(१११) तथा यदि हामीले उनको पासमा फरिश्ताहरू अवतरित गरिदिन्छौं[1] तथा यिनीसित मृतले कुरा[2] पनि गर्दछन् एवं तिनका सम्मुख प्रत्येक वस्तु एकत्रित गरिदिन्छौं[3] तैपनि अल्लाहले नै न चाहे यिनीहरू विश्वास गर्ने छैनन्, परन्तु यिनीमध्ये अधिकतरले मूर्खता गरिराखेका छन् ।[4]

وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَٰٓئِكَةَ
وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَىٰ وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ
كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَّا كَانُوا لِيُؤْمِنُوٓا
إِلَّآ أَن يَشَآءَ اللَّهُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ
يَجْهَلُونَ ﴿١١١﴾

(११२) तथा यसैप्रकार हामीले प्रत्येक नबी (उपदेशक) को लागि जिन्न तथा मानिसहरूका शैतानहरू (राक्षस) लाई शत्रु बनायौं ।[5] जो परस्पर

وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا
شَيَٰطِينَ الْإِنسِ وَالْجِنِّ يُوحِي

[1]जस्तो कि हाम्रा सन्देशवाहकबाट उनी निरन्तर यसैको माँग गर्दछन् ।

[2]र उनी अन्तिम ईशदूत मुहम्मद صلى الله عليه وسلم को दूतत्व (रिसालत) लाई मान्थे ।

[3]यसको दोस्रो भावार्थ यो लिइएको छ कि जुन चिन्ह तिनीहरू माँगदछन् त्यो उनको समक्ष पेश गरिदिनु हुन्छ, तथा एउटा भावार्थ यो लिइएको छ कि प्रत्येक वस्तु एकत्रित भई सामूहिक रूपले यस कुराको साक्ष्य देओस् कि सन्देशवाहकहरूको यो श्रृङ्खला सत्य छ त यी सबै लक्षण तथा माँगहरूको पूर्ति गरिदिए पश्चात पनि विश्वास गर्ने छैनन्, परन्तु जसलाई अल्लाहले चाहोस् । यसै अर्थमा यो आयत (मन्त्र) पनि हो ।

﴿إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ۝ وَلَوْ جَآءَتْهُمْ كُلُّ ءَايَةٍ حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾

"जसमा तिम्रो पालनकर्ताको वचन सिद्ध भयो । उनी दुखद दण्डको दर्शन नगरीकन विश्वास गर्ने छैनन्, यद्यपि उनको पासमा हरेक प्रकारको संकेत आइपुग्छ ।"(सूरः यूनुस-९६, ९७)

[4]तथा यी मूर्खताका कुरा नै उनको एवं सत्यप्रति विश्वासको बीचमा आवरण बनेका छन् । यदि अज्ञानको पर्दा हट्छ भने संभवतः सत्यको प्रबोध गरून् तथा त्यसपछि अल्लाहको इच्छाले सत्यलाई स्वीकार गरून् ।

[5]यो त्यही कुरा हो जुन विभिन्न प्रकारले रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको सान्त्वनाको लागि गरिएको छ कि उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम भन्दा पूर्व जति पनि नबी आए उनलाई पनि झूठा भनियो, तथा यातनाहरू दिइए इत्यादि । उद्देश्य यो हो कि जुन प्रकारले उनीहरूले धैर्य तथा साहसले कार्य गरे, उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले पनि यी सत्यका शत्रुहरूको समक्ष धैर्य तथा दृढताको प्रर्दशन गरून् । यसबाट ज्ञात भयो कि शैतानका अनुयायी मनुष्यहरूका अतिरिक्त जिन्नहरूमा पनि छन् । तथा यी त्यस्ता हुन् जो दुबै गुटका दुष्ट, विद्रोही, अत्याचारी, दुराचारी एवं अभिमानी छन् ।

بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا ۚ وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ ۖ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١١٢﴾

धोका दिनका लागि मिठा-मिठा कुराको प्रेरणा दिँदैरहे[1] तथा यदि तिम्रो पोषकले चाहेको भए यस्तो गर्दैनथे ।[2] अतः तपाईं उनीहरूलाई तथा उनका षड्यन्त्रलाई त्यागदिनुस् (उनको चिन्ता नगर्नुस्) ।

وَلِتَصْغَىٰ إِلَيْهِ أَفْئِدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُم مُّقْتَرِفُونَ ﴿١١٣﴾

(११३) ताकि उनका हृदय तिनीहरूतिर प्रवृत्त होऊन् जो परलोकप्रति विश्वास गर्दैनन् तथा त्यसबाट प्रसन्न होऊन् र त्यही पाप गरून् जुन उनीहरूले गरिराखेका थिए ।[3]

أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا ۚ وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِّن رَّبِّكَ بِالْحَقِّ ۖ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١١٤﴾

(११४) त के म अल्लाहबाहेक कुनै अन्य शासकको खोजी गरुँ जबकि उसैले तिमीतिर एउटा सविस्तार शास्त्र (कुर्आन) अवतरित गरेको छ । तथा हामीले जसलाई धर्मशास्त्र दिएका छौं उनीहरू जान्दछन् कि वास्तवमा त्यो तिम्रो पालनकर्तातिरबाट सत्य अवतरित छ । अतः तपाईं सन्देहमा नपर्नुस् ।[4]

[1]अर्थात् मनुष्य तथा जिन्नहरूलाई विचलित गर्न एक-अर्कालाई चालबाजी तथा छलको शिक्षा दिन्छन् । ताकि उनी मानिसहरूलाई धोका तथा प्रलोभनमा पार्न सकुन् । यो कुरो सामान्यरूपले दृष्टिमा आएको छ कि मानिसहरू शैतानी कार्यहरूमा एक-अर्कालाई बढीभन्दा बढी साथ दिन्छन्, जसको कारण नराम्रो कुराको छिट्टै प्रचार-प्रसार हुन जान्छ ।

[2]अर्थात् अल्लाह तआला यी शैतानी चालहरूलाई विफल बनाउन सामर्थ्य राख्दछ, परन्तु त्यो दबावमा परी यो कार्य गर्दैन किनभने यस्तो गर्नु उसको व्यवस्था तथा नियमको विरूद्ध छ, जुन उसले आफ्नो इच्छा अनुसार अपनाएको छ, जसको रहस्य त्यो मात्र राम्ररी जान्दछ ।

[3]अर्थात् शैतानको दुष्ट विचारको शिकार ती व्यक्तिहरू नै हुन्छन्, तथा तिनले नै त्यसलाई प्रिय ठान्दछन् तथा त्यस अनुसार कर्म गर्दछन् जो परलोकप्रति विश्वास (आस्था) राख्दैनन्, तथा यो सत्य हो कि जुन प्रकारले मानिसहरूको हृदयमा आख़िरतको विश्वास क्षीण हुँदै गराइराखेको छ, त्यसै अनुरूप मानिसहरू शैतानी जालमा फँसिराखेका छन् ।

[4]उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमलाई सम्बोधित गरी वास्तवमा मुसलमानहरूलाई शिक्षा दिइराखिएको छ ।

وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَّعَدْلًا ۚ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمٰتِهٖ ۚ وَهُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ﴿١١٥﴾

(११५) तथा तिम्रो पोषकका कथन सत्य एवं न्यायमा पूर्ण[1] भए, त्यसका कथनहरूलाई कसैले परिवर्तित गर्न सक्दैन तथा त्यो राम्रो सर्वश्रोता, सर्वज्ञाता छ ।

وَاِنْ تُطِعْ اَكْثَرَ مَنْ فِى الْاَرْضِ يُضِلُّوْكَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۚ اِنْ يَّتَّبِعُوْنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُوْنَ ﴿١١٦﴾

(११६) र धर्तीमा अधिकतर यस्ता छन् कि यदि तपाईं उनीहरूको अनुसरण गर्नुहुन्छ भने तिनी तपाईंलाई अल्लाहको मार्गबाट विचलित गरिदिने छन् । उनी मात्र निराधार कल्पनाको अनुसरण गर्दछन् तथा अनुमान लगाउँछन् ।[2]

[1]सूचना तथा घटनाहरूको आधारमा सत्य छ तथा आदेश एवं समस्याहरूको आधारमा न्यायिक छ अर्थात यसको प्रत्येक आदेश तथा निषेध न्यायका नियमहरूमा आधारित छन् , यद्यपि मनुष्य आफ्नो अज्ञानता अथवा शैतानको भ्रमको कारण यस तथ्यको बोध गर्न सक्तैन ।

[2]कुरआनमा वर्णित यस सत्यताको अवलोकन प्रत्येक कालमा गर्न सकिन्छ । अन्य स्थानमा अल्लाह तआलाले आदेश गरेको छः

﴿وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ﴾

"तपाईंको इच्छाको उपरान्त अधिकतर मानिसहरू विश्वास गर्ने छैनन् ।" (सूर: यूसुफ-१०३)

यसबाट ज्ञात भयो कि सत्य तथा सत्यताको मार्गमा सधैं थोरै नै हुन्छन् । जसबाट यो कुरा पनि सिद्ध हुन्छ कि सत्य तथा असत्यको आधार तर्क तथा प्रमाण हो, मानिसहरूको अधिक अथवा अल्पसंख्या होइन । यस्तो होइन कि जुन कुरोलाई बहुसंख्यकले मानेका हुन्छन् त्यो सत्य होस् तथा अल्पसंख्यक असत्यमा होउन् । बरू कुरआनद्वारा वर्णित यस सत्यताको आधारमा यो संभव छ कि सत्यगामी अल्पसंख्यक होउन् तथा असत्यवादी बहुसंख्यक । यसको पुष्टि हदीसबाट हुन्छ जसमा नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभएको छ कि मेरा अनुयायी ७३ गुटरूमा विभाजित हुनेछन्, जसमध्ये केवल एउटा मात्र गुट स्वर्गमा जानेछ, शेष सबै नरकमा जानेछन् । तथा यस स्वर्गगामी गुटको निशानी भनियो कि जो (ما أنا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي) "म तथा मेरा सहचरहरूको मार्गमा हिंडने हुनेछन् ।" (अबू दाऊद, किताबुल सून्नः बाब शरह सुन्नः संख्या ४५९६, तिर्मिजी किताबुल ईमान बाब माजाअ फी इफ़तराके हाज़ेहिल उम्मः)

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَن يَضِلُّ عَن سَبِيلِهِۦ ۖ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١١٧﴾

(११७) नि:सन्देह तपाईंको प्रभु त्यसलाई राम्ररी जान्दछ, जो त्यसको मार्गबाट विचलित हुन्छ । त्यो तिनीहरूलाई पनि राम्ररी जान्दछ, जो सोझो मार्गमा छन् ।

فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِن كُنتُم بِآيَاتِهِۦ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

(११८) अत: (जुन जनावर) माथि अल्लाहको नाम लिइन्छ, त्यसलाई खाउ यदि तिमी त्यसका आयतहरूमा विश्वास गर्दछौ भने ।[1]

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُم مَّا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ ۗ وَإِنَّ كَثِيرًا لَّيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِم

(११९) र के आपत्ति छ कि तिमी त्यसलाई नखाउ जसमा अल्लाहको नाम लिइएको छ ? यद्यपि अल्लाह (तआला) ले ती सबै जनावरहरूको विवरण भनिसकेको छ जसलाई

[1]अर्थात् जुन पशुको शिकार गर्दाखेरि, अथवा बलि अथवा वध गर्दाखेरि अल्लाहको नाम लिइन्छ, त्यसलाई खाउ, यदि उनी ती जनावर मध्येका हुन् जसलाई खाने अनुमति छ । यसको अर्थ यो भयो कि जुन जनावरमाथि जानी-जानी अल्लाहको नाम लिईंदैन, ती वैध तथा पवित्र छैनन् । परन्तु यस्तो अवस्था अलग्ग छ जसमा यो शंका छ कि काट्नेले काट्दाखेरि अल्लाहको नाम लियो अथवा लिएन ? यसमा आदेश यो छ कि अल्लाहको नाम लिएर खाऊ । हदीसमा वर्णित छ आदरणीय आयशा (رضى الله عنها) ले रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमसित सोध्नुभयो कि केही मानिसहरू हाम्रो पासमा मासु लिएर आउँछन् (यसबाट तात्पर्य उनी अशिक्षित अरब थिए जो भर्खर-भर्खर मुसलमान भएका थिए तथा इस्लामी शिक्षा तथा नियमहरूसित परिचित हुन पाएका थिएनन्) हामी जान्दैनौं कि उनीहरूले अल्लाहका नाम लिएका छन् अथवा छैनन् ? उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो:

(سمُّوا عليهِ أنتُم وكُلوا) (सहीह बुख़ारी बाब ज़बीहतुल आराब संख्या ५५०७) तिमी अल्लाहको नाम लिएर खाउ । अर्थात् शंकाको अवस्थामा यो छूट छ । यसको यो अर्थ होइन कि हरेक प्रकारका जनावरहरूको मासु बिस्मिल्लाह पढ्नाले उचित हुनेछ । यसबाट बढीभन्दा बढी यो सिद्ध हुन्छ कि मुसलमानहरूको बजार तथा पसलमा पाइने मासु उचित छ । यदि कसैलाई सन्देह तथा शंका छ भने त्यसले खाँदाखेरी बिस्मिल्लाह पढोस् ।

بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾

तिम्रो निम्ति निषेध गरिएको छ।[1] परन्तु त्यो पनि जब तिमीलाई अत्याधिक आवश्यकता पर्दछ (त उचित छ) तथा यो निश्चित कुरो हो कि धेरैजसो मानिस आफ्ना त्रुटिपूर्ण विचारमा बिना कुनै प्रमाण विचलित पार्दछन्, निःसन्देह (अल्लाह तआला) मर्यादाहीनहरूलाई राम्ररी जान्दछ।

وَذَرُوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ ﴿١٢٠﴾

(१२०) तिमी खुला एवं गुप्त गुनाहहरू (पाप) लाई त्यागिदेउ, निश्चय नै जो पापको कमाई गर्छन उनी आफ्नो पाप गर्नुको प्रतिफल निकटमै दिइनेछन्।

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ ۗ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَائِهِمْ

(१२१) तथा त्यसलाई नखाउ जुन पशुमा (वधको समय) अल्लाहको नाम लिइएको छैन तथा यो (कर्म) आदेशको उल्लंघन हो।[2] तथा शैतान आफ्ना मित्रहरूलाई प्रेरणा दिन्छन् ताकि तिनी तिमीसित

[1]जसको विवरण यस सूरःको अगाडि आइराखेको छ। यसका अतिरिक्त अन्य सूरः तथा हदीसहरूमा अवैध जनावरहरूको विवरण दिइएको छ। यसको अतिरिक्त शेष वैध छ तथा निषेधितको मासु पनि जीवन रक्षासम्म मात्र प्रयोग गर्ने अनुमति छ।

[2]अर्थात् जानी-जानी अल्लाहको नाम जुन जनावरमाथि लिइएको छैन त्यसलाई खानु अवज्ञा तथा अनुचित छ। आदरणीय इब्ने अब्बास (رضى الله عنهما) ले यसको यही अर्थ वर्णित गर्नुभएको छ, उहाँ भन्नुहुन्छ कि "जो बिर्सिन्छ त्यसलाई अवज्ञाकारी भनिदैन।" तथा इमाम बुख़ारीको पनि यही विचार छ तथा यही हनफ़ी समुदायको पनि विचार छ।

لِيُجَادِلُوكُمْ ۖ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴿١٢١﴾

विवाद गरून[1] तथा यदि तिमीले उनीहरूको अनुसरण गऱ्यौ भने तिमी निःसन्देह मिश्रणवादी हुनेछौ ।

أَوَمَنْ كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا ۚ كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾

(१२२) तथा यस्तो व्यक्ति जो अघि मृत थियो अनि हामीले त्यसलाई जीवित गऱ्यौं र उसलाई प्रकाश प्रदान गऱ्यौं जसले गर्दा मानिसहरू बीच हिंडडुल गर्छ त्यसको समान हुनसक्दछ जो अन्धकारमा होस् जसबाट उम्कन नसकोस् ?[2] यस्तै काफ़िरहरू (अधर्मी) का लागि जुन कर्म उनीहरू गर्दछन्, सुशोभित बनाइएका छन् ।

[1]शैतानले आफ्ना साथीहरूद्वारा यस कुराको प्रचार गऱ्यो कि यी मुसलमान अल्लाहद्वारा मारिएका जनावर (अर्थात् मृत) लाई त अनुचित तथा आफ्ना हातले काटिएकालाई उचित भन्दछन् तथा दाबी गर्दछन् कि हामी अल्लाहलाई मान्नेहरू हौं । अल्लाह तआलाले भन्नुभयो कि शैतान तथा त्यसका मित्रहरूको प्रचारको पछि नलाग, जुन जनावर मरे अर्थात् बिना अल्लाहको नाम लिई काट्नुभन्दा अघि मारिए (समुद्री मृत जनावरका अतिरिक्त किनभने त्यो मृत पनि वैध छ), किनभने त्यसमाथि अल्लाहको नाम लिइएन, यसकारण त्यसलाई खानु वैध छैन ।

[2]यस आयतमा अल्लाह तआलाले काफ़िरलाई मृतक (मरेको) तथा ईमान भएकाहरूलाई जीवित भनेको छ । यसकारण कि काफ़िर कुफ्रको अपमानको अन्धकारमा भौंतारिरहन्छ तथा त्यसबाट निस्कन नै पाउँदैन जसको परिणाम मृत्यु तथा विनाश हो तथा निष्ठावानहरूको हृदय अल्लाहमा विश्वासको कारणले जीवित रहन्छ, जसबाट त्यसको जीवनको मार्ग प्रकाशमान हुन्छ । तथा त्यो ईमान तथा शुभ सूचनाको मार्गमा अग्रसर रहन्छ जसको परिणाम सफलता र सम्मान हो । यो त्यही विषय हो जसलाई निम्नलिखित आयतहरूमा वर्णन गरिएको छ । ﴿ اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ صلے وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴾ (البقرة: ٢٥٧)

﴿ ☆ مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصَمِّ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ ۚ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا ۚ ﴾ (هود: ٢٤)

﴿ وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ۝ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ۝ وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ ۝ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ ۖ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴾ (فاطر: ١٩-٢٢)

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا فِيْ كُلِّ قَرْيَةٍ اَكٰبِرَ
مُجْرِمِيْهَا لِيَمْكُرُوْا فِيْهَا ۭ وَمَا يَمْكُرُوْنَ
اِلَّا بِاَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُوْنَ ١٢٣

(१२३) तथा यसैप्रकार हामीले प्रत्येक वस्तीका ठूला-ठूला पापीहरूलाई षड्‌यन्त्र रच्नको निम्ति बनायौं ताकि त्यसमा षड्‌यन्त्र गरून् ।[1] तथा उनी आफ्नै विरूद्धमा षड्‌यन्त्र रच्दछन् तथा यसको संवेदन (अनुभूति) गर्दैनन् ।[2]

وَاِذَا جَاۗءَتْهُمْ اٰيَةٌ قَالُوْا لَنْ نُّؤْمِنَ
حَتّٰي نُؤْتٰى مِثْلَ مَآ اُوْتِيَ رُسُلُ اللّٰهِ ڄ
اَللّٰهُ اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهٗ ۭ
سَيُصِيْبُ الَّذِيْنَ اَجْرَمُوْا صَغَارٌ عِنْدَ
اللّٰهِ وَعَذَابٌ شَدِيْدٌۢ بِمَا كَانُوْا
يَمْكُرُوْنَ ١٢٤

(१२४) तथा उनको पासमा जब कुनै आयत आयो त उनीहरूले भने कि हामी कदापि विश्वास गर्ने छैनौं जबसम्म हामीलाई पनि त्यसैको समान दिइँदैन, जुन ईशदूतहरूलाई दिइयो ।[3] अल्लाह राम्ररी जान्दछ कि त्यसले आफ्नो दूतत्व कहाँ राखोस्,[4] शीघ्र नै जसले पाप गरेका छन्, उनीहरू अल्लाहका समीप अपमानित हुनुपर्ने छ तथा जो षड्‌यन्त्र गरिराखेका छन् त्यसको प्रतिकार घोर यातना छ ।



[1](أكابر) (मुखिया) (أكبر) को बहुवचन हो, जसको तात्पर्य अनिष्ट एवं दुराचारीहरूका प्रमुख हुन्, किनभने ईशदूत तथा सत्यका प्रचारकहरूको विरोधमा तिनै अगाडि आउँछन्, तथा साधारण मानिसहरू उनका अनुयायी हुन्छन्। यसकारण उनको चर्चा विशेषरूपले गरिएको छ, यसको अतिरिक्त सामान्यत: यस्ता मानिसहरू धन एवं वंशमा पनि ठूला एवं प्रतापी हुन्छन् यसकारण सत्यको विरोधमा पनि अग्रगामी हुन्छन् । (यसै विषयको चर्चा सूर: सबाको आयत ३१ देखि ३३ सम्म तथा सूर: जुखरूफ़ आयत २३ एवं सूर: नूहको आयत २२, इत्यादिमा पनि गरिएको छ)

[2]अर्थात् उनका आफ्ना कुकर्महरूका पाप तथा त्यसैप्रकार उनका पछाडि लाग्नेहरूको पाप उनैमाथि पर्नेछ। (यसको अतिरिक्त हेर्नुस् सूर: अनक़बूत-१३ तथा सूर: नहल-२५)

[3]अर्थात् उनको पासमा पनि फरिश्ताहरू वह्य (प्रकाशनाहरू) लिएर आउन तथा उनका शिरहरूमा पनि नबूअत तथा रिसालतको मुकुट राखियोस् ।

[4]अर्थात् यो निर्णय गर्नु कि कसलाई नबी बनाइयोस् ? यो त अल्लाहको काम हो किनभने त्यही प्रत्येक कुराको महत्व तथा विशेषतालाई जान्दछ तथा उसैलाई नै ज्ञान छ कि को यस पदको अधिकारी छ ? मक्काको कुनै चौधरी तथा धनवान अथवा आदरणीय अब्दुल्लाह तथा आदरणीय आमिनाको अनाथ पुत्र ?

فَمَنْ يُّرِدِ اللّٰهُ اَنْ يَّهْدِيَهٗ يَشْرَحْ
صَدْرَهٗ لِلْاِسْلَامِ ۚ وَمَنْ يُّرِدْ اَنْ
يُّضِلَّهٗ يَجْعَلْ صَدْرَهٗ ضَيِّقًا حَرَجًا
كَاَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِى السَّمَآءِ ؕ كَذٰلِكَ
يَجْعَلُ اللّٰهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِيْنَ
لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿١٢٥﴾

(१२५) जसलाई अल्लाह सत्यमार्ग देखाउन चाहन्छ त्यसको वक्ष (छाति) लाई इस्लाम (धर्म) को लागि खोलिदिन्छ तथा जसलाई विपथ गर्न चाहन्छ, त्यसको वक्षलाई संकिर्ण तथा संकुचित गरिदिन्छ, मानौं कि त्यो आकाशमा चढिराखेको छ ।[1] यसैप्रकार अल्लाह तिनीहरूलाई घृणित बनाइदिन्छ, जो विश्वास राख्दैनन् ।[2]

وَهٰذَا صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيْمًا ؕ
قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ
يَّذَّكَّرُوْنَ ﴿١٢٦﴾

(१२६) यो तिम्रो पालनकर्ताको सोझो मार्ग हो, हामीले आयतहरूको विस्तृत वर्णन त्यस वर्गको लागि गरिदिएका छौं जो शिक्षा प्राप्त गर्दछन् ।

لَهُمْ دَارُ السَّلٰمِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ
وَلِيُّهُمْ بِمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٢٧﴾

(१२७) यिनीहरूकै लागि यिनका पोषककहाँ शान्तिगृह छ तथा त्यही नै तिनका सदाचारहरूको कारण तिनको मित्र हो ।[3]

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيْعًا ۚ يٰمَعْشَرَ الْجِنِّ
قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ مِّنَ الْاِنْسِ ۚ وَقَالَ

(१२८) तथा जुन दिन अल्लाह यी सबैलाई एकत्रित गर्नेछ (तथा भन्नेछ) हे जिन्नहरूका समूह ! तिमीले मानिसहरू मध्येबाट धेरै अपनाइहाल्यौ[4] तथा

[1]अर्थात् जुनप्रकार शक्ति लगाएर आकाशमा चढ्नु असम्भव छ, त्यसैप्रकारले जुन व्यक्तिको छातिलाई अल्लाह तआला संकीर्ण गरिदिन्छ त्यसमा तौहीद (एकेश्वरवाद) तथा ईमानको प्रवेश सम्भव छैन यसको अतिरिक्त कि अल्लाहले नै उसको छाती उसको लागि खोलिदेओस् ।

[2]अथवा शैतानलाई उनीमाथि प्रभावशाली गरिदिन्छ ।

[3]अर्थात् जुन प्रकार संसारमा निष्ठावान मानिसहरू अविश्वास एवं पथ विचलनका बाङ्गा मार्गहरूबाट पन्छिएर निष्ठा तथा सोझा मार्गमा अग्रसर रहन्छन्, अब आख़िरतमा पनि उनको लागि सुरक्षा तथा शान्तिको घर छ तथा अल्लाह तआला पनि उनको पुण्यको कारण मित्र तथा सहायता गर्नेछ ।

[4]अर्थात् मनुष्यहरूको एउटा धेरै ठूलो संख्यालाई तिमीले भ्रमित पारी आफ्ना अनुयायी बनायौ, जुन प्रकार अल्लाह तआलाको सूरः यासीनमा आदेश छ, त्यसको अनुवाद यो हो ।

أَوْلِيَآؤُهُم مِّنَ الْإِنسِ رَبَّنَا
اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَغْنَآ
أَجَلَنَا الَّذِيٓ أَجَّلْتَ لَنَا ۚ قَالَ
النَّارُ مَثْوَىٰكُمْ خَٰلِدِينَ فِيهَآ إِلَّا
مَا شَآءَ اللَّهُ ۗ إِنَّ رَبَّكَ
حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٢٨﴾

मानव मध्येबाट तिनका मित्रहरुले भन्नेछन्, हे हाम्रो पालनकर्ता ! हामीलाई तिम्रो परस्पर लाभ पुऱ्याउ ।[1] तथा हामी निर्धारित समयलाई जुन तिमीले हाम्रो लागि निर्धारित गऱ्यौ,[2] पुग्यौ । (अल्लाह) भन्नेछ कि तिम्रो स्थान नरक हो जसमा तिमी सधैं बास गर्नेछौ, परन्तु अल्लाहले चाहेकै कुरो क्रियानवीत छ,[3] निःसन्देह तिम्रो स्वामी तत्वदर्शी, सर्वज्ञ छ ।

"हे आदमका सन्तान ! के मैले तिमीलाई सतर्क गरेको थिइन कि शैतानको पूजा नगर, त्यो तिम्रो प्रत्यक्ष शत्रु हो ? तथा यो कि तिमी मेरो उपासना गर्नु, यही सोझो मार्ग हो । एवं यस शैतानले तिम्रो धेरै ठूलो संख्यालाई पथ-विचलित गरिदिएको छ । के तैपनि तिमी बुझ्दैनौ ?" (सूरः यासीनः ६०-६२)

[1]जिन्न तथा मनुष्यहरूले एक-अर्काबाट के लाभ प्राप्त गरे ? यसको दुई भावार्थहरूको वर्णन छ । जिन्नहरूको मानिसहरूबाट लाभान्वित हुन उनीहरूलाई अनुयायी बनाएर उनीबाट आनन्द प्राप्त गर्नु हो तथा मनुष्यहरूको जिन्नहरूबाट लाभान्वित हुनुको अर्थ हो कि शैतानहरूले पापलाई उनको निम्ति सुन्दर बनाइदिए जसलाई उनीहरूले स्वीकार गरे तथा पापको स्वादमा अल्झिरहे । दोस्रो भावार्थ यो हो कि मनुष्य ती दैवी सूचनाहरूको पुष्टि गरिरहे, जुन शैतान तथा जिन्नातको तर्फबाट भविष्यवाणीको रूपमा फैलाइन्छ । अर्थात् यी जिन्नातहरूले मनुष्यहरूलाई मुर्ख बनाएर लाभ प्राप्त गरे तथा मनुष्यहरूको लाभ प्राप्त गर्नु यो हो कि मनुष्य जिन्नातहरूद्वारा भनिएका झूठा तथा निराधार कुराहरूबाट आनन्द लिंदैरहे तथा भविष्यवाणी गर्ने व्यक्तिहरू उनीबाट सांसारिक लाभ गरिरहे ।

[2]अर्थात् केयामत घटित भइसक्यो, जसलाई हामी संसारमा मान्दैनथ्यौं । त्यसको उत्तरमा अल्लाह तआलाले भन्नेछ कि अब नरक नै तिम्रो स्थाई निवासस्थान हो ।

[3]तथा अल्लाहको निर्णय काफिरहरूको लागि नरकको स्थाई यातना नै हो जसलाई त्यसले निरन्तर कुरआन करीममा स्पष्टरूपले वर्णित गरेको छ । छुटबाट कुनै प्रकारको गलत अनुमान लगाउनु हुँदैन किनभने यो छुट अल्लाह तआलाले स्वयं आफ्नो इच्छाको आधारमा वर्णन गरेको छ, यसलाई कुनै अन्य कुराको साथ सम्मिलित गर्न सकिन्न । यसकारण कि यदि काफिरहरूलाई नरकबाट निकाल्न चाहन्छ भने निकाल्न सक्दछ, यसबाट त्यो विवश पनि छैन तथा न कोही अन्य बाधक छ । (ऐसरूत्तफ़ासीर)

وَكَذٰلِكَ نُوَلِّيْ بَعْضَ الظّٰلِمِيْنَ
بَعْضًا بِمَا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ ﴿١٢٩﴾

(१२९) यसैप्रकार हामीले दुष्कर्मीहरूलाई तिनका कुकर्महरूका कारण परस्पर मित्र बनाइदिन्छौं ।[1]

يٰمَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اَلَمْ يَاْتِكُمْ
رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَقُصُّوْنَ عَلَيْكُمْ
اٰيٰتِيْ وَيُنْذِرُوْنَكُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ
هٰذَا ۗ قَالُوْا شَهِدْنَا عَلٰٓى اَنْفُسِنَا
وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا
وَشَهِدُوْا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوْا
كٰفِرِيْنَ ﴿١٣٠﴾

(१३०) हे जिन्न तथा मानिसहरूका समूह ! के तिम्रो पासमा तिमी मध्येबाट ईशदूत आएनन्,[2] जो तिम्रा समक्ष हाम्रा आयतहरू पढ्दै गरेका थिए तथा तिमीलाई यस (प्रलय) को दिनको सामना गर्नबाट सावधान गरिराखेका थिए । उनीहरूले भन्नेछन् कि हामी आफ्ना विरूद्ध साक्षी छौं, तथा सांसारिक जीवनले उनीहरूलाई धोका दियो एवं आफ्नो विरूद्ध साक्षी हुनेछन् कि उनी विश्वासहीन थिए ।[3]

ذٰلِكَ اَنْ لَّمْ يَكُنْ رَّبُّكَ مُهْلِكَ
الْقُرٰى بِظُلْمٍ وَّاَهْلُهَا غٰفِلُوْنَ ﴿١٣١﴾

(१३१) (ईशदूत पठाइए) किनभने तिम्रो पालनकर्ताले कुनै ग्रामीणहरूलाई कुनै अत्याचारको कारण विनाश गर्दैन, जबकि त्यसका निवासी अचेत हुन्छन् ।



[1]अर्थात् नरकमा, जस्तो कि अनुवादबाट स्पष्ट छ । दोस्रो भावार्थ यो हो कि जसरी हामीले मनुष्य तथा जिन्नहरूलाई एक अर्काको मित्र तथा सहायक बनायौं, (जस्तो कि पूर्वको आयतमा चर्चा भइसकेको छ) त्यसैप्रकार हामी अत्याचारीहरूसँग व्यवहार गर्दछौं । एक अत्याचारीलाई अर्को अत्याचारीमाथि प्रभावशाली बनाईदिन्छौं, यसप्रकार एउटा अत्याचारीले अर्को अत्याचारीको विनाश गरिदिन्छ तथा एक अत्याचारीको बदला अर्को अत्याचारीद्वारा लिन्छौं ।

[2]रिसालत तथा नबूअतका विषयमा जिन्नात मुनष्यहरूका अधीन छन्, बरू जिन्नातहरूमा नबी आएनन् । परन्तु रसूलहरूका सन्देशवाहक तथा शुभ सन्देश पुऱ्याउने जिन्नातहरूमा हुँदैगरेका छन्, जुन आफ्ना समुदायका जिन्नहरूलाई अल्लाहतिर आमन्त्रित गर्दछन् ।

[3]प्रलय क्षेत्रमा मिश्रणवादी (मुश्रिक) अनेक दाँउपेच चाल्नेछन् । कहिल्यै आफू मिश्रणवादी हुने कुरोलाई नकार्ने छन् (अल अनाम-२३) र कहिले स्वीकार नगरी कुनै उपाय हुनेछैन, जस्तो यहाँ उनको स्वीकृतिको वर्णन गरिएको छ ।

(१३२) प्रत्येकका लागि त्यसको कर्म अनुसार विभिन्न श्रेणीहरू छन् तथा तिम्रो स्वामी ती कर्महरूबाट अनभिज्ञ (निश्चेत) छैन, जे उनीहरू गरिराखेका छन्।

وَلِكُلٍّ دَرَجٰتٌ مِّمَّا عَمِلُوْا ؕ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٣٢﴾

(१३३) तथा तिम्रो प्रभु निस्पृह दयानिधि छ,[1] यदि चाहन्छ भने तिम्रो नाश गरिदिन्छ र तिमी पश्चात जसलाई चाहन्छ तिम्रो ठाउँमा राख्न सक्छ जस्तो तिमीलाई एक अन्य वर्गको वंशमा पैदा गरेको छ।[2]

وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ ؕ اِنْ يَّشَاْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْۢ بَعْدِكُمْ مَّا يَشَآءُ كَمَآ اَنْشَاَكُمْ مِّنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ اٰخَرِيْنَ ﴿١٣٣﴾

(१३४) जुन कुराको लागि तिमीलाई वचन दिइन्छ, त्यो निःसन्देह आउने वस्तु हो, तथा तिमी बाध्य गर्न सक्दैनौ।[3]

اِنَّ مَا تُوْعَدُوْنَ لَاٰتٍ ۙ وَّمَآ اَنْتُمْ بِمُعْجِزِيْنَ ﴿١٣٤﴾

(१३५) (तपाईं भन्नुस् कि हे मेरा वर्ग! तिमी आफ्नो स्थानमा आफ्नो कर्म गरिराख, म पनि (आफ्नो ठाउँमा) कार्यरत छु।[4] तिमीलाई शीघ्र नै ज्ञान

قُلْ يٰقَوْمِ اعْمَلُوْا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنِّيْ عَامِلٌ ۚ فَسَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۙ مَنْ تَكُوْنُ

[1]त्यो आफ्नो सृष्टिमा निस्पृह छ। तिनीहरूको इच्छुक होइन तथा न त उनीहरूको अर्चनाको उसलाई आवश्यकता छ। उनीहरूको निष्ठा न उसको लागि लाभकारी छ न उनको अविश्वास उसको लागि हानिकारक छ परन्तु आफ्नो यस निस्पृहताको गुणको साथ-साथै आफ्नो सृष्टिको लागि कृपालु छ। त्यसको निस्पृहता, आफ्नो सृष्टिमाथि कृपा गर्नुमा बाधक छैन।

[2]यो उसको अत्याधिक सामर्थ्य तथा असीम बलको प्रदर्शन हो। जुनप्रकारले उसले पूर्वका समुदायहरूलाई मेटाएर अरू समुदायहरूलाई खडा गऱ्यो, त्यो अहिले पनि यस कुराको सामर्थ्य राख्दछ कि तिमीलाई नाश गर्नसक्छ एवं तिम्रो ठाउँमा यस्तो समुदायलाई पैदा गर्न सक्दछ जो तिमी जस्तो नहोस्। (अत्याधिक जानकारीको लागि हेर्नुस् सूरः निसा-१३३, सूरः इब्राहीम-२०, सूरः फ़ातिर-१५ देखि १७, तथा सूरः महम्मद-३८)

[3]यसबाट तात्पर्य क़ेयामत (प्रलय) हो। "तथा तिमी बाध्य गर्न सक्दैनौ" को अर्थ हो कि त्यसले तिमीलाई पुनः जीवित पार्ने सामर्थ्य राख्दछ, चाहे तिमी मिट्टीको कण-कणमा विलीन होऊ।

[4]यो अविश्वास तथा अवज्ञामा स्थिर रहनुको आज्ञा होइन, बरू कठोर चेतावनी हो। जस्तो कि अघिका शब्दहरूबाट स्पष्ट छ। जसरी अर्को स्थानमा आदेश गऱ्यो:

لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ ۗ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿١٣٥﴾

भइसक्ने छ कि कसको अन्त यस जगत पश्चात (उत्तम) हुन्छ । निःसन्देह दुराचारी कहिल्यै सफल हुनेछैन ।[1]

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَٰذَا لِلَّهِ بِزَعْمِهِمْ وَهَٰذَا لِشُرَكَائِنَا ۖ فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ ۖ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ

(१३६) तथा अल्लाहले जुन कृषि एवं पशु उत्पन्न गऱ्यो उनीहरूले त्यसमध्येबाट केही भाग अल्लाहको बनाइदिए तथा आफ्नो विचार अनुसार भने कि यो अल्लाहको हो र यो हाम्रा देवताहरूको,[2] अनि जुन हाम्रो देवताहरूको (भाग) हो त्यो अल्लाहसम्म पुग्दैन[3] तथा जुन अल्लाहको

---

﴿ وَقُل لِّلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنَّا عَامِلُونَ ﴿١٢١﴾ وَانتَظِرُوا إِنَّا مُنتَظِرُونَ ﴿١٢٢﴾ ﴾

"जो ईमान कायम गर्दैनन् उनीसित भनिदिनुस कि तिमी आफ्नो स्थानमा कर्म गर्दैजाउ, हामी पनि कर्म गरिराखेका छौं तथा प्रतीक्षा गर, हामी पनि प्रतीक्षा गरिराखेका छौं ।" (सूर: हुद-१२१, १२२)

[1]जस्तो कि केही समय पश्चात अल्लाह तआलाले आफ्नो वचन सत्य गरेर देखायौ । आठ हिज्रीमा मक्का विजय भयो तथा त्यसको विजय पश्चात अरबका गुट ठूलो संख्यामा दिन-प्रतिदिन मुसलमान हुन प्रारम्भ भयो तथा पूरा अरब महाद्वीप मुसलमानहरूको अधीन भयो । तथा यो सीमा अझै फैलदै तथा बढ्दै गयो ।

[2]यस आयतमा मूर्तिपूजकहरूको त्यस विश्वास तथा कर्मको उदाहरण प्रस्तुत गरिदैछ, जुन उनीहरूले स्वयं रचेका थिए । उनीहरू कृषिको पैदावार तथा पशुहरूबाट केही भाग अल्लाहको लागि तथा केही भाग स्वयं रचित तथा कथित देवताहरूको नाममा निकालिदिन्थे । अल्लाहको भागलाई अतिथि भिक्षु एवं सम्बन्धिहरूको लागि व्यय गर्दथे । अनि यदि मूर्तिहरूको भागमा अनुमानित पैदावार हुन्नथ्यो भने अल्लाहको भागबाट निकालेर त्यसमा सम्मिलित गर्दथे तथा यदि त्यसको विपरीत घटित हुन्थ्यो भने मूर्तिहरूको भागबाट निकाल्दैनथे तथा भन्थे कि अल्लाह त निस्पृह छ ।

[3]अर्थात् अल्लाहको भागमा कमी भएको परिस्थितिमा मूर्तिहरूको भागबाट निकाली दान तथा पुण्यको काम गर्दैनथे ।

إِلَىٰ شُرَكَائِهِمْ ۗ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿١٣٦﴾

हो त्यो उनका देवताहरूसम्म पुग्दछ ।[1] उनी नराम्रा निर्णय दिइराखेका छन् ।

وَكَذَٰلِكَ زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاؤُهُمْ لِيُرْدُوهُمْ وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ ۖ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ ۖ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٧﴾

(१३७) यसैप्रकार धेरै मिश्रणवादीहरू (मूर्तिपूजकहरू) का लागि उनका देवताहरूले उनको विनाश गर्न एवं उनीमाथि उनका धर्मलाई संदिग्ध[2] बनाउनका निम्ति उनीहरूका सन्तानको हत्यालाई सुसज्जित बनाइदिएका छन् ।[3] तथा यदि अल्लाहले चाहेको भए तिनीहरू यो गर्दैनथे ।[4] अतः तपाईं यिनलाई तथा यिनले स्वयं रचेको कुरोलाई त्याग दिनुस् ।

وَقَالُوا هَٰذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌ لَّا يَطْعَمُهَا إِلَّا مَن نَّشَاءُ بِزَعْمِهِمْ وَأَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا

(१३८) तथा उनीहरूले भने कि यो पशु एवं कृषि निषेध छ । यिनलाई त केवल त्यसैले खान सक्छ जसलाई हामी चाहन्छौं[5] यस्तो उनीहरू स्वयं आफ्नो विचारले भन्दछन् तथा केही पशुको पिठ्यूँ

[1]यदि मूर्तिहरूको निर्धारित भागमा कमी हुन्छ भने उनीहरू अल्लाहको निर्धारित भागबाट लिएर मूर्तिहरूका आवश्यकतामा व्यय गर्दछन् । अर्थात् अल्लाहको सापेक्ष मूर्तिहरूको भय उनको हृदयमा धेरै थियो जसको दर्शन आजका मूर्तिपूजकहरूको व्यवहारबाट पनि गर्न सकिन्छ ।

[2]अर्थात् उनको धर्ममा शिर्कलाई सम्मिलित गरिदेऊन् ।

[3]यो संकेत उनका नानीहरू (बालिकाहरू) लाई जीवित गाडिदिन अथवा मूर्तिहरूलाई बलि स्वरूप भेट चढाउनुतिर छ ।

[4]अर्थात् अल्लाह तआलाले आफ्नो अधिकार शक्ति एवं सामर्थ्यको आधारमा तिनको विचार तथा अधिकारहरूको स्वतन्त्रतालाई समाप्त गरिदिए, त निःसन्देह यिनी त्यो कार्य गर्दैनथे जुन वर्णित भए । परन्तु यस्तो गर्नु दबाव हुन्थ्यो, जसमा मनुष्यको परीक्षा हुन सक्दैनथ्यो, जबकि अल्लाह तआला मनुष्यको विचार तथा अधिकारको स्वतन्त्रता प्रदान गरेर परीक्षा लिन चाहन्छ, यसकारण अल्लाहले दबाव दिएन ।

[5]यसमा तिनको मूर्खता कालको विधान तथा अनृतका तीन अन्य रूपहरूको वर्णन गरिएको छ । (अर्थात् निषेध) यद्यपि धातु हो किन्तु कर्म अर्थात् निषेधितको अर्थमा छ, यो प्रथम रूप हो कि पशु अथवा कुनै खेतको पैदावारको प्रयोग निषेधित गर्दथे तथा भन्थे कि

وَأَنْعَامٌ لَّا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً عَلَيْهِ ۚ سَيَجْزِيهِم بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٨﴾

(अर्थात् सवारी) वर्जित छ[1] तथा केही पशुमाथि (वध गर्दा) अल्लाहको नाम लिदैनथे अल्लाहमाथि झूठो आरोप लगाउनका लागि[2] अल्लाहले उनीहरूलाई उनको आरोपको प्रतिकार शीघ्र दिनेछ ।

وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَٰذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِّذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلَىٰ أَزْوَاجِنَا ۖ وَإِن يَكُن مَّيْتَةً فَهُمْ فِيهِ شُرَكَاءُ ۚ سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ ۚ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿١٣٩﴾

(१३९) तथा उनीहरूले भने कि यी पशुहरूको गर्भमा जे छ त्यो विशेषरूपले हाम्रा पुरूषहरूको लागि हो तथा हाम्रा पत्नीहरूको लागि निषेध छ । तथा यदि मृत छ भने सबै त्यसमा भागीदार छन् ।[3] त्यो (अल्लाह) ले उनको यस कथनको प्रतिफल शीघ्र दिनेछ,[4] यथावत त्यो निपुण ज्ञाता छ ।

यसलाई त्यसैले खान्छ जसलाई हामी अनुमति दिनेछौं । यो अनुमति मूर्तिहरूका सेवक तथा पुरोहितहरूको लागि नै हुन्थ्यो ।

[1]यो दोस्रो रूप हो कि उनी विभिन्न पशुहरूको मूर्तिहरूका नाममा मुक्त गर्दथे जसबाट भारवाहन अथवा सवारीको काम लिदैनथे जस्तो कि "बहीरः" तथा "साइबा" आदिको सविस्तार विवरण पहिला नै भइसकेको छ ।

[2]यो तेस्रो रूप हो कि उनी वध गर्दाखेरी मात्र मूर्तिहरूको नाम लिन्थे, अल्लाहको नाम लिंदैनथे, केहीले यसको भावार्थ यो लिएका छन् कि यी पशुहरूमाथि सवार भएर उनी "हज़"को लागि जाँदैनथे, जे होस् यी सबै उनका स्वयं रचित कुराहरू थिए जसलाई उनीहरू अल्लाहको आदेश सिद्ध गर्न चाहन्थे ।

[3]यो एउटा अन्य रूप हो कि जुन पशु उनीहरू आफ्ना मूर्तिहरूको नाममा दान गर्दथे, यिनीमध्ये केहीको विषयमा भन्थे कि यिनको दूध तथा तिनका गर्भबाट जुन जन्मजात जीवित बच्चा हाम्रा पुरूषहरूको लागि उचित छ, स्त्रीहरूको लागि वर्जित छ । हो यदि बच्चा मरेको अवस्थामा पैदा हुन्छ भने त्यसलाई खानमा स्त्री-पुरूष समान छन् ।

[4]अल्लाह तआलाले भन्यो कि यिनी मिथ्यालाप गर्दछन् तथा अल्लाहमाथि झूठा आरोप लगाउँछन्, त्यसमा शीघ्र अल्लाह तआलाले उनीहरूलाई दण्ड दिनेछ । त्यो आफ्नो निर्णयमा पूर्ण सक्षम छ । तथा आफ्ना भक्तहरूको विषयमा राम्ररी ज्ञान राख्नेवाला छ तथा आफ्नो ज्ञान तथा सामर्थ्य अनुसार प्रतिफल एवं दण्डको प्रबन्ध गर्नेछ ।

قَدْ خَسِرَ الَّذِيْنَ قَتَلُوْٓا اَوْلَادَهُمْ
سَفَهًاۢ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَّحَرَّمُوْا مَا
رَزَقَهُمُ اللّٰهُ افْتِرَآءً عَلَى اللّٰهِ ۭ قَدْ ضَلُّوْا
وَمَا كَانُوْا مُهْتَدِيْنَ ۝۱۴۰

(१४०) उनीहरू हानिमा परे जसले बिना ज्ञान मूर्खताका कारण आफ्ना सन्तानको हत्या गरे तथा अल्लाहले जुन जीविका प्रदान गऱ्यो त्यसलाई वर्जित गरे अल्लाहमाथि झूठा आरोप लगाउनको कारण, उनीहरू विचलित भए तथा सत्यमार्गमा रहेनन् ।

وَهُوَ الَّذِيْٓ اَنْشَاَ جَنّٰتٍ مَّعْرُوْشٰتٍ
وَّغَيْرَ مَعْرُوْشٰتٍ وَّالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ
مُخْتَلِفًا اُكُلُهٗ وَالزَّيْتُوْنَ وَالرُّمَّانَ
مُتَشَابِهًا وَّغَيْرَ مُتَشَابِهٍ ۭ
كُلُوْا مِنْ ثَمَرِهٖٓ اِذَآ اَثْمَرَ وَاٰتُوْا حَقَّهٗ
يَوْمَ حَصَادِهٖ ڮ وَلَا تُسْرِفُوْا ۭ اِنَّهٗ
لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِيْنَ ۝۱۴۱

(१४१) त्यही नै हो जसले लहराहरू तथा लहराहरू नभएका बगैंचाहरू पैदा गऱ्यो[1] तथा खजूर एवं विभिन्न खेतीहरू जसका स्वाद विभिन्न प्रकारका छन् । तथा जैतून तथा अनार जुन मिल्दा-जुल्दा पनि हुन्छन् र हुँदैनन् पनि[2] जब फल दिन्छन् त तिमी यिनलाई खाउ तथा फसल काट्नु तथा त्यसलाई स्याहार्ने दिनमा त्यसको देय (हक) तिर[3] तथा अपव्यय नगर ।[4] निःसन्देह अल्लाह

[1](معروشات) (मअरूशात) को धातु (अर्श) हो, जसको अर्थ माथि उचाल्नु हो । तात्पर्य केही वृक्षका लताहरू हुन् जुन (छाप्रा छानो आदि) माथि सारिन्छन् । जस्तै अंगूर तथा केही तरकारीका लहराहरू छन् । केही लताहरू जुन माथि सारिदैंनन्, बरू धर्तीमा फुल्छन्, फल्छन् । जस्तै खरबूजा तथा तरबुजा आदिका लहराहरू छन् । अथवा तना (डाँठहरू) भएका वृक्ष हुन्, जो लताको रूपमा हुँदैनन् । यी सबै लताहरू, वृक्ष तथा खजूरका वृक्ष एवं कृषि, जसका स्वाद एक-अर्काबाट भिन्न हुन्छन् तथा जैतून एवं अनार, सबैलाई पैदा गर्ने अल्लाह हो ।

[2]यसको लागि हेर्नुस्, आयत संख्या ९९ को व्याख्या ।

[3]अर्थात् जब अन्न-बाली काटेर सफा गर्छौ, तथा वृक्षबाट फल टिपिसकेको हुन्छौ, तब उसको देय तिरिदेउ । यसबाट तात्पर्य केही विद्वानहरूका निकट स्वेच्छादान हो, केहीका निकट अनिवार्य दान अर्थात् दशौं भाग (तराईको भूमिको उपज होस्) अथवा बिसौं भाग (यदि धर्ती इनार, टयूवेल अथवा नहरको पानीले सिंचाई गरिन्छ)

[4]अर्थात् दान-पुण्य पनि शक्तिभन्दा धेरै नगर, यस्तो नहोस् कि भोलि तिमीलाई नै आवश्यक परोस्, केही विद्वानहरू भन्छन् कि यसको सम्बन्ध अधिकारीहरूसित छ तथा दान तथा अनिवार्य धर्मदानको वसूलीमा सीमाको उल्लंघन नगर तथा इमाम इब्ने कसीर भन्नुहुन्छ कि आयतका शब्दहरूबाट स्पष्ट छ तथा अधिक उचित यही छ कि खानामा अधिक व्यय नगर

अपव्ययकारिसित प्रेम गर्दैन ।[1]

وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةً وَفَرْشًا كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿١٤٢﴾

(१४२) तथा पशुहरूमध्ये केही भारी बोक्ने योग्य तथा केही धर्तीसँग संलग्न (सानो) बनायो ।[2] खाउ जे तिमीलाई अल्लाहले दिएको छ ।[3] तथा शैतानका पद चिन्हहरूको अनुसरण नगर ।[4] वस्तुतः त्यो तिम्रो शत्रु हो ।

ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ مِنَ الضَّأْنِ اثْنَيْنِ

(१४३) त्यसले आठ प्रकारको जोडी (बनायो)[5]

किनभने अधिक खानु शरीर तथा बुद्धि दुबैका लागि हानिकारक छ । व्ययका यी सबै भाव आ-आफ्नै स्थानमा उचित छन्, यसकारण यो सम्पूर्ण भावार्थको तात्पर्य हुनसक्दछ ।

[1]अतः अपव्यय कुनै कुरामा प्रिय छैन, दान-पुण्यको कार्यमा अथवा अन्य कुनै कार्यमा । प्रत्येक कार्यमा मध्यम तथा सीमाभित्र शक्ति अनुसार उचित तथा प्रिय छ र यसैमा जोड दिइएको छ ।

[2] (حَمُولَةً) भारवाहकसित तात्पर्य ऊँट, गोरु तथा खच्चर आदि छन् । (فرشا) सित तात्पर्य ती पशु हुन जस्तै भेंडा, बाखा, दुम्बा आदि जसको दूध तिमी पिउँछौ अथवा मासु खान्छौ ।

[3]अर्थात् फल अनाज तथा पशुहरूबाट, यी सबैलाई अल्लाहले पैदा गरेको छ र तिनीहरूलाई तिम्रा निम्ति भोजन बनाएको छ ।

[4]जसरी मूर्तिपजक यसका अनुगामी बने तथा अवर्जित पशुलाई पनि आफ्ना लागि वर्जित गरे अर्थात् अल्लाहद्वारा उचित गरिएको कुरोलाई अनुचित तथा अनुचितलाई उचित गर्नमा शैतानका अनुसरण गरेका छन् ।

[5]अर्थात् 'त्यसै अल्लाहले आठ जोडी सृष्टि गऱ्यो ।' यस आयतमा 'अजवाज़' शब्दको प्रयोग गरिएको छ, जुन 'ज़ौज' को बहुवचन हो । एकै जातिका भाले तथा पोथीलाई 'ज़ौज' भन्दछन् तथा ती दुबै मध्ये एउटालाई पनि 'ज़ौज' भन्ने गरिएको छ किनभने प्रत्येक एक अर्काको 'ज़ौज' हुन्छ । कुरआनमा यस स्थानमा पनि 'अज़वाज' प्रत्येकको लागि नै प्रयोग भएको छ अर्थात् आठ पशु अल्लाहले पैदा गऱ्यो जो आपसमा एक-अर्काका जोडी हुन् । यो होइन कि आठ जोडी पैदा गऱ्यो, यसप्रकार उनको संख्या १६ पुग्नेछ जबकि आयतको अगाडी भाग अनुसार ठीक छैन ।

وَمِنَ الْمَعْزِ اثْنَيْنِ ۗ قُلْ آلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنثَيَيْنِ ۖ نَبِّئُونِي بِعِلْمٍ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ١٤٣

भेंडीमा दुई, बाख्रामा दुई,[1] भन्नुस् कि अल्लाहले दुबैका भालेलाई वर्जित गरेको छ अथवा दुबैको पोथीलाई ? अथवा त्यसलाई जुन दुबै पोथीको गर्भाशयमा सम्मिलित छ ?[2] मलाई ज्ञानको आधारमा भन यदि तिमी साँचो हौ भने ।[3]

وَمِنَ الْإِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ ۗ قُلْ آلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنثَيَيْنِ ۖ أَمْ كُنتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ وَصَّاكُمُ اللَّهُ بِهَٰذَا ۚ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا لِّيُضِلَّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ إِنَّ

(१४४) तथा दुई ऊँटको जातिबाट र दुई गाईको जातिबाट, भन्नुस् कि के उसले दुबै भालेलाई हराम गरेको छ या दुबै पोथीलाई ? वा त्यसलाई जुन दुबै पोथीको पेटमा छ ? के तिमी त्यसबेला उपस्थित थियौ जब अल्लाहले यसको आदेश दियो ?[4] अतः त्यसभन्दा बढी अत्याचारी को होला जो अल्लाहमाथि मिथ्या आरोप लगाउँछ[5] ताकि अज्ञानपूर्वक

[1]यो आठको पूरक हो तथा तात्पर्य दुई प्रकारले भाले तथा पोथी हो अर्थात् भेडीबाट भाले तथा पोथी तथा बाख्राबाट भाले-पोथी पैदा गरे । (भेंडामा दुम्बा पनि सम्मिलित छ)

[2]मूर्तिपूजक स्वयं नै केही पशुहरूलाई आफ्नो निम्ति अवैध गर्ने गर्दथे, त्यसको आधारमा अल्लाह तआला सोधिरहेको छ कि अल्लाह तआलाले तिनका भालेहरूलाई निषेध गर्‍यो अथवा त्यस बच्चालाई जुन दुबै पोथीहरूको गर्भमा छ ? अर्थ यो हो कि अल्लाहले त कुनैलाई अवैध गरेको छैन ।

[3]तिम्रो पासमा अवैध गर्ने सम्बन्धमा कुनै विश्वस्त प्रमाण छ भने प्रस्तुत गर कि 'बहिरः', 'सायबा', 'वसीलः' तथा 'हाम' आदि यस प्रमाणका अनुसार अवैध छन् ।

[4]अर्थात् तिमी जे-जति पशुहरूलाई अवैध गरिदिन्छौ, के जब अल्लाहले अवैध हुने कुरोको आदेश दिएको थियो त तिमी त्यसको पासमा उपस्थित थियौ ? अर्थात् अल्लाहले यिनलाई निषेधित गर्ने आदेश दिएन । यो सबै तिम्रो झूठो कुरो हो तथा अल्लाहमाथि मिथ्यारोपण गर्दछौ ।

[5]अर्थात् यही सबभन्दा ठूलो अत्याचार हो । हदीसमा वर्णित छ कि नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो कि मैले अम्र बिन लुहलाई नरकमा आन्द्रा झिकिराखेको देखें । उसले सर्वप्रथम मूर्तिहरूको नाममा "वसीला" तथा "हाम" आदि पशु छाड्ने श्रृंखला आरम्भ गर्‍यो । (सहीह बुखारी तफ़सीर सूरः मायदः, मुस्लिम किताबुल जन्नः) इमाम इब्ने कसीर भन्नुहुन्छ यो अम्र बिन लुह, खुज़ाआ क़बीलाका नाइकेहरू मध्येबाट थियो, जो जुरहम क़बीला पश्चात ख़ाना-ए-काअबाको संरक्षक बनेको थियो ।

اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٤﴾

मानिसहरूलाई कुपथ बनाओस् । निःसन्देह अल्लाह अत्याचारीहरूलाई मार्गदर्शन दिँदैन ।

قُل لَّا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَن يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَّسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ ۚ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤٥﴾

(१४५) भन्नुस् कि मलाई जुन आदेश गरिएको छ त्यसमा कुनै भक्षीको लागि कुनै खाद्य वर्जित पाउन्न, परन्तु त्यसबाहेक जुन मृत होस् अथवा बगिराखेको रगत अथवा सुँगुरको मासु, यसकारण कि त्यो घृणित अपवित्र छ अथवा जुन कुरो अमर्यादित होस्, जसमाथि अल्लाहको अतिरिक्त अरू कसैको नाम लिइएको होस्,[1] अनि यसमा पनि जो कोही विवश अथवा असहाय अवस्थामा होस् परन्तु अवज्ञाकारी तथा उल्लघंनकारी नहोस् त निश्चय नै तिम्रो पालनकर्ता अत्यन्त क्षमाशील, दयावान छ ।

उसले सर्वप्रथम इब्राहीमको धर्ममा परिवर्तन गर्‍यो तथा हिजाजमा मूर्तिहरू स्थापित गरेर मानिसहरूलाई मूर्तिपूजा गर्ने आमन्त्रण गर्‍यो तथा रीतिरीवाजलाई प्रचलित गर्‍यो (इब्ने क़सीर) अर्थात आयतको उद्देश्य यो हो कि अल्लाह तआ़लाले वर्णित उपरोक्त आठ प्रकारका पशु पैदा गरी भक्तहरूमाथि उपकार गरेको छ, तिनीमध्येबाट केहीलाई स्वयं निषेध गर्नु अल्लाहको उपकारलाई अस्वीकार गर्नु तथा शिर्कको कार्य हो तथा यसको कर्ता मिश्रणवादी भनिनेछ ।

[1]यस आयतमा जुन चार वर्जितको वर्णन छ त्यसको वर्णन सूरः बक़रःको आयत-१७३ को व्याख्यामा विस्तारपूर्वक भइसकेको छ । यहाँनिर यो बुँदा स्पष्ट गरिने योग्य छ कि यहाँ यी चार अवैधको सीमाको रूपमा वर्णित गरियो अर्थात यिनका अतिरिक्त सबै उचित छन् । जबकि वास्तविकता यो छ कि धार्मिक नियमहरूमा यी चारका अतिरिक्त पनि कैयन् वर्जित छन् । अनि यहाँ सीमित किन गरियो ? कुरा वास्तवमा यो हो कि यसभन्दा पूर्व मूर्तिपूजकहरूका मूर्खता कालका रीतिहरू तथा तिनका खण्डनको वर्णन भइराखेको थियो । तिनैमध्ये केही पशुहरूको वर्णन आएको छ, जुन उनीहरूले स्वयं आफूमाथि वर्जित गरेका थिए । यस विषयमा यो भनिदैछ कि म माथि जे प्रकाशनाहरू (वह्यी) द्वारा विदित भइराखेको छ, त्यसमा यी वर्जित त उचित छन् अर्थात तिनी वर्जित छैनन्, किनभने अल्लाहले जुन वर्जितको वर्णन गरेको छ, त्यसमा यी सम्मिलित छैनन् । यदि तिनी निषेधित भएको भए अल्लाह तआ़लाले तिनको वर्णन अवश्य गर्ने थियो । इमाम शौकानीले यसलाई यसप्रकार स्पष्ट गर्नुभएको छ कि यदि यो आयत मक्की (मक्कामा अवतरित भएको) नभएको भए, त अवश्य निषेधको यो सीमा स्वीकार गर्न सकिन्थ्यो । परन्तु यसको पश्चात स्वयं कुरआनले सूरः अल-माइदःमा केही अन्य अवैधको वर्णन गरेको छ त अब तिनी पनि यसमा सम्मिलित हुनेछन् । यसको अतिरिक्त नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले पशुपंक्षीहरूको वैध-अवैधको ज्ञान गर्नुका

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفُرٍ ۖ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا أَوِ الْحَوَايَا أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ۚ ذَٰلِكَ جَزَيْنَاهُم بِبَغْيِهِمْ ۖ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿١٤٦﴾

(१४६) तथा हामीले यहूदीहरूका लागि नङ्ग्रा भएका जनावर वर्जित गरिदियौं[1] तथा गाई एवं बाख्राको बोसो उनीहरूका लागि वर्जित गरिदिएका थियौं । परन्तु जुन दुबैको पिठ्यूँ एवं आन्द्राहरूमा हुन्छन् अथवा जे केही हाडसित टाँसिएको हुन्छ,[2] यो हामीले उनको (धर्म) द्रोहको प्रतिकार दियौं,[3] तथा हामी सत्यवादी हौं ।[4]

فَإِن كَذَّبُوكَ فَقُل رَّبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ

(१४७) यदि उनी तपाईंलाई झुठ्लाउँछन् भने भन्नुस् कि तिम्रो स्वामी (अल्लाह) को कृपा अति

नियम भन्नुभएको छ र जसको स्पष्टीकरण पनि उपरोक्त वर्णित आयतको व्याख्यामा उपस्थित छ । (أو فسقا) को सम्बन्ध (لحم خنزير) सित छ यसकारण अर्थ छ (أى ذبح على الأصنام) "त्यो पशु जुन मूर्तिहरूको नाममा अथवा उनका थानहरूमा उनको निकटता प्राप्त गर्नको लागि बलि चढाइन्छ ।" अर्थात् यस्ता पशुहरूलाई यद्यपि बलि चढाउँदाखेरि अल्लाहको नाम किन नलिएको होस्, तैपनि वर्जित, किनभने तिनीबाट अल्लाहको निकटता होइन, अल्लाहको अतिरिक्त अन्यको निकटता प्राप्त गर्नुको उद्देश्य छ । फिस्क़ (भ्रष्टता) अल्लाहको आज्ञापालनबाट पन्छिनुको नाम हो । प्रभुले आदेश दिएको छ कि उसको नाममा जनावर बलिदान गरियोस तथा उसैको निकटता, प्रसन्नता प्राप्त गर्नको निम्ति गरियोस्, यदि यस्तो गरिन्न भने यो अवज्ञा तथा मिश्रणवाद हो ।

[1]नङ्ग्धारीसित तात्पर्य बिना खुर फाटेका पशु तथा ती पंक्षी हुन् जसका औंलाहरू अलग-अलग हुँदैनन् । जस्तै ऊँट, शुतुरमुर्ग, हाँस, काग आदि । केही वृद्धजनहरूले यसको अर्थ खुर भएको पशु एवं शिकारी पंक्षी लिएका छन् जुन पन्जाले शिकार गर्दछन् । (कुर्तबी)

[2]अर्थात् जुन बोसो गाई अथवा बाख्राको पिठ्यूँमा हुन्छ अथवा दुम्बाका पुठ अथवा आन्द्राहरू वा हड्डीहरूसित टाँसिएको हुन्छ । बोसोको त्यो मात्रा उचित थियो ।

[3]यी कुराहरू हामीले दण्डको रूपमा उनीमाथि वर्जित गरेका थियौं अर्थात् यहूदीहरूको यो दाबी कि आदरणीय याकूबले आफूमाथि निषेध गरेका थिए, तथा हामी त उनको अनुकरणमा वर्जित ठान्दछौं, ठीक होइन ।

[4]यसको अर्थ यो हो कि यहूदी वस्तुतः आफ्नो दाबीमा झुठा छन् ।

عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٤٧﴾

विस्तृत छ ।[१] तथा उसको यातना पापीहरूबाट फेरिन्न ।[२]

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِن شَيْءٍ ۚ كَذَٰلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُوا بَأْسَنَا ۗ قُلْ هَلْ عِندَكُم مِّنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا ۖ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿١٤٨﴾

(१४८) मिश्रणवादीहरूले भन्नेछन् कि यदि अल्लाहले चाहेको भए हामी तथा हाम्रा पूर्वज मिश्रण गर्दैनथ्यौं, न कुनै वस्तुलाई वर्जित बनाउँदथ्यौं ।[३] यसैप्रकार यिनीभन्दा पूर्वका मानिसहरूले झुठ्लाए यहाँसम्मकि हाम्रो कोप (यातना) चाखे,[४] भन्नुस कि के तिनीहरूको पासमा कुनै ज्ञान छ त्यसो भए त्यसलाई हाम्रो लागि निकाल (व्यक्त गर) ।[५] तिमी कल्पनाको अनुसरण गर्दछौ तथा मात्र अनुमान लगाउँछौ ।

قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ ۖ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٤٩﴾

(१४९) तपाईं भन्नुस् कि तसर्थ अल्लाहकै तर्क प्रभावशाली छ, अत: यदि त्यो चाहन्थ्यो भने तिमी सबैलाई मार्गदर्शन दिनसक्थ्यो ।

قُلْ هَلُمَّ شُهَدَاءَكُمُ الَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنَّ اللَّهَ حَرَّمَ هَٰذَا ۖ فَإِن شَهِدُوا

(१५०) तपाईं भन्नुस् कि आफ्ना ती साक्षीहरूलाई ल्याउ जो यो साक्ष्य दिन्छन् कि अल्लाहले यसलाई

[१]यसकारण झुठ्लाउने कुरोमा पनि यातना दिनुमा शीघ्रता गर्दैन ।

[२]अर्थात समय दिनुको अर्थ यो होइन कि अल्लाहको यातनाबाट सधै सुरक्षित छन्, त्यो जहिलेपनि यातना दिने निर्णय लिनेछ, त त्यसलाई कसैले काट्न सक्ने छैन ।

[३]यो त्यही भ्रम हो जुन अल्लाहको इच्छा एवं प्रसन्नतालाई एकार्थ बुझ्नुको कारण हुन्छ । यद्यपि एक-अर्काबाट भिन्न छन् जसलाई पूर्वमा स्पष्ट गरिसकिएको छ ।

[४]अल्लाह तआलाले यस भ्रमको निराकरण यसप्रकार गरेको छ कि यो शिर्क अल्लाहको प्रसन्नताको द्योतक थियो भने उनीमाथि प्रकोप किन आयो ? अल्लाहको प्रकोप यस कुराको प्रमाण हो कि अल्लाहको इच्छा अन्य कुरो हो तथा प्रसन्नता अन्य कुरा हो ।

[५]अर्थात् आफ्नो दावीको लागि कुनै प्रमाण छ भने प्रस्तुत गर । परन्तु उनको पासमा प्रमाण कहाँ छ र ? त्यहाँ त केवल कल्पना तथा भ्रम छ ।

فَلَا تَشْهَدْ مَعَهُمْ ۚ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَهُم بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٠﴾

निषेध गरेको छ,[1] अनि यदि उनीहरू गवाही (साक्ष्य) दिन्छन् भने तपाईं तिनीहरूसँग साक्ष्य नदिनुस्।[2] तथा उनका जथाभावी विचारहरूको अनुसरण नगर्नुस् जसले हाम्रा आयतहरूलाई मिथ्या भने तथा जो परलोकप्रति विश्वास गर्दैन तथा (अन्यलाई) आफ्ना पोषक सरह मान्दछन्।[3]

قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ ۖ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۖ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۖ وَلَا تَقْتُلُوا

(१५१) भन्नुस् कि आउ म तिमीलाई पढेर सुनाउँछु कि तिमीलाई अल्लाहले के कुराबाट मनाही गरेको छ।[4] त्यो यो हो कि उसँग कुनै वस्तुको मिश्रण नगर।[5] तथा माता-पितासँग

[1]अर्थात् त्यो पशु जसलाई वर्जित गरिएको थियो।

[2]किनभने उनीहरूसित असत्य र मिथ्यारोपण बाहेक अरू केही छैन।

[3]अर्थात् त्यसको समान मानेर शिर्क बहुईश्वरवाद (मिश्रण) गर्दछन्।

[4]अर्थात् निषेध त्यो होइन जसलाई तिमीले बिना धार्मिक प्रमाण, मात्र आफ्नो मिथ्या सन्देह तथा शंकायुक्त विचारहरूको आधारमा अवैध बनाएका छौ। बरू अवैध त त्यो वस्तु हो जसलाई तिम्रो प्रभुले वर्जित गरेको छ, किनभने तिम्रो जन्मदाता त तिम्रो पालनकर्ता हो तथा प्रत्येक वस्तुको उसलाई नै ज्ञान छ। यसकारण उसैलाई यो अधिकार प्राप्त छ कि त्यो जुन कुरोलाई चाहन्छ हलाल (उचित) तथा जुन कुरोलाई चाहन्छ हराम (अनुचित) गर्दछ। अत: म तिमीलाई ती कुराहरूको विस्तृत जानकारी दिन्छु, जसको चेतावनी तिम्रो प्रभुले दिएको छ।

[5](لا تشركوا) भन्दा पूर्व (أوصاكم) यसमा नीहित छ। अर्थात् अल्लाह तआलाले तिमीलाई यस कुरोको आदेश दिएको छ कि उसँग कुनै वस्तुलाई साझेदार नबनाउ। शिर्क महापाप हो, जसको निम्ति क्षमा छैन, मुश्रिक (मिश्रणवादी) को लागि स्वर्ग निषेध तथा नरक निश्चित छ। कुर्आन मजीदमा सबै कुराहरूको विभिन्न रूपले पुनरावृत्ति भएको छ। तथा नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले पनि यसको सविस्तार वर्णन गर्नुभएको छ, यसको उपरान्त वास्तविकता यो हो कि मानिसहरू शैतानको बहकाउमा आएर शिर्कको सामान्यरूपले कार्य गर्दछन्।

أَوۡلَٰدَكُم مِّنۡ إِمۡلَٰقٖ نَّحۡنُ نَرۡزُقُكُمۡ وَإِيَّاهُمۡۖ وَلَا تَقۡرَبُواْ ٱلۡفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ مِنۡهَا وَمَا بَطَنَۖ وَلَا تَقۡتُلُواْ ٱلنَّفۡسَ ٱلَّتِي حَرَّمَ ٱللَّهُ إِلَّا بِٱلۡحَقِّۚ ذَٰلِكُمۡ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمۡ تَعۡقِلُونَ ١٥١

उपकार गर ।[1] तथा आफ्ना सन्तानलाई दरिद्रताका कारण हत्या नगर, हामी तिमीलाई तथा उनलाई जीविका प्रदान गर्दछौं ।[2] तथा प्रकट एवं लुकेको अश्लीलताको जीविका निकट नजाउ तथा त्यस प्राणलाई जसबाट अल्लाहले मनाही गरेको छ हत्या नगर, परन्तु यो अर्कै कुरा हो कि बैधानिक कारणले ।[3] गर्न परोस् । तिमीलाई उसले यसैको निर्देश दिएको छ, ताकि तिमी बुझ्न सक ।

وَلَا تَقۡرَبُواْ مَالَ ٱلۡيَتِيمِ إِلَّا بِٱلَّتِي هِيَ أَحۡسَنُ حَتَّىٰ يَبۡلُغَ أَشُدَّهُۥۚ

(१५२) तथा अनाथको मालको निकट नजाउ किन्तु अति उचित ढङ्गले यहाँसम्मकि त्यो युवा अवस्थामा पुगोस्,[4] तथा न्यायपूर्वक

[1]अल्लाह तआलाको एक हुने तथा त्यसका आदेशहरूको पालन गर्नुको उपरान्त यहाँपनि (तथा कुर्आनमा अन्य स्थानमा पनि) माता-पितासँग दया-भावको व्यवहार गर्ने आदेश दिएको छ, जसबाट यो स्पष्ट हुन्छ कि प्रभुका आदेशहरूको पालनाको उपरान्त माता-पिताका आदेशहरूको पालनाको ठूलो विशेषता छ । यदि कसैले यस उप-पालक (माता-पिताका आदेशहरूका पालन तथा उनीसँग दया भावको व्यवहार गर्नु) का आवश्यकताहरूलाई पूरा गरेन भने त्यो महापोषकका आदेशहरूको पालना पनि गर्न सक्दैन । अर्थात् त्यसमा असफल रहनेछ ।

[2]अज्ञानकालको यो अत्याधिक कुरूप कार्य आज पनि परिवार नियोजनका रूपमा विद्यमान छ तथा सम्पूर्ण संसारमा यसको प्रचार-प्रसारको कार्य भइराखेको छ । अल्लाह तआलाले यसबाट सुरक्षित राखून् ।

[3]अर्थात बदलाको रूपमा न केवल उचित छ, बरू यदि मृतकका सम्बन्धी क्षमा गर्दैनन् भने यो हत्या अति आवश्यक हुन पुग्छ ।

﴿وَلَكُمۡ فِي ٱلۡقِصَاصِ حَيَوٰةٞ﴾

"प्रति हिंसामा तिम्रो जीवन छ ।" (सूरः अल-बक़रः-१७९)

[4]जुन अनाथको संरक्षण तिम्रो अधिकारमा आउँछ, त्यसको लागि राम्रो चिताउनु तिम्रो अनिवार्य कर्तव्य हो । यसको हितको लागि आवश्यक छ कि यदि उसको पासमा माल छ अर्थात् उत्तराधिकारमा उसलाई भाग प्राप्त भएछ चाहे नगद होस् अथवा जमीन-जायदादको रूपमा, यदि त्यसबेला त्यो त्यसलाई सुरक्षित राख्नमा सक्षम छैन भने उसको मालको त्यसबेलासम्म निःस्वार्थ भावले रक्षा गरियोस् जबसम्मकि त्यो तरूण अवस्थामा पुग्दैन ।

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ ۖ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۖ وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ ۖ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٢﴾

माप एवं तौल पूरा गर,[1] हामी कसैमाथि त्यसको शक्तिभन्दा अधिक भार राख्दैनौं,[2] तथा जब कुरा भन्दछौ त न्याय गर यद्यपि त्यो निकट सम्बन्धी कै कुरा होस् तथा अल्लाहसित गरिएको वाचा पूरा गर, उसले तिमी सबैलाई यसैको आदेश दिएको छ ताकि तिमी स्मरण गर ।

وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ

(१५३) तथा यही मेरो सोझो बाटो,[3] हो, अतः त्यसैको आचरण गर ।[4] तथा अन्य पथहरूमा

यो नहोस् कि त्यो वयस्क हुनुभन्दा पूर्व त्यसको माल, जग्गा-जमीन तथा सम्पत्तिलाई टुङ्गो समाप्त पारियोस् ।

[1]माप-तौलमा कमी गर्नु, लिंदाखेरि पूरा माप-तौलसित लिनु, परन्तु दिंदाखेरि यस्तो नगुर्न, बरू डाँडी मारेर अरूहरूलाई कम दिनु, यो अत्याधिक नीच तथा असभ्य कुरो हो । आदरणीय शोएबको समुदायमा यही रोग थियो, जुन तिनीहरूको विनाशको कारण बन्यो ।

[2]यहाँ यस कुराको वर्णनको यो उद्देश्य हो कि जुन कुराहरूबाट हामी तिमीलाई सावधान गरिराखेका छौं, यो होइन कि यिनलाई कार्यन्वित नगरियोस् अथवा कठिन होस् । यदि यस्तो भएको भए हामीले यसको आदेश नै गर्दैनथ्यौं । यसकारण हामी कसैलाई उसको शक्तिभन्दा अधिक गर्नुको आदेश दिंदैनौं । यसकारण यदि आखिरतमा मोक्ष तथा संसारमा सम्मान चाहन्छौं भने अल्लाहका यी आदेशहरूका अनुसार कर्म गर तथा तिनीसँग आनाकानी नगर ।

[3]'यो' सित तात्पर्य कुर्‌आन मजीद हो अथवा इस्लाम धर्म अथवा ती आदेश जुन विशेषताले यस आयतमा वर्णन गरिएका छन् । तथा त्यो हो एकेश्वरवाद, मरणोपरान्तको परिणाम तथा रिसालत । तथा यी नै इस्लाम धर्मका तीन मुलधार हुन्, जसको धुरीमा सम्पूर्ण धार्मिक नियम घुम्दछन् । यसकारण यसको जे अर्थ लगाए पनि, भाव एउटै छ ।

[4]"सोझो मार्ग" लाई एक वचनको रूपमा वर्णन गरिएको छ, किनभने अल्लाहको अथवा कुर्‌आनको, तथा रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको मार्ग एउटै छ । एकभन्दा अधिक होइन । यसकारण अनुकरण मात्र त्यसै एक मार्गको गर्नु छ । कुनै अन्यको होइन । यही इस्लामी समुदायको एकता तथा अखण्डताको आधारशिला हो जसबाट टाढिएर यो समुदाय विभिन्न गुटहरूमा विभाजित छ । यद्यपि यसको चेतावनी दिइएको थियो कि "अर्को मार्गमा न हिंड किनभने ती मार्ग तिमीलाई अल्लाहको मार्गबाट विचलित गराइदिनेछ ।" अन्य स्थानमा अल्लाह तआलाको आदेश छः

فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِۦ ذَٰلِكُمْ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٣﴾

नहिंड नत्र तिमीलाई त्यसको मार्गबाट विचलित गरिदिने छन्, उसले तिमीलाई यसैको आदेश दिएको छ ताकि तिमी सुरक्षित रह ।

ثُمَّ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَٰبَ تَمَامًا عَلَى ٱلَّذِىٓ أَحْسَنَ وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَىْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُم بِلِقَآءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٤﴾

(१५४) अनि (हेर) हामीले मूसालाई (ईशदूत) किताब दिएका थियौं (धर्मलाई) पूर्णता प्रदान गर्नका निम्ति, जसलाई उसले उत्तम रीतिले ग्रहण गरेको थियो, र प्रत्येक कुरोलाई स्पष्टरूपले वर्णन गर्न मार्गदर्शन दिन तथा दया गर्नको लागि ताकि उनीहरूले आफ्ना पालनकर्तासित साक्षात्कार हुने कुरामा विश्वास गरून् ।

وَهَٰذَا كِتَٰبٌ أَنزَلْنَٰهُ مُبَارَكٌ فَٱتَّبِعُوهُ وَٱتَّقُوا۟ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٥٥﴾

(१५५) तथा यो (पवित्र कुर्आन) एउटा शुभ-शास्त्र[2] हो जसलाई हामीले अवतरित गर्‍यौं । अत: तिमीले यसको

---

﴿أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ﴾

"धर्मलाई स्थापित गर तथा यसमा फुट नपार ।" (सूर: अश्शूरा-१३)

अर्थात फूट तथा विभेदको आज्ञा छैन । यसै कुरोलाई नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले अत्यन्त स्पष्टरूपले हदीसमा वर्णन गर्नुभएको छ कि आफ्नो हातले एक सरल रेखा तान्नुभयो तथा भन्नुभयो कि "यो अल्लाहको सोभ्रो मार्ग हो ।" तथा केही अन्य रेखाहरू त्यसको दाहिने तथा बायाँतिर तान्नुभयो तथा भन्नुभयो "यी त्यस्ता मार्ग हुन् जसमा शैतान बसेको छ तथा त्यो त्यतातिर मानिसहरूलाई बोलाउँछ ।" अनि उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले यही आयत पढ्नुभयो जुन व्याख्याको लागि प्रस्तुत छ । (मुसनद अहमद भाग १, पृष्ठ ४६५, ४३५, अहमद शाकिरले यसलाई सहीह भन्नुभएको छ । (हेर्नुस् मुसनद अहमद बतालीक अहमद शाकिर संख्या ४१४२) बरू इब्ने माज़ाको कथनमा यसभन्दा अधिक स्पष्टीकरण हुन्छ कि उहाँले दायाँ-बायाँ दुई-दुईवटा रेखाहरू तान्नुभयो अर्थात कुल चार रेखाहरू तान्नुभयो । तथा तिनलाई शैतानको मार्ग भन्नुभयो ।

[1]यो पवित्र कुर्आनको आफ्नो शैली हो जसलाई कैयन् ठाउँहरूमा दोहोर्‍याइएको छ, कि जहाँ पवित्र कुर्आनको चर्चा हुन्छ त्यहाँ (तौरात) को तथा जहाँ तौरातको चर्चा हुन्छ त्यहाँ पवित्र कुर्आनको पनि चर्चा गरिन्छ । यसका अनेक उदाहरण हाफिज़ इब्ने कसीरले प्रस्तुत गर्नुभएको छ, यहाँ यसै शैलीका अनुसार तौरात तथा त्यसको यस गुणको वर्णन छ कि त्यो पनि आफ्नो युगमा एक परिपूर्ण धर्मग्रन्थ थियो, जसमा तिनको धर्मका सबै आवश्यक कुराहरू सविस्तार वर्णित थिए, तथा मार्गदर्शन एवं दयाका स्रोत थिए ।

[2]यसबाट तात्पर्य पवित्र कुर्आन हो जसमा लोक-परलोकका शुभ तथा लाभ सीमित छन् ।

अनुसरण गर ताकि तिमीमाथि दया गरियोस् ।

أَن تَقُولُوٓا۟ إِنَّمَآ أُنزِلَ ٱلْكِتَـٰبُ عَلَىٰ طَآئِفَتَيْنِ مِن قَبْلِنَا وَإِن كُنَّا عَن دِرَاسَتِهِمْ لَغَـٰفِلِينَ ﴿١٥٦﴾

(१५६) ताकि यो नभन[1] कि हामीभन्दा पूर्व दुई समुदायहरूमाथि धर्मशास्त्र (तौरात तथा इंजील) अवतरित गरियो तथा हामी तिनका अध्ययनबाट अनभिज्ञ रहयौं ।[2]

أَوْ تَقُولُوا۟ لَوْ أَنَّآ أُنزِلَ عَلَيْنَا ٱلْكِتَـٰبُ لَكُنَّآ أَهْدَىٰ مِنْهُمْ ۚ فَقَدْ جَآءَكُم بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ ۚ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن كَذَّبَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ وَصَدَفَ عَنْهَا ۗ سَنَجْزِى ٱلَّذِينَ يَصْدِفُونَ عَنْ ءَايَـٰتِنَا سُوٓءَ ٱلْعَذَابِ بِمَا كَانُوا۟ يَصْدِفُونَ ﴿١٥٧﴾

(१५७) अथवा तिमी यो नभन कि यदि हामीमाथि धर्मशास्त्र अवतरित भएको भए हामी उनीभन्दा अधिक सत्यमार्गमा हुन्थ्यौं, तसर्थ तिम्रो पासमा तिम्रो पोषकको तर्फबाट स्पष्ट तर्क एवं मार्गदर्शन तथा दया आइसकेको छ,[3] अनि त्यसभन्दा अधिक पापी को होला जसले अल्लाहका आयतहरूलाई मिथ्या भन्यो तथा तिनीबाट विमुख भयो,[4] हामीले घोर यातना आफ्ना आयतहरूबाट विमुख हुनुको कारण उनलाई दिनेछौं जो विमुख गरिराखेका छन् ।

هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّآ أَن تَأْتِيَهُمُ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ أَوْ يَأْتِىَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِىَ

(१५८) उनी फरिश्ताहरूको आगमनको प्रतीक्षा गरिराखेका छन् अथवा आफ्नो स्वामी (अल्लाह) को आगमनको अथवा तपाईंको पालनकर्ताका केही

[1]अर्थात् यो कुरआन यसकारण अवतरित गरियो ताकि तिमी यो नभन । दुई सम्प्रदायहरूसित तात्पर्य यहूदी तथा इसाई हुन् ।

[2]यसकारण कि त्यो हाम्रो भाषामा थिएन । अत: यस बहानालाई समाप्त गर्नको लागि कुरआन अरबी भाषामा अवतरित गऱ्यो ।

[3]अर्थात् यो बहाना पनि तिमी बनाउन सक्दैनौ ।

[4]अर्थात् मार्गदर्शक तथा कृपा फल धर्मशास्त्र अवतरित भए पश्चात अब जो व्यक्ति मार्गदर्शन (इस्लाम) को मार्ग अपनाएर अल्लाहको कृपाको पात्र बन्दैन बरू झुठ्लाउनु तथा विमुखतालाई अपनाउँछ, त त्यसभन्दा ठूलो अत्याचारी को छ र ? (सदफ़) को अर्थ विमुख हुनु तथा "अरूलाई रोक्नु" पनि गरिएको छ ।

بَعْضُ اٰيٰتِ رَبِّكَ ۗ يَوْمَ يَأْتِيْ بَعْضُ اٰيٰتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا اِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ اٰمَنَتْ مِنْ قَبْلُ اَوْ كَسَبَتْ فِيْٓ اِيْمَانِهَا خَيْرًا ۗ قُلِ انْتَظِرُوْٓا

निशानी (लक्षण) आउने कुरा को ?[1] जुन दिन तिम्रो पोषकको तर्फबाट चिन्ह आउनेछन्, कुनै प्राणीलाई त्यसको विश्वास काम लाग्ने छैन जसले त्यसभन्दा पूर्व विश्वास गरेको हुँदैन[2] अथवा आफ्नो विश्वासमा कुनै शुभ कर्म गरेको हुँदैन,[3]

[1]कुर्आन मजीदलाई अवतरित गरेर तथा परम आदरणीय मुहम्मद रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको रिसालत (दूतत्व) द्वारा तर्क प्रमाणित गरिसकेको छ । परन्तु अहिले पनि यी कुमार्गबाट रोकिन्नन् भने के यिनीहरू यस कुराको प्रतीक्षामा छन् कि उनको पासमा प्रलय होस् तथा यिनी अल्लाहका समक्ष प्रस्तुत गरियून् । अनि त्यस बखत ईमान ल्याउने छन् । अथवा तपाईंको प्रभुको ठूलो निशानी आओस् । जस्तै प्रलयको निकट सूर्यको पूर्वको सट्टा पश्चिमबाट उदय हुनु । अनि यसप्रकारको ठूलो निशानी देखेर विश्वास गर्नेछन् ? आउँदो वाक्यमा यसलाई स्पष्ट गरिँदैछ कि यदि उनी यसप्रकारको प्रतीक्षामा छन् भने निकै ठूलो मूर्खताको प्रदर्शन गरिराखेका छन् । किनभने ठूलो लक्षण प्रकट भइसके पश्चात अनिष्ठको निष्ठा तथा कुकर्मी एवं अत्याचारीको क्षमा-याचना स्वीकार हुनेछैन । सहीह हदीसमा नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो, "प्रलय हुनेछैन, जबसम्म कि सूर्य (पूर्वको विपरीत) पश्चिमबाट उदय हुँदैन, अनि जब यस्तो हुनेछ तथा मानिसहरूले त्यसलाई पश्चिमबाट उदय भइराखेको देख्नेछन्, त सबैले विश्वास गर्नेछन् ।"अनि नबी करीम सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले यो आयत पढ्नुभयो ।

﴿لَا يَنْفَعُ نَفْسًا اِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ اٰمَنَتْ مِنْ قَبْلُ﴾

"त्यसबेला विश्वास गर्नु (ईमान ल्याउनु) कसैलाई लाभकारी हुनेछैन, जो यसभन्दा पूर्व विश्वास गरेको हुनेछैन ।" (सहीह बुख़ारी तफ़सीर अल-अनाम)

[2]अर्थात् क़ाफिरहरूको ईमान न लाभकारी हुनेछ न स्वीकार हुनेछ ।

[3]यसको अर्थ यो हो कि यदि कोही पापी निष्ठावान आफ्ना पापहरूको क्षमा-याचना गर्छ भने, त्यसको याचना स्वीकार हुनेछैन तथा त्यसको पश्चात पुण्य कार्य अस्वीकार हुनेछ, जस्तो कि हदीसबाट पनि यसको पुष्टि हुन्छ ।

إِنَّا مُنتَظِرُونَ ﴿١٥٨﴾

तपाईं भन्नुस् कि तिमी प्रतीक्षा गर हामीले (पनि) प्रतीक्षा गरिराख्ने छौं ।[1]

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَّسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ ۚ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥٩﴾

(१५९) निःसन्देह जसले आफ्नो धर्म विभाजित गरिदिए तथा अनेक धार्मिक सम्प्रदाय बने[2] तपाईंको उनीसित कुनै सम्बन्ध छैन, उनको निर्णय अल्लाहनिर छ अनि उनीहरूलाई त्यसबाट सूचित गर्नेछ जुन उनीहरूले गर्दै आइराखेका छन् ।

مَن جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا ۖ وَمَن جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾

(१६०) जो व्यक्ति पुण्य कार्य गर्नेछ त्यसलाई त्यसको दसगुना प्राप्त हुनेछ ।[3] तथा जसले कुकर्म गर्नेछ त्यसलाई त्यस समानको दण्ड दिइनेछ ।[4] तथा उनीहरूमाथि अत्याचार हुनेछैन ।

[1]यो विश्वास नगर्ने तथा याचना नगर्नेहरूलाई चेतावनी हो तथा सावधान गरिंदैछ । कुरआन करीममा यही विषय सूरः मुहम्मद-१८ तथा सूरः मोमिन-८४ तथा ८५ मा गरिएको छ ।

[2]यसबाट केही जानकारहरूले यहूदी तथा इसाई तात्पर्य लिन्छन्, जो विभिन्न गुटहरूमा विभाजित थिए । केहीले मूर्तिपूजकहरूलाई लिन्छन् जसमा केहीले फरिश्ताहरूको, केहीले ताराहरूको, केहीले विभिन्न मूर्तिहरूको पूजा गर्दथे । परन्तु यो विषय सामान्य छ जसमा काफ़िर तथा मूर्तिपूजकहरूसहित ती सबै सम्मिलित छन् जो अल्लाहको धर्म तथा रसूल सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको मार्गलाई छाडेर अर्को धर्म अपनाएर अन्य मार्गको अवलम्बन गरी भेंद तथा फूटको मार्ग अपनाउँछन् । (شيعا) को अर्थ हो गुट तथा गिरोह तथा यो कुरा ती सबै समुदायहरूलाई सत्य हुन्छ जो धर्मको विषयमा एकमत थिए, परन्तु पछि तिनका विभिन्न मानिसहरूले आफ्ना कुनै ठूला-बडाका विचारलाई अन्तिम शब्द सिद्ध गरेर आफ्ना मार्ग पृथक गरे, चाहे त्यो मार्ग सत्य तथा पुण्यविहीन नै किन नहोस् । (फ़तहुल क़दीर)

[3]यो अल्लाह तआलाको कृपा तथा उपकारको वर्णन हो, जुन त्यसले निष्ठावानहरूसँग गर्नेछ कि एक पुण्यको बदला दश पुण्यको समान प्रदान गर्नेछ । यो कमसेकम परिणाम हो, बरू कुरआन तथा हदीस दुबैबाट सिद्ध छ कि यही पुण्यहरूको प्रतिफल कैयौं सय गुना, बरू हजारौं तथा लाखौं गुना सम्म हुनेछ ।

[4]अर्थात् जुन पापहरूको दण्ड निर्धारित छैन, तथा त्यो गरे पश्चात त्यसबाट क्षमा पनि माँगेर अथवा उसको पुण्य उसका पापहरूभन्दा अधिक नहोस्, अथवा

(१६१) (तपाईं) भनिदिनुस् कि मलाई मेरो प्रभुले एउटा सोझो मार्ग देखाइसकेको छ जुन शाश्वत धर्म हो इब्राहीमको (जो अल्लाहबाहेक अन्यबाट वियोगी थिए) तथा उनी मिश्रणवादीहरू मध्येका थिएनन् ।

قُلْ إِنَّنِي هَدَانِي رَبِّي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ دِينًا قِيَمًا مِّلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۚ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٦١﴾

(१६२) (तपाईं) भनिदिनुस् कि निःसन्देह मेरो नमाज़, तथा मेरो समस्त आराधना तथा समस्त जीवन तथा मृत्यु सर्वलोकका पोषक अल्लाहकै लागि हो ।

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾

(१६३) त्यसको कोही साक्षी छैन मलाई यसैको आदेश दिइएको छ तथा म प्रथम हुँ जसले उसप्रति आत्मसमर्पण गऱ्यो ।[1]

لَا شَرِيكَ لَهُ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾

अल्लाह तआलाले आफ्नो विशेष कृपाले त्यसलाई क्षमा नगरेको होस् (किनभने यी सबै अवस्थामा सांकेतिक दण्डको परिधिमा आउने छैन) अनि अल्लाह तआलाले यस्तो नराम्रो कुरोको दण्ड दिनेछ, तथा उसको समान नै दिनेछ ।

[1]यस अद्वैतको आमन्त्रण सबै ईशदूतले दिए । जस्तो यहाँ अन्तिम ईशदूत (नराशंस) को मुखारबिन्दुबाट भन्न लगाइयो कि मलाई यसैको आदेश दिइएको छ र म सर्वप्रथम यसलाई मान्दछु । अन्य स्थानमा अल्लाहले आदेश गऱ्यो कि हामीले तपाईंभन्दा पूर्व जतिपनि अम्बिया (ईशदूत) पठायौं, उनीहरूलाई यही आदेश दियौं कि म बाहेक कोही पूज्य छैन । अतः मेरो नै आराधना गर । (अल-अम्बिया-२५) यसैप्रकार ईशदूत नूहले पनि यही घोषणा गरे ।

﴿وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾

"मलाई यो आदेश दिइएको छ कि अल्लाहप्रति आत्मसमर्पणकारीहरूमध्ये प्रथम बनूँ ।" (सूरः यूनुस-७२)

आदरणीय इब्राहीमको विषयमा भनिएको छ कि जब अल्लाहले उनीसित भन्यो कि स्वयंलाई म प्रति समर्पित गर त उनले भने कि मैले विश्व विधाताप्रति आत्म समर्पण गरे । (सूरः बकरः-१३१) आदरणीय इब्राहीम तथा याकूबले आफ्ना पुत्रहरूलाई यही अन्तिम आदेश दिए कि तिम्रो अन्त इस्लाम धर्ममा हुनुपर्छ । आदरणीय यूसुफले प्रार्थना गरेः

﴿تَوَفَّنِي مُسْلِمًا﴾

"मलाई इस्लामको स्थितिमा संसारबाट उठाउनु ।" (सूरः यूसुफ-१०१)

قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾

(१६४) तपाईं भन्नुस् कि के म अल्लाहबाहेक अरू कसैलाई स्वामीको रूपमा खोज गरूँ जबकि त्यही सबैको स्वामी हो,[1] ? तथा कुनै प्राणीले जे-जति अर्जन गर्छ उसैको लागि हुनेछ कोही अन्य कसैको बोझ उठाउन सक्ने छैन,[2] अनि तिमीलाई तिम्रो पोषकतिर पुनः जानुछ त्यसले तिम्रा मतभेदहरूको विषयमा तिमीलाई भन्नेछ ।[3]

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ

(१६५) तथा उसैले तिमीलाई धर्तीमा उत्तराधिकारी[4] बनायो, तथा तिमीमध्येबाट केहीका पदहरूलाई

आदरणीय मूसाले आफ्ना समुदायसित भने :

﴿فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِن كُنتُم مُّسْلِمِينَ﴾

"यदि तिमी मुसलमान हौ भने त्यसै अल्लाहमा भरोसा गर ।" (सूरः यूनुस-८४) आदरणीय ईसाले आफ्ना साथीहरूसित सूरः अल-मायद १११ मा भन्नुभयो ﴿وَاشْهَدْ بِأَنَّنَا مُسْلِمُونَ﴾ यसैप्रकार अन्य नबीहरूले पनि तथा उनका सदभावक अनुयायीहरूले पनि त्यसै इस्लामको अनुकरण गरे जसमा एक अल्लाहको उपासनाको मूलधार स्थिति प्राप्त छ यद्यपि कि ती धार्मिक नियम एक-अर्काभन्दा भिन्न थिए ।

[1]यहाँ पोषकसित तात्पर्य पूज्य बनाउनु हो जसको मूर्तिपूजक इन्कार गर्दै आइराखेका छन्, तथा जुन त्यसको पोषक हुनुको माँग हो । परन्तु मूर्तिपूजक त्यसको पोषक हुने कुरोलाई त मान्दथे तथा त्यसमा कसैलाई पनि साझेदार ठहराउँदैनथे, परन्तु पूजित हुने कुरो साझेदार ठहराउँथे ।

[2]अर्थात् अल्लाह तआलाले न्यायको पूर्ण प्रबन्ध गर्नेछ तथा जसले राम्रो-नराम्रो जस्तो कर्म गरेको होला, त्यसलाई त्यसै अनुसारको सम्मान तथा दण्ड दिनेछ तथा एकको बोझ अर्कोमाथि राख्ने छैन ।

[3]अतः यदि तिमी यस अद्वैतलाई मान्दैनौं जो सबै ईशदूतहरूको एकमात्र शिक्षा रहेको छ त तिमी आफ्नो कर्म गर र हामी अफ्नो काम गरिराखेका छौं । प्रलय पश्चात अल्लाहको सदनमा हाम्रो तिम्रो बीच निर्णय हुनेछ ।

[4]अर्थात् अधिकारी बनाएर अधिकारहरूसित अलंकृत गर्‍यो अथवा एकपछि अर्कोलाई उत्तराधिकारी बनायो ।

لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَآ اٰتٰىكُمْ ؕ اِنَّ رَبَّكَ سَرِيْعُ الْعِقَابِ ۖ وَاِنَّهٗ لَغَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٦٥﴾

केहीको अपेक्षा उच्च राख्यो, ताकि जे-जति उसले दिएको छ त्यसमा तिम्रो परीक्षा लिइयोस् ।[1] निःसन्देह तिम्रो स्वामी शीघ्र यातना दिनेछ तथा वस्तुतः त्यो क्षमाशील दयानिधि छ ।

## सूरतुल अअ्राफ-७

سُوْرَةُ الْاَعْرَافِ

सूरः अल-आराफ मक्कामा उतारिएको तथा यसका दुई सय आयतहरू तथा चौबीस रूकूअ छन् ।

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

अल्लाहको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु जो अत्याधिक कृपालु तथा अति दयालु छ ।

الٓمّٓصٓ ﴿١﴾

(१) अलिफ. लाम. मीम. स्वाद ।

كِتٰبٌ اُنْزِلَ اِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ فِيْ صَدْرِكَ حَرَجٌ مِّنْهُ لِتُنْذِرَ بِهٖ وَذِكْرٰى لِلْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٢﴾

(२) एउटा धर्मशास्त्र तपाईंतिर अवतरित गरियो ताकि यसद्वारा सावधान गर्नाले तपाईंको हृदयमा संकीर्णता उत्पन्न नहोस्[2] तथा निष्ठावानहरूका लागि शिक्षा हो ।

اِتَّبِعُوْا مَآ اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِّنْ رَّبِّكُمْ

(३) जुन (धर्म विधान) तपाईंको पोषकतिरबाट अवतरित गरियो[3] त्यसको अनुसरण गर तथा

[1]अर्थात् दरिद्रता, धन, ज्ञान, अज्ञानता तथा स्वास्थ्य एवं रोग जसलाई जे-जति प्रदान गरिएको छ त्यसै मध्येबाट त्यसको उत्तराधिकारी बनायो ।

[2]अर्थात यसको प्रचारले तपाईंको मन संकुचित नहोस् कि कहीं नास्तिक म माथि मिथ्यारोपण नगरून तथा मलाई कष्ट नपुऱ्याउन् । यसकारण कि अल्लाह तपाईंको रक्षक तथा सहायक छ । अथवा (حرج) (हरजुन्) शंकाको अर्थमा छ अर्थात यो अल्लाहतिरबाट अवतरित हुने कुरोमा तपाईंको मनमा दुविधा हुनु हुँदैन । यो अन्योक्ति हो तथा वास्तवमा तपाईंका अनुयायीहरूलाई सम्बोधित गरिएको छ कि सन्देह नगरून् ।

[3]जुन अल्लाहतिरबाट अवतरित गरिएको छ अर्थात पवित्र कुर्आन एवं जुन अन्तिम ईशदूतको कथन हो अर्थात् (हदीस) किनभने तपाईंले भन्नुभयो कि म पवित्र ईशवाणी कुर्आन एवं त्यसको समान दिइएको हुँ, यी दुबैको अनुसरण अनिवार्य छ । यिनीहरू बाहेक कुनै अन्यको अनुसरण अनिवार्य छैन बरू तिनको इन्कार अनिवार्य छ जस्तो कि आगामी वाक्यमा भनियो कि अल्लाहलाई छाडि अन्य

وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ ۗ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ③

त्यसबाहेक अन्य सहायककहरूको अनुसरण नगर तिमीहरू निकै कम शिक्षा ग्रहण गर्दछौ ।

وَكَم مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَٰهَا فَجَآءَهَا بَأْسُنَا بَيَٰتًا أَوْ هُمْ قَآئِلُونَ ④

(४) तथा कैयन् वस्तीहरूलाई हामीले नष्ट गरिदियौं तथा तिनीमाथि हाम्रो प्रकोप रात्रिको समयमा पुग्यो अथवा यस्तो अवस्थामा जबकि उनीहरू मध्यान्हको समयमा विश्राम गरिराखेका थिए ।[1]

فَمَا كَانَ دَعْوَىٰهُمْ إِذْ جَآءَهُم بَأْسُنَآ إِلَّآ أَن قَالُوٓا۟ إِنَّا كُنَّا ظَٰلِمِينَ ⑤

(५) तसर्थ जब उनीमाथि हाम्रो प्रकोप आयो त उनीहरू भन्नथाले कि हामी नै अत्याचारी (पापी) रहेका छौं ।[2]

فَلَنَسْـَٔلَنَّ ٱلَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْـَٔلَنَّ ٱلْمُرْسَلِينَ ⑥

(६) अत: हामी उनीहरूसित अवश्य सोध्नेछौं जसको पासमा उपदेश पठाइयो तथा हामी उपदेशकहरूसित पनि अवश्य सोध्नेछौं ।[3]

कसैको अनुसरण नगर जुनप्रकार मूर्खताकालमा प्रमुख एवं ज्योतिषिहरूको कुरालाई महत्व दिइन्थ्यो यहाँसम्मकि वैध-अवैधको विषयमा तिनैको कुरा मानिन्थ्यो ।

[1] (قيلولة) शब्द "मध्यान्हको समय भोजन पश्चात विश्राम गर्नुलाई भन्दछन् ।" अर्थ यो हो कि हाम्रो प्रकोप एक्कासि यस्तो समयमा आयो जब उनीहरू निश्चित रूपले आफ्ना विस्तरहरूमा (ओछ्यानमा) विश्राम गरिराखेका थिए ।

[2] परन्तु प्रकोप आइहाले पश्चात यस्ता स्वीकारको कुनै लाभ छैन, जस्तो कि अघि स्पष्ट गरिसकिएको छ ।

﴿ فَلَمْ يَكُ يَنفَعُهُمْ إِيمَٰنُهُمْ لَمَّا رَأَوْا۟ بَأْسَنَا ۖ ﴾

"जब उनीहरूले हाम्रो प्रकोप देखिसके त त्यस समय उनको ईमान ल्याउने कुरो उनको लागि लाभकारी भएन ।" (सूर: अल-मोमिन-८५)

[3] समुदायहरूसित यो सोधिने छ कि के तिम्रो पासमा पैग़म्बर (सन्देशवाहक) आएका थिए ? उनीहरूले हाम्रा सन्देश पठाएका थिए ? त्यहाँ तिनीहरू उत्तर दिनेछन्, "हो, हे अल्लाह ! तिम्रा पैग़म्बर त अवश्य हाम्रो पासमा आएका थिए परन्तु हाम्रै दूर्भाग्य थियो कि हामीले उनको चिन्ता गरेनौं ।" तथा

فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِم بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَآئِبِينَ ۝٧

(७) अनि हामीले पूरा ज्ञानका साथ तिनका समक्ष वर्णन गरिदिनेछौं[1] एवं हामी अनभिज्ञ थिएनौं ।

وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَن ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝٨

(८) तथा त्यस दिन सत्य तुलना हुनेछ अनि जसको पलरा गह्रुङ्गो हुनेछ, ती नै सफल हुनेछन् ।

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوٓا أَنفُسَهُم بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلِمُونَ ۝٩

(९) तथा जसको पलरा हलुङ्गो हुनेछ, तियिनै ती मानिसहरू हुनेछन् जसले आफ्नो हानि गरिहाले यसकारण कि हाम्रा निशानीहरूको हनन गरिरहन्थे ।[2]

पैग़म्बरहरूसित सोधिने छ कि तिमीले हाम्रो सन्देश आफ्नो समुदायलाई पुऱ्याइदियौ तथा उनीहरूले त्यसको तुलनामा के कर्म गरे ? पैग़म्बर यस प्रश्नको उत्तर दिनेछन् जसको विस्तृत वर्णन पवित्र कुर्‌आनमा विभिन्न स्थानहरूमा विद्यमान छन् ।

[1]हामी सबै प्रत्यक्ष एवं परोक्षको ज्ञान राख्दछौं । अतः हामी दुबै (वर्ग एवं सन्देशवाहकहरू) का सामु सबै कुराहरू गरिदिनेछौं, तथा उनीहरूले जे-जति गरेका होलान् उनको अगाडि प्रस्तुत गरिदिनेछौं ।

[2]यी आयतहरूमा कर्महरूको तौल गर्ने सम्बन्धमा वर्णन छ, जुन प्रलयको दिन हुनेछ, जसलाई पवित्र कुर्‌आनमा विभिन्न स्थानहरूमा तथा हदीसहरूमा वर्णन गरिएको छ । जसको अर्थ यो हो कि तराजूमा कर्म तौलिने छन्, जसको पुण्यको पलरा गह्रुङ्गो हुनेछ त्यो सफल तथा जसका नराम्रो कुराहरूको पलरा गह्रुङ्गो हुनेछ त्यो असफल हुनेछ । यी कर्म कुन प्रकारले जोखिने छन् जबकि वास्तवमा यिनको भौतिक स्वरूप छैन ? यसमा एक विचार यो छ कि प्रलयका दिन अल्लाह तआला स्वय कर्म-कर्ताहरूलाई भौतिक स्वरूपमा वदलिदिनेछ तथा उनको तौल हुनेछ । दोस्रो विचार यो हो कि कर्मपत्र जोखिने छ जसमा यी कर्म लेखिएका हुनेछन् । तेस्रो विचार यो छ कि यी कर्महरूका कर्तालाई जोखिने छ । तीनैवटा विचारवालाहरूको पासमा आफ्ना विचारका पक्षमा सहीह हदीस तथा कथन उपलब्ध छ, यसकारण इमाम इब्ने क़सीर भन्नुहुन्छ कि तीनैवटा विचार उचित छन्, सम्भव छ कि कहिले कर्म, कहिले कर्मपत्र तथा कहिले स्वयं कर्मको कर्तालाई जोखिने छ (तर्कको लागि हेर्नुस् तफ़सीर इब्ने क़सीर) तुला तथा कर्महरूको तौलको विषय कुर्‌आन तथा हदीसवाट तर्कसंगत छ । यसको इन्कार अथवा कष्ट-कल्पना विचलन हो, तथा वर्तमान युगमा हामीले अब त भार नभएको वस्तु जसलाई हामी ठान्थ्यौ तथा यस्तो विचार थियो कि यिनको भार निकाल्न सकिन्न त्यस्ता कुराको पनि भार ज्ञात गर्नुको विधि तथा साधन उपलब्ध छन्, त अल्लाह तआलाको निम्ति कर्महरूलाई जोख्नु कदापि असम्भव छैन किनभने त्यसलाई हरेक प्रकारको सामर्थ्य छ ।

(१०) तथा हामीले तिमीलाई पृथ्वीमा अधिकारसहित स्थान दियौं तथा त्यसमा तिम्रो लागि जीवन सामग्री बनायौं, तिमी अति अल्प कृतज्ञ हौ ।

وَلَقَدْ مَكَّنّٰكُمْ فِي الْأَرْضِ
وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ ؕ
قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿١٠﴾

(११) तथा हामीले तिमीलाई पैदा गऱ्यौं अनि तिम्रो रूप बनायौं[1] त्यसपछि फरिश्ताहरूसित भन्यो कि आदमलाई ढोग गर तब इब्लीस बाहेक सबैले सजदा (ढोग) गरे त्यो (इब्लीस) सजदा गर्नेहरूमा सम्मिलित भएन ।

وَلَقَدْ خَلَقْنٰكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنٰكُمْ ثُمَّ قُلْنَا
لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ ۖ
فَسَجَدُوٓا إِلَّآ إِبْلِيسَ ؕ لَمْ يَكُن مِّنَ
السّٰجِدِينَ ﴿١١﴾

(१२) (अल्लाहले) भन्यो कि जब मैले तिमीलाई ढोग्न आदेश दिएँ त कुन कुराले तिमीलाई ढोग्नाबाट रोकिदियो,[2] उसले भन्यो म यसभन्दा उत्तम छु, तिमीले मलाई अग्निबाट उत्पन्न गऱ्यौ तथा यसलाई माटोबाट गरेका छौं ।[3]

قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ
أَمَرْتُكَ ؕ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ ۚ
خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَّخَلَقْتَهُ مِن
طِينٍ ﴿١٢﴾

---

[1](خلقناكم) को अर्थ हो तिमी सबैलाई पैदा गऱ्यो । यसमा तिमी सबै सर्वनाम यद्यपि बुहवचन हो किन्तु यसबाट तात्पर्य आदरणीय आदम हुन् ।

[2](ألا تسجد) मा (لا) अधिक छ अर्थात् (أن تسجد) (तिमीलाई ढोक्नबाट कसले रोक्यो ?) अथवा यहाँ वाक्यको लोप छ अर्थात् "तिमीलाई कुन विषयले वाध्य गऱ्यो कि सजदा नगर ।" (इब्ने कसीर तथा फ़तहुल कदीर) शैतान फरिश्ताहरू मध्ये थिएन, वरू कुर्‌आनको स्वयं स्पष्टीकरणको अनुसार त्यो जिन्नात थियो । (सूर: अल कहफ-५०) परन्तु आकाशमा फरिश्ताहरूसँग रहनुको कारण त्यो सजदाको आदेशको पालन गर्नको लागि बाध्य थियो, जुन अल्लाहले फरिश्ताहरूलाई दिएको थियो । यसैकारण त्यससँग सोधियो पनि तथा त्यसमाथि प्रकोप पनि भयो । यदि त्यो आदेशमा सम्मिलित नै नभएको भए उससित सोधिन्नथ्यो तथा त्यो धिक्कृत हुने थिएन ।

[3]शैतानको यो क्षमा-याचना त्यसको पापभन्दा पनि गम्भीर पाप बन्यो । एक त त्यसको यो सोचाइ कि श्रेष्ठलाई आफूभन्दा मुनिको आदर तथा सम्मानको आदेश दिन सकिदैन, गलत छ । यसकारण कि मूल विषय अल्लाहको आदेश हो, त्यसको आदेशको अगाडि श्रेष्ठ अथवा निम्नको कुरा गर्नु अल्लाहको आदेशको अवहेलना हो । दोस्रो कुरो उसले आफू श्रेष्ठ हुनुको तर्क यो दियो कि म अग्निबाट हूँ तथा यो माटोबाट । परन्तु त्यसले त्यस श्रेष्ठतालाई अन्देखि (बेवास्ता) गरिदियो जुन आदरणीय आदमलाई प्राप्त भयो अर्थात अल्लाह तआलाले स्वयं आफ्नै हातले बनायो तथा आफूतिरैबाट फुँक्यो । यस श्रेष्ठता समान संसारको

قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ⑬

(१३) (अल्लाह तआलाले) आदेश दियो कि तिमी आकाश[1] बाट झर तिमीलाई कुनै अधिकार छैन कि आकाशमा निवास गरी घमण्ड गर । यसकारण निस्क, निःसन्देह तिमी अपमानितहरूमध्ये हौ ।[2]

قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ⑭

(१४) त्यस (शैतान) ले भन्यो कि मलाई (प्रलयसम्म) अवसर प्रदान गरिदिनुस् जब मानिसहरू पुनर्जीवित गरिनेछन् ।

قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ⑮

(१५) (अल्लाह) ले भन्यो कि तिमीलाई अवसर प्रदान गरियो ।[3]

कुनै सम्मान हुनसक्छ र ? तृतीय, उसले स्वयं आदेशको अगाडि अनुमानले काम लियो ? जुन कुनै पनि अल्लाहको भक्तको आचरण हुन सक्दैन । यसको अतिरिक्त त्यसको अनुमान पनि भ्रष्ट अनुमान थियो । अग्नि, माटो भन्दा कुन प्रकारले श्रेष्ठ हुनसक्दछ ? अग्निमा उत्तेजना, तथा प्रज्वलन हुने बाहेक अरू के छ र ? जबकि माटोमा शान्ति तथा स्थिरता छ । यसमा फल्ने-फुल्ने अधिकता तथा सुधारको विशेषता छ । यी गुणहरू अग्निभन्दा हरेक प्रकारले श्रेष्ठ तथा अधिक लाभकारी छ । यस आयतबाट यो ज्ञान भयो कि अग्निबाट भयो । जस्तो कि हदीसमा वर्णित छ, "फरिश्ताहरू प्रकाशबाट, इब्लीस अग्निशिखाबाट तथा आदम माटोबाट पैदा गरिएका हुन् ।" (सहीह मुस्लिम किताबुल जुहद, बाब अहादीसे मुतफर्रिकः)

[1]अधिकांश व्याख्याकारहरूले "यसबाट" को अर्थ यो गरेका छन् कि अर्थात् स्वर्गबाट निस्क र केहीले "यस" बाट को अर्थ यो लगाएका छन् कि आकाश लोकबाट तल झर । आदरणीय अनुवादकले यही दोस्रो अर्थ मानेर त्यसको अनुवाद "आकाशबाट झर" गर्नु भएको छ ।

[2]अल्लाहको आदेशको समक्ष घमण्ड गर्ने आदर तथा सम्मानको होइन बरू अनादर तथा अपमानको अधिकारी हुन्छ ।

[3]अल्लाहले त्यसको आग्रहमा यो अवसर दियो जुन त्यसको ज्ञान तथा इच्छा अनुसार थियो, तैपनि यसबाट कुरा बुझिन्न कि उसले यस्तो यसकारण गऱ्यो कि आफ्ना भक्तहरूको परीक्षा लिन सकोस् कि को त्यसको भक्त बन्दछ र को शैतानको पुजारी ।

قَالَ فَبِمَآ أَغْوَيْتَنِى لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَٰطَكَ ٱلْمُسْتَقِيمَ ﴿١٦﴾

(१६) त्यस (शैतानले) भन्यो तिमीले मलाई विचलनमा पार्नुको कारण[1] म पनि उनको निम्ति सोझो मार्गमा घात लगाएर बस्छु ।

ثُمَّ لَآتِيَنَّهُم مِّنۢ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَٰنِهِمْ وَعَن شَمَآئِلِهِمْ ۖ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَٰكِرِينَ ﴿١٧﴾

(१७) अनि तिनका अगाडि तथा पछाडिबाट एवं दायाँ तथा बायाँबाट आक्रमण गर्नेछु ।[2] तथा तपाईंले यिनीहरूमा अधिकतरलाई कृतज्ञ पाउनु हुनेछैन ।[3]

قَالَ ٱخْرُجْ مِنْهَا مَذْءُومًا مَّدْحُورًا ۖ لَّمَن تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٨﴾

(१८) (अल्लाह) ले भन्यो, तँ यहाँबाट अपमानित बहिष्कृत भई गइहाल, तिनीहरूमध्ये जसले पनि तेरो अनुसरण गर्नेछ म तिमी सबैद्वारा नरकलाई अवश्य भरिदिनेछु ।

وَيَٰٓـَٔادَمُ ٱسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا

(१९) तथा (हामीले भन्यौं कि) हे आदम! तिमी तथा तिम्रो पत्नी स्वर्गमा निवास गर, अनि

[1]कुमार्ग त त्यो अल्लाहको सृष्टि उत्पत्तिको इच्छा अनुसार भयो, परन्तु उसले पनि मूर्तिपूजकहरूको जस्तै लाक्षन बनायो, जुनप्रकार उनीहरू भन्थे कि यदि अल्लाहले चाहेको भए हामीले शिर्क गर्ने थिएनौं ।

[2]अर्थ यो हो कि प्रत्येक पुण्य तथा पापको मार्गमा बस्नेछु । पुण्यबाट उनीहरूलाई रोक्नेछु तथा पापलाई उनको समक्ष सुन्दर तथा आकर्षित बनाएर प्रस्तुत गर्नेछु तथा तिनलाई अपनाउन शिक्षा दिनेछु ।

[3]शाकेरीनको अर्को अनुवाद एक अल्लाहलाई मान्नेसित पनि गरिएको छ । अर्थात् अधिकतर मानिसहरूलाई म शिर्कमा लिप्त गरिदिनेछु । शैतानले आफ्नो यो विचार वास्तवमा सत्य गरेर देखायो ।

﴿ وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُۥ فَٱتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴾

"शैतानले आफ्नो विचार सत्य गरेर देखायो, मोमिनहरूको एक गुटलाई छाडेर सबै उसको पछि लागिहाले ।" (सूर: सबा-२०)

यसैकारण हदीसमा शैतानबाट बच्नको लागि तथा कुरआनमा त्यसको छल, कपट तथा जालबाट पन्छिनको निम्ति बडो चेतावनी दिइएको छ ।

هٰذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُوْنَا مِنَ
الظّٰلِمِيْنَ ۝١٩

जुन स्थानबाट इच्छा हुन्छ खाउ एवं यस वृक्षको निकट नजाउ अन्यथा अत्याचारी हुनेछौ ।[1]

فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطٰنُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا
وٗرِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْاٰتِهِمَا وَقَالَ
مَا نَهٰىكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هٰذِهِ
الشَّجَرَةِ اِلَّآ اَنْ تَكُوْنَا مَلَكَيْنِ
اَوْ تَكُوْنَا مِنَ الْخٰلِدِيْنَ ۝٢٠

(२०) अनि शैतानले दुबैमा शंका[2] उत्पन्न गऱ्यो ताकि दुबैका लागि उनीहरूका गुप्ताङ्ग[3] लाई प्रकट गरिदेओस् तथा भन्यो कि तिमी दुबैको पोषकले तिमीलाई यस वृक्षबाट यसैकारण रोकेको छ कि तिमी दुबै फरिश्ता भइहाल्नेछौ अथवा अमर भइहाल्नेछौ ।

وَقَاسَمَهُمَآ اِنِّيْ لَكُمَا لَمِنَ
النّٰصِحِيْنَ ۝٢١

(२१) त्यसले ती दुबैका समक्ष शपथ लियो कि त्यो उनको शुभ चिन्तक हो ।[4]

[1]अर्थात् मात्र यस वृक्ष बाहेक जहाँबाट तथा जति चाहन्छौं खाउ । यस वृक्षको फल खानुमा प्रतिबन्ध मात्र परीक्षाको रूपमा थियो ।

[2]वसवसाको अर्थ हो सानो स्वर तथा त्यो नराम्रो कुरो जुन शैतान मनमा उत्पन्न गर्दछ ।

[3]अर्थात् यस बहकाउनुबाट शैतानको लक्ष्य आदम तथा हौवालाई स्वर्गको वस्त्रबाट बञ्चित गरी उनीहरूलाई लज्जित गर्नु थियो जुन तिनीहरूलाई स्वर्गमा लगाउन प्राप्त भएका थिए । (سوأت) वहुवचन हो, जसको अर्थ नराम्रो लाग्नु हो तथा त्यसको अर्थ गुप्ताङ्ग यसकारण लिइएको छ कि यसलाई खुला रूपमा देखिनु नराम्रो मानिन्छ ।

[4]स्वर्गमा जुन सुख सुविधाहरू आदरणीय आदम तथा हौवालाई उपलब्ध थियो त्यसद्वारा शैतानले दुवैलाई प्रलोभन दियो तथा यो झूठ बोल्यो कि अल्लाह तिमीलाई सधैं स्वर्गमा राख्न चाहँदैन, यसैले यस वृक्षको फल खानुबाट मनाही गरेको छ किनभने यसको प्रभाव नै यही छ कि जो त्यसलाई खान्छ, त्यो फरिश्ता हुनेछ अथवा त्यसलाई स्थाई जीवन प्राप्त हुन्छ । त्यसपछि सौगन्ध खाएर आफूलाई शुभचिन्तक सिद्ध गऱ्यो, जसबाट आदरणीय आदम तथा हौवा प्रभावित हुन पुगे, यसकारण कि अल्लाहमा आस्था राख्ने अल्लाहको नाममा धोका खान्छन् ।

فَدَلّٰىهُمَا بِغُرُوْرٍ ۚ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ
بَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا وَطَفِقَا
يَخْصِفٰنِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَّرَقِ الْجَنَّةِ ؕ
وَنَادٰىهُمَا رَبُّهُمَآ اَلَمْ اَنْهَكُمَا عَنْ
تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ وَاَقُلْ لَّكُمَآ اِنَّ
الشَّيْطٰنَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ﴿٢٢﴾

(२२) यसप्रकार ढाँटेर दुबैलाई तल झाऱ्यो,[1] दुबैले वृक्षको स्वाद लिने बित्तिकै दुबैका लागि तिनका गुप्ताङ्ग प्रकट भइहाले तथा उनीहरू आफूमाथि स्वर्गका पातहरू टाँस्न थाले[2] तथा उनको स्वामीले दुबैलाई पुकाऱ्यो कि के मैले तिमी दुबैलाई यस वृक्षबाट रोकेको थिइन तथा तिमीसित भनिन कि शैतान तिम्रो खुल्ला रूपले शत्रु हो ।[3]

قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَآ اَنْفُسَنَا ٚ
وَاِنْ لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا
لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ ﴿٢٣﴾

(२३) दुबैले भने, हाम्रा प्रभु ! हामीले आफूमाथि अत्याचार गऱ्यौं तथा यदि तिमीले हामीलाई क्षमा गरेनौ तथा हामीमाथि दया गरेनौं भने हामी घाटामा पर्नेहरूमध्ये भइहाल्नेछौं ।[4]

[1](تدلية و ادلاء) अरबी शब्दको अर्थ हो कुनै वस्तुलाई माथिबाट तल लग्नु । अत: शैतानले उनीहरूलाई उच्च पदबाट झरालेर निषेधित वृक्षको फल खानसम्म लग्यो ।

[2]यो त्यस अवज्ञाको प्रभाव भयो जुन आदम तथा हौवाबाट अन्जान तथा विना सोच-विचारको कारण भयो । अनि दुबै लज्जित भएर स्वर्गका पातहरू गाँसेर आफ्ना गुप्ताङ्गहरूलाई छोप्न लागे । वहब बिन मुनब्बा भन्दछन् कि त्यसभन्दा पूर्व उनीहरूलाई अल्लाह तआलाको तर्फबाट एउटा यस्तो प्रकाशमान वस्त्र दिइएको थियो जुन यद्यपि अदृश्य थियो तैपनि एक-अर्काका गुप्ताङ्गहरूको लागि आवरणको काम दिएको थियो । (इब्ने क़सीर)

[3]अर्थात् यस चेतावनीको पश्चात पनि तिमी शैतानका वसवसाहरू (शंका) को शिकार भयौ । यसबाट ज्ञात भयो कि शैतानका जाल पनि बडो आकर्षक हुन्छन् तथा तिनीबाट बच्नको लागि बडो प्रयत्न तथा प्रत्येक समय सावधान रहनुको आवश्यकता छ ।

[4]क्षमा-याचनाका यी ती वाक्य नै हुन् जुन आदरणीय आदमले सिके, जस्तो कि सूर:अल-बकर: आयत संख्या-३७ मा स्पष्टरूपले वर्णित छ (हेर्नुस् वर्णित आयतको व्याख्या) । यस्तो प्रतीत हुन्छ कि शौतानले अल्लाह तआलाका आदेशहरूको अवहेलना मात्रै गरेन बरू त्यो अडिग पनि भइहाल्यो तथा आफ्नो अनुमानित तर्कहरूद्वारा त्यसलाई उचित पनि ठान्दैरहयो । परिणाम स्वरूप तिरस्कृत गरियो तथा सधैंको लागि धिक्कृत भयो तथा आदरणीय आदम आफ्नो भूललाई स्वीकार गरी क्षमा-याचना गर्नथाले, त अल्लाहको कृपा तथा क्षमाको अधिकारी भए । यसप्रकार दुबै प्रकारका माँगहरूको स्पष्टीकरण भयो ।

(२४) अल्लाह (तआला) ले भन्यो, तिमी तल झर, तिमी परस्पर शत्रु हौ तथा तिमीलाई एक समयसम्म धर्तीमा निवास गर्नु एवं लाभान्वित हुनुछ ।

قَالَ اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۚ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٢٤﴾

(२५) भन्यो कि तिमीले त्यसैमा जीवनयापन गर्नेछौ तथा त्यसैमा मर्नेछौ र त्यसैबाट निकालिनेछौ ।

قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾

(२६) हे आदमका पुत्रहरू ! हामीले तिमीलाई यस्तो वस्त्र प्रदान गऱ्यौ, जुन तिम्रा गुप्ताङ्गलाई ढाकोस् तथा शोभा देओस् ।[१] एवं संयम (परहेज़गारी) को वस्त्र[२] नै उत्तम छ[३] यी अल्लाहका लक्षण हुन् ताकि तिनीहरू स्मरण गरून् ।

يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا ۖ وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ۚ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٦﴾

अर्थात् शैतानको मार्गको पनि तथा अल्लाहका भक्तहरूको मार्गको पनि । पाप गरेर घमण्ड गर्नु तिनको पुनरावृत्ति गरी त्यसलाई उचित सिद्ध गर्नको लागि तर्कहरू थुपार्नु शैतानी बाटो हो । तथा पापको पश्चात लज्जित भई अल्लाहको दरबारमा नतमस्तक हुनु तथा क्षमा-याचना गर्नु अल्लाहका भक्तहरूको मार्ग हो । (اللّهم اجعلنا منهم)

[१](سوآت) शरीरका ती अङ्ग हुन् जसलाई छोप्नु आवश्यक छ, जस्तै गुप्ताङ्ग तथा (ريشا) त्यो वस्त्र हो जो शोभा एवं सुन्दरताको लागि लगाईयोस् मानौं प्रथम आवश्यक वस्त्र हो एवं दोस्रो पूर्ति एवं अधिकताको लागि हुन्छ, अल्लाहले यी दुबै प्रकारका लागि संसाधन उत्पादन गऱ्यो ।

[२]यसबाट तात्पर्य केही जानकारहरूको विचारले त्यो वस्त्र हो जुन संयमी प्रलयका दिन ग्रहण गर्नेछन्, तथा केहीका निकट निष्ठा एवं केहीका विचारले सत्कर्म तथा अल्लाहको भय हो, सबैको भावार्थ लगभग एउटै हो कि यस्तो वस्त्र जसलाई धारण गरेर मनुष्य अंहकारको सट्टा अल्लाहसित तर्सोस् तथा विश्वास एवं सत्कर्मका माँगहरूलाई पूरा गरोस् ।

[३]यसबाट यो भाव निस्कन्छ कि यद्यपि शोभा तथा सौन्दर्यको लागि वस्त्र धारण गर्नु उचित छ, तैपनि वस्त्रमा यस्तो सादगी अति प्रिय छ जुन पवित्रता तथा संयमको द्योतक हो । यसबाहेक नयाँ वस्त्र धारण गर्दाखेरी यो प्रार्थना गरियोस् ।

يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ لَا يَفۡتِنَنَّكُمُ ٱلشَّيۡطَٰنُ كَمَآ أَخۡرَجَ أَبَوَيۡكُم مِّنَ ٱلۡجَنَّةِ يَنزِعُ عَنۡهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوۡءَٰتِهِمَآۚ إِنَّهُۥ يَرَىٰكُمۡ هُوَ وَقَبِيلُهُۥ مِنۡ حَيۡثُ لَا تَرَوۡنَهُمۡۗ إِنَّا جَعَلۡنَا ٱلشَّيَٰطِينَ أَوۡلِيَآءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ ٢٧

(२७) हे आदमका पुत्रहरू ! तिमीलाई शैतानले ठगीमा नपारोस्, जस्तै तिम्रा माता-पितालाई स्वर्गबाट निष्काशित गरायो, त्यसले उनको वस्त्र फुकाल्न लगायो ताकि उनीहरूलाई उनका गुप्ताङ्ग देखाओस्, नि:सन्देह त्यसले तथा त्यसको जनजातिले तिमीलाई यस्तो ठाउँबाट देख्दछन् जहाँबाट कि तिमी उनलाई देख्न सक्दैनौ,[1] हामीले शैतानहरूलाई उनीहरूका मित्र बनाइदियौं जो ईमान (विश्वास)[2] भएका छैनन् ।

وَإِذَا فَعَلُواْ فَٰحِشَةٗ قَالُواْ وَجَدۡنَا عَلَيۡهَآ ءَابَآءَنَا وَٱللَّهُ أَمَرَنَا بِهَاۗ قُلۡ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَأۡمُرُ بِٱلۡفَحۡشَآءِۖ

(२८) तथा उनी जब कुनै दुराचार गर्दछन् त भन्दछन् कि हामीले आफ्ना पूर्वजहरूलाई यसै गरेका नै पायौं तथा अल्लाहले हामीलाई यसको आदेश दिएको छ। तपाईं भनिदिनुस् कि अल्लाह दुराचारको

---

الحمد للهِ الذي كَسَانِي مَا أوارِي بِهِ عَوْرَتِي، وَأَتَجَمَّلُ بِهِ فِي حَيَاتِي

"सबै प्रशंसा त्यस अल्लाहका लागि छन् जसले मलाई यस्तो वस्त्र लगाउन लगायो जसबाट म आफ्नो गुप्ताङ्ग छुपाउन सकुँ र आफ्नो जीवनमा त्यसबाट शोभा प्राप्त गरूँ ।"

(तिर्मिजी, प्रार्थना अध्याय-इब्ने माज, वस्त्र अध्याय, मनुष्य नयाँ वस्त्र धारण गर्दाखेरी के प्रार्थना गरोस्)

[1]यसमा ईमान भएकाहरूलाई शैतान तथा त्यसको जनजाति अर्थात् त्यसका शिष्यहरूवाट सावधान गरिएको छ कि कही तिम्रो असावधानी तथा आलस्यबाट लाभ उठाएर तिमीलाई पनि त्यसै प्रकार परीक्षा तथा कुमार्गमा नपारिदेओस्, जुन प्रकार तिम्रा माता-पिता (आदम तथा हौवा) लाई उसले स्वर्गबाट निष्कासन गरायो तथा स्वर्गको वस्त्र फुकाल्न लगायो । विशेषरूपले जब तिनी दृष्टिगोचर हुँदैनन् तब तिनीबाट बाँच्ने व्यवस्था तथा चिन्ता अधिक हुनुपर्छ ।

[2]अर्थात् जसमा ईमान छैन ती नै उसका मित्र हुन् तथा विशेषरूपले उसको शिकार बन्दछन् । तैपनि निष्ठावानहरूमाथि पनि जाल हाल्दछ । यदि अरू केही गर्न सकेन भने गुप्त शिर्क (देखावटीको पुण्य) तथा प्रत्यक्ष शिर्क (मिश्रणवाद) मा लीन गरिदिन्छ तथा यसप्रकार त्यसले उनीहरूलाई ईमानको पूँजीबाट वञ्चित गरिदिन्छ ।

أَتَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

आदेश गर्दैन । के तिमी अल्लाहबारे यस्तो कुरा गर्दछौ जुन तिमी जान्दैनौं ?[1]

قُلْ أَمَرَ رَبِّى بِٱلْقِسْطِ ۖ وَأَقِيمُوا۟ وُجُوهَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَٱدْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ ۚ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾

(२९) तपाईं भनि दिनुस् कि मेरो पोषकले मलाई न्यायको आदेश दिएको छ ।[2] तथा प्रत्येक सज्दाको (ढोगको) समय आफ्नो अनुहारलाई सोझो दिशामा गर[3] तथा त्यस (अल्लाह) को लागि धर्मलाई स्वच्छ गरी त्यसलाई पुकार । उसले जसरी

[1]इस्लामभन्दा पूर्व मूर्तिपूजकहरूले बैतुल्लाह (काअबा) को परिक्रमा नाङ्गो भई गर्दथे तथा भन्थे कि हामी त्यस अवस्थाको अनुसार परिक्रमा गर्दछौं जुन त्यसबखत थियो जब हाम्रा आमाहरूले हामीलाई जन्माएका थिए । केही भन्दछन् कि उनीहरूले भन्दथे कि हामी जुन वस्त्र लगाउँछौं त्यसमा अल्लाहका आदेशहरूको अवहेलना गरिराखेका हुन्छौं, यसकारण यस वस्त्रमा परिक्रमा गर्नु उचित छैन । अत: उनीहरूले वस्त्र फिकेर परिक्रमा गर्दथे तथा स्त्रीहरू पनि नाङ्गै परिक्रमा गर्दथे, केवल आफ्ना गुप्ताङ्ग माथि कुनै वस्त्र अथवा छाला राख्ने गर्दथे । आफ्ना यस अपमानित कर्मका लागि अरू दुईटा तर्क दिए । एउटा त यो कि हामीले आफ्ना पूर्वजहरूलाई यसैप्रकार गरिराखेका पायौं । दोस्रो यो कि अल्लाहले हामीलाई यसको आदेश दिएको छ । अल्लाहले यसको खण्डन गऱ्यो कि यो कसरी हुनसक्छ कि अल्लाह तआलाले अभद्र, असभ्य कार्यहरूको आदेश देओस् ? अर्थात् तिमी अल्लाहमाथि त्यस कुराको लान्छना लगाउँछौं जसको त्यसले आदेश दिएन । यस आयतमा ती अनुकरणवादीहरूलाई सचेत तथा सतर्क गरिएको छ, जो आफ्ना पूर्वज, महात्मा तथा महान व्यक्तिहरूको पालन गर्दछन्, जब उनीहरूलाई पनि सत्य कुरा भनिन्छ, त उनी पनि त्यसको समक्ष यही तर्क प्रस्तुत गर्छन् कि हाम्रा पूर्वजले पनि यही गर्दै आएका छन् अथवा हाम्रा इमाम तथा पीरको यही आदेश छ । यो त्यो व्यवहार हो जसमा कि यहूदी आफ्ना यहूदीयतमा, इसाई आफ्ना ईसाईयतमा तथा परिवर्तनकारी आफ्ना परिवर्तित परिपाटीमा दृढ छन् । (फ़तहुल क़दीर)

[2]न्यायको भावार्थ केही जानकारहरूले (لا إِلٰهَ إِلَّا الله) अर्थात् एकेश्वरवाद (तौहीद) लिएका छन् ।

[3]इमाम शौक़ानीले यसको अर्थ यो वर्णित गर्नुभएको छ कि, "आफ्ना नमाज़मा आफ्ना मुखहरू क़िब्लातिर फर्काउ, चाहे तिमी कुनै पनि मस्जिदमा होउ ।" तथा इमाम इब्ने कसीरले यसबाट दृढता अर्थात अल्लाहका रसूल सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको अनुकरणको भाव लिनुभएको छ तथा आगामी वाक्यबाट अल्लाहको लागि सिद्ध हुनु लिनुभएको छ । तथा भन्नुभएको छ कि प्रत्येक कर्मको स्वीकृतिको लागि आवश्यक छ कि त्यो धार्मिक नियम अनुसारको होस् तथा अन्य मात्र अल्लाहको प्रसन्नताको लागि होस् । आयतमा यी कुराहरूमाथि जोड दिइएको छ ।

तिमीलाई प्रारम्भमा पैदा गर्‍यो त्यसरी नै पुनः जन्म लिनेछौ ।

فَرِيقًا هَدٰى وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلٰلَةُ ۗ اِنَّهُمُ اتَّخَذُوا الشَّيٰطِيْنَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَيَحْسَبُوْنَ اَنَّهُمْ مُّهْتَدُوْنَ ﴿٣٠﴾

(३०) तथा त्यस (अल्लाह) ले केही मानिसहरूलाई मार्गदर्शन गर्‍यो र केही कुपथका पात्र बन्न पुगे, उनीहरूले अल्लाह बाहेक शैतानहरू (असुर) लाई आफ्नो मित्र बनाए तथा ठान्दछन् कि उनी पथगामी छन् ।

يٰبَنِيْٓ اٰدَمَ خُذُوْا زِيْنَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَّكُلُوْا وَاشْرَبُوْا وَلَا تُسْرِفُوْا ۚ اِنَّهٗ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِيْنَ ﴿٣١﴾

(३१) हे आदमका पुत्रहरू ! मस्जिदमा जाँदा प्रत्येक समय आफ्नो शोभा धारण गर[1] तथा खाउ, पिउ र अपव्यय नगर । निःसन्देह जो अपव्यय गर्दछन्, अल्लाह उनीसित प्रेम गर्दैन ।[2]

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِيْنَةَ اللّٰهِ الَّتِيْٓ اَخْرَجَ لِعِبَادِهٖ وَالطَّيِّبٰتِ مِنَ الرِّزْقِ ۗ قُلْ هِيَ لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَّوْمَ الْقِيٰمَةِ ۗ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّعْلَمُوْنَ ﴿٣٢﴾

(३२) (हे ईशदूत !) तपाईं भनिदिनुस् कि त्यस शोभालाई कसले वर्जित गरेको छ जसलाई अल्लाहले आफ्ना भक्तहरूको लागि उत्पन्न गरेको छ तथा पवित्र जीविकालाई, तपाईं भनिदिनुस् कि त्यो भौतिक जीवनमा तिनीहरूका लागि हो जसले विश्वास गरे (तथा) विशेषरूपले



[1]आयतमा शोभासित तात्पर्य वस्त्र हो । यसको सम्बन्ध पनि मूर्तिपूजकहरूबाट नाङ्गो परिक्रमासित छ, अतः उनीहरूलाई भनियो कि वस्त्र धारण गरी अल्लाहको उपासना गर ।

[2]अपव्यय (सीमाभन्दा बाहिर जानु) कुनै पनि विषयमा यहाँसम्मकि खाद्य तथा पेयमा पनि प्रिय मानिएको छैन । एक हदीसमा नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो, “जे चाहन्छौ खाउ, जे चाहन्छौ लगाउ । परन्तु दुईटा कुराहरूबाट बच, अपव्यय तथा अहंकारबाट ।” (सहीह बुख़ारी किताबुल लिबास बाब क़ौलिल्लाहे तआ़ला “कुल मन हर्रम, ज़ीनतल्लाह”) केही सलफ़ (ज्ञानी पूर्वजहरू) को कथन छ । (كلوا و اشربوا ولا تسرفوا) यस आधा आयतमा सारा चिकित्सा पद्वति एकत्रित गरिएको छ । (इब्ने कसीर)

अन्त दिवसमा उनीहरूकै लागि हुन् ।[1] हामी आयतहरूको यसैप्रकार विस्तृत वर्णन गरिराखेका छौं उनीहरूको लागि जो ज्ञान भएका हुन्छन् ।

(३३) तपाईं भन्नुस् कि मेरो पोषकले सबै व्यक्त एवं गुप्त अशिष्ट विषय[2] लाई वर्जित गरेको छ तथा पाप एवं अनुचित अतिक्रमणलाई[3] तथा

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَن

[1]मूर्तिपूजकहरूले जुनप्रकार परिक्रमाको समय वस्त्र धारण गर्न अप्रिय मानेका थिए यसैप्रकार केही उचित पदार्थहरूलाई पनि अल्लाहको सामीप्यको लागि वर्जित गरिहालेका थिए, जस्तो कि केही सूफ़िहरू (साधु) पनि यस्तै गर्दछन् तथा धेरैजसो वैध कुराहरू आफ्ना मूर्तिहरूका नाममा दान गर्नलाई अवैध मान्ने गर्दथे। अल्लाहले भन्यो कि जुन पदार्थहरूलाई उसले मानिसहरूको शोभाको लागि (उदाहरण अर्थ वस्त्र आदि एवं) स्वादिष्ट खाद्य पदार्थ बनाएको छ तिनीहरूलाई कसले निषेधित गर्न सक्दछ । यसको अभिप्राय यो हो कि अल्लाहबाट उचित बनाइएका वस्त्रहरू कसैले वर्जित गर्नबाट वर्जित हुँदैन, त्यो उचित नै रहने छ, यी उचित एवं पवित्र कुराहरू अल्लाहले वास्तवमा आफ्ना भक्तहरूको लागि बनाएको छ । नास्तिक मूर्तिपूजक पनि यसबाट लाभान्वित हुन्छन् बरू कहिलेकाही सांसारिक सुख-सुविधामा उनीहरू मुसलमानहरूभन्दा अधिक सफल देखिन्छन्। किन्तु यो सामाजिक तथा अस्थिर सुख हो, जसको रहस्यलाई अल्लाह नै जान्दछ परन्तु परलोकमा यी अनुकम्पाहरू मुसलमानहरूकै लागि हुनेछन् किनभने कृतघ्नहरूका लागि जुनप्रकार स्वर्ग निषेधित हुनेछ त्यसैगरी यो खाद्य तथा पेय पनि निषेधित हुनेछन् ।

[2]प्रत्येक कुकर्मसित तात्पर्य यहाँ केही विद्वानहरू निकट बेश्याको कोठामा गई व्यभिचार गर्नु तथा गुप्त कुकर्मसित तात्पर्य कुनै प्रेमिकासँग विशेष सम्बन्ध स्थापित गर्नु हो। केहीका निकट प्रत्यक्ष कुकर्मबाट तात्पर्य नजीकका निषेधित स्त्रीहरूसित विवाह गर्नु (जुन वर्जित छ) लिइएको छ । तर उचित कुरो त यो हो कि यो कुनै एक विशेष परिस्थितिसित सम्बन्धित छैन, बरू सामान्य छ । जस्तै फिल्म, नाटक, टि.भी., भि.सी.आर.,अभद्र-असभ्य समाचार एवं पत्र-पत्रिकाहरू, नृत्य, मदिरापान, नृत्याङ्गनाहरूको पुरूषका समक्ष नृत्य तथा पुरूष-स्त्री मिश्रण, मेंहदी तथा विवाहका रीति रीवाजमा सामान्यतया जुन प्रदर्शन हुन्छ, आदि यी सबै कुकर्म हुन् । (أعاذ نا الله منها)

[3]पाप, अल्लाहको अवज्ञाको नाम हो । तथा एक हदीसमा नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो "पाप त्यो हो जुन तेरो मनमा खट्किन्छ तथा मानिसहरूलाई यसको सूचना भए पश्चात तिमी नराम्रो ठान्दछौं ।" (सहीह मुस्लिम किताबुल बिर्र) तथा केहीले भन्दछन् कि पाप त्यो हो जसको प्रभाव त्यसलाई गर्ने व्यक्तिसम्म सीमित होस् तथा (بغي) (बगूय) त्यो हो कि यसको प्रभाव अरूसम्म पुगोस् ।

تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَن تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

अल्लाहसँग त्यसलाई मिश्रित गर्नलाई जसको उसले कुनै तर्क अवतरित गरेको छैन तथा अल्लाहमाथि अज्ञात कुराहरू बोल्नलाई ।

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٤﴾

(३४) तथा प्रत्येक समुदायको एउटा निर्धारित समय छ[1] अनि जब तिनको निश्चित समय आइपुग्छ तब न एक क्षणको लागि ढिलो हुनेछ न छिटो ।

يَا بَنِي آدَمَ إِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي فَمَنِ اتَّقَىٰ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾

(३५) हे आदमका पुत्रहरू ! यदि तिम्रो पासमा तिमीमध्येबाट मेरो रसूल (दूत) आउँछन् जो तिम्रा समक्ष मेरा आयतहरूको वर्णन गर्दछन् त जसले संयम गर्नेछ तथा सुधार गर्नेछ, उनीहरूलाई न कुनै भय हुनेछ र न उनी दु:खी हुनेछन् ।[2]

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٦﴾

(३६) तथा जसले हाम्रा आदेशहरूलाई नकारे एवं उनीसित अहंकार गरे तिनै नरकीय हुन्, तिनै त्यसमा सधैं रहनेछन् ।[3]

यहाँ बग़ीसित अनावश्यकको अर्थ, अनावश्यक अत्याचार तथा कठोरता जस्तै मानिसहरूका अधिकारको हनन गर्नु कसैको माल खोस्नु, अनावश्यक कूटपीट गर्नु तथा अपशब्द एवं कटुवचन भनेर अपमानित गर्नु आदि हो ।

[1]निर्धारित समयसित तात्पर्य त्यो अवसर हो जुन अल्लाह (परमेश्वर) प्रत्येकको परीक्षाको लागि दिन्छ कि त्यसले यस अवसरको लाभ उठाएर अल्लाहलाई प्रसन्न गर्ने प्रयास गर्दछ अथवा त्यसको विद्रोह एवं दुष्टतामा झन् बृद्धि हुन्छ । यो अवसर कहिले आजीवन हुन्छ अर्थात् सांसारिक जीवनमा त्यसले समात्दैन वरू परलोकमा नै दण्ड दिनेछ, यिनको निर्धारित समय प्रलयदिवस नै हो तथा जसलाई संसारमा दण्डित गर्दछ तिनको निर्धारित समय त्यो हो जब उनलाई समात्छ ।

[2]यो ती मानिसहरूका सुपरिणामको वर्णन हो, जुन संयम तथा सत्कर्मबाट सुशोभित हुनेछन् । कुर्‌आनले ईमानका साथै अधिकतर स्थानमा पुण्यका कामहरूको वर्णन अवश्य गरेको छ, जसबाट ज्ञात हुन्छ कि अल्लाहका समक्ष त्यही ईमान मान्य छ जसको साथमा पुण्यको कार्य पनि हुनेछन् ।

[3]यसमा निष्ठावानहरूको विपरीत ती मानिसहरूको कुपरिणामहरूको वर्णन गरिएको छ, जो अल्लाहका आदेशहरूलाई झूठा भन्दछन् तथा उनका समक्ष घमण्ड गर्दछन् । ईमान भएका तथा

فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِاٰيٰتِهٖ ؕ اُولٰٓئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيْبُهُمْ مِّنَ الْكِتٰبِ ؕ حَتّٰٓى اِذَا جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ ۙ قَالُوْٓا اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ ؕ قَالُوْا ضَلُّوْا عَنَّا وَشَهِدُوْا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوْا كٰفِرِيْنَ ﴿۳۷﴾

(३७) त्यसभन्दा अधिक अत्याचारी को होला जसले अल्लाहमाथि झूठा आरोप लगायो अथवा त्यसका आयतहरू (आदेश) लाई झूठा भन्यो ? यिनलाई किताबबाट निर्धारित भाग पुग्नेछ[1] यहाँसम्मकि जब तिनको पासमा हाम्रा फरिश्ता (यमदूत) तिनका प्राण निकाल्न आउँछन् त भन्नेछन् कि तिनीहरू कहाँ छन् जसलाई तिमी अल्लाहलाई छाडि पुकार्ने गर्दथ्यौ, उनीहरूले भन्नेछन् हामी त गुमियौं तथा आफू काफ़िर (अधर्मी) हुने कुरो स्वयं स्वीकार गर्नेछन् ।

قَالَ ادْخُلُوْا فِيْٓ اُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِّنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ فِي النَّارِ ؕ كُلَّمَا دَخَلَتْ اُمَّةٌ لَّعَنَتْ

(३८) त्यसले (अल्लाह) भन्नेछ कि जिन्न तथा मानिसहरूका ती गिरोहहरूसँग जो तिमीभन्दा पूर्व गुज्रिसकेका छन्[2] तिमी पनि नरकमा प्रवेश गर, जतिखेर पनि कुनै गिरोह (समूह) प्रवेश गर्नेछ त अर्कालाई

काफिरहरू दुबैको परिणामको वर्णन गर्नुको उद्देश्य यो हो कि मानिसहरूले त्यस व्यवहारलाई अप्नाउन् जसको परिणाम राम्रो छ तथा त्यस व्यवहारबाट टाढा रहून् जसको परिणाम नराम्रो छ ।

[1]यसका विभिन्न भावार्थ वर्णन गरिएका छन् । एक अर्थ कर्म, जीविका तथा आयुसित गरिएको छ अर्थात तिनका भाग्यमा जुन कर्म तथा जीविका छ, त्यसलाई पूरा गरी तथा जति आयु छ, त्यसलाई व्यतीत गरे पश्चात अन्ततः मृत्युलाई नै अंगाल्ने छन् । त्यसैको समान यो आयत छ ।

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ۝ مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ﴾

"जो अल्लाहमाथि झूठा आरोप लगाउँछन्, उनी सफल हुने छैनन्, संसारका क्षणिक लाभ उठाएर, अन्ततः हाम्रो पासमा उनी फर्केर आउनु छ ।" (सूरः यूनुस-६९, ७०)

[2]उमम, उम्मतको बहुवचन हो । तात्पर्य त्यो वर्ग तथा समुदाय हो, जो अविश्वास एवं विरोध तथा बहुईश्वरवाद तथा अनिष्ठामा एक समान हुनेछन् । (فی) को अर्थ सहित पनि हुनसक्छ, अर्थात तिमीभन्दा पूर्व मनुष्य तथा जिन्नहरूमा तिमी जस्तै यहाँ आइसकेका छन्, उनीहरूसँगै नरकमा प्रवेश गर अथवा उनीहरूमा सम्मिलित होऊ ।

أُخۡتَهَاۖ حَتَّىٰٓ إِذَا ٱدَّارَكُواْ فِيهَا جَمِيعٗا قَالَتۡ أُخۡرَىٰهُمۡ لِأُولَىٰهُمۡ رَبَّنَا هَٰٓؤُلَآءِ أَضَلُّونَا فَـَٔاتِهِمۡ عَذَابٗا ضِعۡفٗا مِّنَ ٱلنَّارِۖ قَالَ لِكُلّٖ ضِعۡفٞ وَلَٰكِن لَّا تَعۡلَمُونَ ٣٨

धिक्कार्ने छ[1] यहाँसम्मकि जब त्यस (नरक) मा सबै एकत्रित हुनेछन्,[2] त उनीमध्ये पछि आउनेहरू आफूभन्दा पहिलेका विषयमा भन्नेछन्[3] कि हे हाम्रो पालनकर्ता ! यिनीहरूले नै हामीलाई पथविचलित गरे, तिमी यिनीहरूलाई नरकको दोहोरो सजाँय देउ ।[4] (अल्लाह) ले भन्नेछ कि प्रत्येकको लागि दुई गुना छ,[5] तर तिमी जान्दैनौ ।

وَقَالَتۡ أُولَىٰهُمۡ لِأُخۡرَىٰهُمۡ فَمَا كَانَ لَكُمۡ عَلَيۡنَا مِن فَضۡلٖ

(३९) पहिले आएकाले आफूभन्दा पछि आउनेहरूसित भन्नेछन् कि हामीमाथि तिम्रो कुनै प्रधानता छैन, अत:

[1] ﴿لَعَنَتۡ أُخۡتَهَا﴾ को अर्थ हो आफू समान अर्को गुटलाई धिक्कार्ने छ । "उख्त" अरबी भाषामा बहिनीलाई भन्दछन् । एक गिरोह (समुदाय) लाई अर्को गिरोह (समुदायको) बहिनी धर्मको आधारमा अथवा विचलनको कारण भनिएको छ । अर्थात् दुबै नै एक असत्य धर्मका अनुयायी थिए अथवा मार्ग-विचलित थिए अथवा नरकको साथी हुनुका कारण उनलाई एक-अर्काको बहिनी भनिएको छ ।

[2] (اداركوا) को अर्थ हो (تداركوا) जब एक-अर्कासित भेट्ने छन् तथा एकत्रित हुनेछन् ।

[3] (أخرى) (पछिल्ला) सित तात्पर्य पछि प्रवेश गर्नेहरू तथा (أولى) सित तात्पर्य उनीभन्दा पहिला प्रवेश गर्नेहरू हुन् । अथवा पछिल्लाबाट अनुकरण तथा पूर्वबाट नेतृत्व गर्नेहरू मुखियासित तात्पर्य छ । उनीहरूको अपराध अत्याधिक छ किनभने उनीहरू स्वयं सत्यमार्गबाट टाढा रहे तथा अरूहरूलाई पनि प्रयत्न गरेर टाढा राखे, यसकारण उनीहरू आफ्ना अनुसरण गर्नेहरूभन्दा पहिला नरकमा जानेछन् ।

[4] जसरी एक अर्को स्थानमा आदेश छ । नरकबासी भन्नेछन् ।

﴿رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا ☆ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا﴾

"हे हाम्रा प्रभु ! हामी त आफ्ना प्रमुख तथा पूर्वजहरूका अनुगामी हौं, अत: उनीहरूले हामीलाई सोझो मार्गबाट विचलित गरिदिए, हे मेरो प्रभु ! यिनीहरूलाई दुईगुना प्रकोप (यातना) देउ तथा उनीहरूलाई निकै धिक्कार गर ।" (सूर: अल-अहज़ाब-६७, ६८)

[5] अर्थात् अब एक-अर्कालाई धिक्कार्नु अथवा गाली गर्नुबाट कुनै लाभ छैन, तिमी सबै आ-आफ्ना ठाउँमा अपराधी थियौ, तिमी सबै दोब्बर दण्डको अधिकारी हौ । नेता तथा अनुगामीहरूको यो संवाद सूर: सबा ३१ तथा ३२ मा पनि वर्णन गरिएको छ ।

فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٣٩﴾

तिमी पनि आफ्ना कर्महरूका कारण यातनाको स्वाद चाख ।

إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ ۚ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾

(४०) नि:सन्देह जसले हाम्रा आयतहरूलाई झुठ्लाए तथा उनीप्रति अहंकार गरे तिनका लागि आकाशको द्वार खोलिने छैनन्[1] तथा उनी स्वर्गमा प्रवेश पाउने छैनन् जबसम्म ऊँट सियोको प्वालबाट प्रवेश गर्दैन[2] तथा हामी पापीहरूलाई यसैप्रकार प्रतिकार दिन्छौं ।

لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ ۚ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

(४१) उनीहरूका लागि नरकको आगोको ओछ्यान हुनेछ तथा उनीहरूमाथि त्यसैको सिरक हुनेछ,[3] तथा हामी अत्याचारीहरूलाई यस्तै दण्ड दिन्छौं ।

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٤٢﴾

(४२) तथा जसले विश्वास एवं सदाचार गरे, हामी कसैमाथि उसको शक्ति अनुसार नै भार राख्दछौं,[4] यी नै स्वर्गीय हुन् यी नै त्यसमा सधैं बास गर्नेछन् ।

[1]यसको भावार्थ केही विद्वानहरूले कर्म, केहीले प्राण तथा केहीले विनय लिएका छन् अर्थात् उनका कर्म तथा प्राणहरू अथवा विनयका लागि आकाशको द्वार खोलिने छैनन् अर्थात् कर्म तथा विनय स्वीकार गरिन्न तथा प्राण धर्तीतिर फर्काइन्छन् जस्तो कि मुसनद अहमद भाग-२, पृष्ठ-३६४, ३६५) को एक हदीसबाट विदित हुन्छ । प्रकाण्ड विद्वान इमाम शौकानी भन्नुहुन्छ कि तीनटै भावार्थ लिन सकिन्छन् ।

[2]यो असम्भव कुरो छ । जुनप्रकार उँटलाई सियोको छिद्रबाट छिर्नु असम्भव छ त्यसैप्रकार काफ़िरहरूलाई स्वर्गमा प्रवेश असम्भव छ ।

[3](غواش) शव्द (غاشية) को वहुवचन हो, जसको अर्थ हो "ढाक्ने" अर्थात् आगो नै उनको सिरक हुनेछ अर्थात् माथिबाट पनि आगोले छोपिहाल्नेछ ।

[4]यो प्रासंगिक वाक्य हो जसको उद्देश्य यो भन्नु हो कि ईमान तथा सत्कर्म, यी यस्ता कुरा होइनन् जुन मनुष्यको शक्तिभन्दा अधिक छ तथा मनुष्य यिनलाई गर्ने शक्ति राख्दैन ।

(४३) तथा हामीले उनीहरूका हृदयमा भएको कपटको निवारण गरिदिनेछौं[1] उनीहरू मुनी नहरहरू बगिराखेका हुन्छन् । र उनीहरूले भन्नेछन्, अल्लाहकै लागि सबै प्रशंसा छ जसले हामीलाई यस दिशातिर मार्गदर्शन गऱ्यो । यदि उसले मार्गदर्शन नगरेको भए हामी स्वयं मार्गमा हुने थिएनौं ।[2] निःसन्देह हाम्रो

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِم مِّنْ غِلٍّ تَجْرِي مِن تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ ۖ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَٰذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ ۖ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ

बरू प्रत्येक मानिस सरलताले यिनलाई अपनाउन सक्दछ तथा यिनका आवश्यकता अथवा माँगलाई पूरा गर्न सक्दछ ।

[1](غل) त्यस ईर्ष्यालाई भन्दछन् जुन हृदयमा दबिएको हुन्छ । अल्लाह तआलाले स्वर्गमा भएकामाथि यो कृपा पनि गर्नेछ कि तिनका हृदय एक-अर्काका लागि दर्पण जस्तै सफा गरिदिनेछ, कसैको विषयमा कसैलाई कुनै द्वेष अथवा घृणा रहने छैन । केही ज्ञाताहरूले यसको अर्थ यो लगाएका छन् कि स्वर्गवालाहरूको बीच जुन पद तथा सम्मानको अन्तर हुनेछ, त्यस सम्बन्धमा एक-अर्कासित ईर्ष्या गर्ने छैनन् । पहिलो भावार्थको एक हदीसबाट पुष्टि हुन्छ कि स्वर्गमा भएकालाई स्वर्ग तथा नरकको मध्य पुलमा रोकिइनेछ तथा तिनका बीच आपसमा जुन कटुता हुन्छ, एक-अर्कालाई त्यसको परिणाम दिइनेछ । यहाँसम्मकि उनीहरू जब पूर्णरूपले शुद्ध एवं पवित्र हुन्छन् तब उनलाई स्वर्गमा प्रवेश गर्ने आज्ञा प्रदान गरिनेछ (सहीह बुख़ारी किताबुल मज़ालिम) जस्तै सहाबाको आपसी कटुता छ जुन राजनीतिक प्रतिद्वन्दताको कारण उत्पन्न भयो । आदरणीय अली (رضى الله عنه) को कथन छ, "मलाई आशा छ कि म, उस्मान तथा तल्हा एवं जुबैर ती मध्येका हुनेछौं जसको विषयमा अल्लाहको आदेश छ । ﴿وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِم مِّنْ غِلٍّ﴾ (इब्ने कसीर)

[2]अर्थात यो मार्गदर्शन जसबाट हामीलाई ईमान तथा सत्कर्मको जीवन प्राप्त भयो तथा तिनलाई अल्लाहको दरबारमा स्वीकार गरिने सौभाग्य पनि प्राप्त भयो । यो अल्लाह तआलाको विशेष कृपा हो तथा त्यसको उपकार हो । यदि यो अल्लाहको कृपा तथा उपकार नभएको भए हामी यस स्थानसम्म पुग्न सक्ने थिएनौं । यसै भावार्थको यो हदीस पनि छ कि नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो, "यो कुरा राम्ररी जानिहाल कि तिमी मध्येबाट कसैको कर्म स्वर्गमा लगिने छैन, जबसम्मकि अल्लाह तआलाको कृपा पनि हुनेछैन ।" सहाबा (उनीसित अल्लाह प्रसन्न भयो) ले सोधे, "हे ईशदूत (तपाईंमाथि अल्लाहको कृपा तथा शान्ति होस्) तपाईं पनि ?" उहाँ (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले भन्नुभयो, "हो, म पनि त्यसबेलासम्म स्वर्गमा जाने छैन जबसम्म ममाथि अल्लाहको कृपा हुनेछैन ।" (सहीह बुख़ारी किताबुल रिक़ाक़ बाबुल क़स्द वल मदावमः अलल अमल, सहीह मुस्लिम किताबु सिफ़तुल क़ियामः बाब लन् यद्खुल अहदुन् जन्नः बे अमलेही ।

رَبِّنَا بِالْحَقِّ ۖ وَنُودُوا أَن
تِلْكُمُ الْجَنَّةُ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا
كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾

प्रभुका उपदेशक सत्य लिएर आए। तथा उनीसित घोषणा स्वरूप भनिनेछ कि आफ्ना कर्मको परिणाम स्वरूप तिमी यस स्वरका उत्तराधिकारी बनाइयौ।[1]

وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ
النَّارِ أَن قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا
رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدتُّم مَّا
وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا ۖ قَالُوا نَعَمْ ۚ
فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ أَن لَّعْنَةُ
اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾

(४४) तथा स्वर्गवासी नरकवासीहरूलाई पुकार्नेछन् कि हामीले आफ्नो परमेश्वरको वचनलाई जुन हामीलाई दिइएको थियो सत्य पायौं त के तिमीसित तिम्रो परमेश्वरले जुन वाचा गरेको थियो, तिमिले पनि सत्य पायौ ?[2] उनीहरूले भन्नेछन्, "हो", अनि एउटा उद्घोषकले उनीहरूको माझमा पुकार्नेछ कि अल्लाहको धिक्कार छ अत्याचारीहरूमाथि

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ
وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا ۚ وَهُم
بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ ﴿٤٥﴾

(४५) जो आफ्नो परमेश्वरको मार्गबाट रोक्न् र त्यसलाई बाङ्गोटिङ्गो (बक्र) बनाउन चाहन्छन् तथा उनी परलोकलाई पनि नकार्दछन्।

وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ ۚ وَعَلَى الْأَعْرَافِ

(४६) तथा ती दुबैका बीच एउटा पर्दा हुनेछ।[3]

[1]यो व्याख्या पछिल्लो कुरो तथा वर्णित हदीसको विपरीत छैन। यसकारण कि पुण्यको सौभाग्य पनि स्वयं अल्लाहको उपकार तथा कृपा हो।

[2]यही कुरो नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले बद्रको अवसरमा जब काफ़िरहरू मारिए तथा तिनका शव एक इनारमा फालिए उनीहरूलाई सम्बोधित गर्दै भन्नुभयो, जसमा आदरणीय उमर (رضی اللہ عنہ) ले भन्नुभयो, "तपाईं यस्तालाई सम्बोधित गरिराख्नु भएको छ जो मरिसकेका छन्।" उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो, "अल्लाहको सौगन्ध, म उनीहरूलाई जे-जति भनिराखेको छु, उनीहरू तिमीभन्दा अधिक सुनिराखेका छन्, तर अब उनीहरूमा उत्तर दिने शक्ति छैन।" (बुख़ारी किताबुल मग़ाजी बाब कत्ले अबी ज़हल, सहीह मुस्लिम किताबुल जन्नः, बाब अरदे मक़अदिल मय्यित मिनल जन्नते अविन्नारे तथा )

[3]"यी दुबैका मध्य" सित तात्पर्य स्वर्ग, नरकका बीच अथवा ईमान भएका तथा क़ाफिरहरूका बीच हो। हिज़ाबुन (حجاب) (अदृश्य अथवा पट) सित पर्खाल तात्पर्य छ जसको वर्णन सूरः हदीदमा छ। ﴿فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورٍ لَّهُ بَابٌ﴾

رِجَالٌ يَّعْرِفُوْنَ كُلًّا بِسِيْمٰهُمْ ۚ وَنَادَوْا اَصْحٰبَ الْجَنَّةِ اَنْ سَلٰمٌ عَلَيْكُمْ ۣ لَمْ يَدْخُلُوْهَا وَهُمْ يَطْمَعُوْنَ ﴿٤٦﴾

एवं "आराफ़" (उचाई) मा केही पुरूष हुनेछन्[1] जो प्रत्येकलाई उनका लक्षणहरूबाट चिनिहाल्नेछन्,[2] तथा स्वर्गवासीहरूलाई पुकार्ने छन् कि तिमीमाथि शान्ति होस्, उनीहरू त्यस (स्वर्ग) मा प्रवेश पाएका हुने छैनन् तथा त्यसको आशा राखेका हुन्छन् ।[3]

وَاِذَا صُرِفَتْ اَبْصَارُهُمْ تِلْقَآءَ اَصْحٰبِ النَّارِ ۙ قَالُوْا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٤٧﴾

(४७) तथा जब तिनका आखा नरकवासीहरूमा पर्छन् तब भन्नेछन् कि हाम्रो परमेश्वर हामीलाई अत्याचारीहरूको साथमा सम्मिलित नगर्नु ।

وَنَادٰٓى اَصْحٰبُ الْاَعْرَافِ رِجَالًا يَّعْرِفُوْنَهُمْ بِسِيْمٰىهُمْ قَالُوْا مَآ اَغْنٰى عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُوْنَ ﴿٤٨﴾

(४८) तथा अअ्राफ़मा भएकाले केहीलाई जसलाई उनका लक्षणहरूबाट चिनेका हुनेछन् पुकार्नेछन् कि तिम्रो भीड एवं अहंकार तिम्रो कुनै काम आएन ।[4]



"त उनीहरूको मध्येमा एउटा पर्खाल खडा गरिने छ, जसमा एउटा द्वार हुनेछ ।" (सूरः अल-हदीद-१३) यही "आराफ" को पर्खाल हो ।

[1]यी को हुनेछन् ? तिनको निर्धारणको सम्बन्धमा व्याख्याकारहरूमा अत्यन्त मतभेद छ । अधिकतर व्याख्याकारहरूको विचार छ कि यी त्यस्ता हुनेछन् जसका पुण्य तथा पाप समान हुनेछन् । तिनका पुण्य नरकमा जानबाट तथा पाप स्वर्गमा जानबाट रोक्नेछन् तथा यसप्रकार अल्लाहको तर्फबाट अन्तिम निर्णय हुन्जेलसम्म त्यही अवस्थामा रहनेछन् ।

[2](سيماء) (सीमाअ) को अर्थ चिन्ह हो । स्वर्गमा भएकाहरूको मुख प्रकाशको ज्योतिले उज्जवल हुनेछन् तथा कसैमाथि थकाईको चिन्ह हुने छैन एवं नरकमा भएकाहरूको मुख कालो तथा आँखा निलो हुनेछ । यसप्रकार यी दुबै प्रकारका मानिसहरूका मुख चिन्हहरूबाट पहिचान गरिनेछन् ।

[3]यहाँ (يطمعون) (यतमअुन) को अर्थ केही ज्ञाताहरूले (यअलमून) गरेका छन् अर्थात् उनलाई ज्ञान हुनेछ कि उनी निकटमै छिट्टै स्वर्गमा प्रवेश पाउने छन् ।

[4]यी नरकवासी हुनेछन् जसलाई आराफ़वालाले उनका चिन्हहरूबाट चिनिहाल्ने छन् तथा उनी आफ्ना गुट तथा श्रेष्ठतामा जुन घमण्ड गर्दथे, त्यसको उदाहरण दिएर उनीहरूलाई स्मरण गराउँछन् कि यी कुराहरू तिम्रो कुनै काम आउने छैनन् ।

أَهَٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ ٱللَّهُ بِرَحْمَةٍ ۚ ٱدْخُلُوا۟ ٱلْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَآ أَنتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٤٩﴾

(४९) के यी नै हुन् जसको विषयमा तिमीले बलपूर्वक शपथ लिंदै थियौ कि यिनी (स्वर्गवासीहरू) माथि अल्लाहको कृपा[1] हुनेछैन (उनीसित भनिनेछ) कि स्वर्गमा प्रवेश गरिहाल तिमीलाई कुनै भय छैन र न तिमी शोकाकुल हुनेछौ ।

وَنَادَىٰٓ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ أَصْحَٰبَ ٱلْجَنَّةِ أَنْ أَفِيضُوا۟ عَلَيْنَا مِنَ ٱلْمَآءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ ٱللَّهُ ۚ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٥٠﴾

(५०) तथा नरकमा भएकाले स्वर्गमा भएकाहरूलाई पुकार्ने छन् कि हामीमाथि केही पानी हालिदेउ अथवा ती कुरा मध्येबाट केही देउ उनीहरूले भन्नेछन् कि अल्लाहले दुबै विश्वासहीनहरूका लागि निषेध गरिसकेको छ ।[2]

ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا ۚ فَٱلْيَوْمَ نَنسَىٰهُمْ كَمَا نَسُوا۟ لِقَآءَ

(५१) जसले आफ्नो धर्मलाई मनोरञ्जन एवं खेल बनाएका थिए तथा भौतिक जीवनले जसलाई धोका दियो, त आज हामी पनि उनीहरूलाई बिर्सिदिनेछौं ।[3]

[1]यसबाट तात्पर्य निष्ठावान हुन् जो संसारमा निर्धन, कंगाल, असहाय तथा कमजोर प्रकारका मानिस थिए, जसको उपहास वर्णित घमण्डीहरूले गर्ने गर्दथे तथा भन्थे कि यदि यिनी अल्लाहका प्रिय भएका भए संसारमा यिनको यही दशा हुन्थ्यो ? त्यसको उपरान्त अझै दुस्साहस गरी दाबी गर्दथे कि क्यामतका दिन अल्लाहको कृपा हामीमाथि हुनेछ (जुन प्रकारले संसारमा भइराखेको छ) न कि यिनीमाथि । केही व्याख्याकारहरूले यस कथनलाई आराफवालाको मुखसित लिएका छन् । तथा केही व्याख्याकार भन्दछन् कि जब आराफवालाले नरकवालालाई यो भन्नेछ, "तिम्रो गुट तथा तिमीले आफूलाई श्रेष्ठ ठान्ने कुरो तिम्रो कुनै काम आएन ।" त्यतिखेर अल्लाहको तर्फबाट स्वर्गवालाहरूतिर संकेत गर्दै भनिनेछ, "यी तिनै मानिसहरू हुन् जसका विषयमा तिमी पटक-पटक सौगन्ध खाएर भन्थ्यौ कि यिनीहरूमाथि अल्लाहको कृपा हुनेछैन । (तफ़सीर इब्ने क़सीर)

[2]जस्तो अघि चर्चा भइसकेको छ कि खाने-पिउने कुराको सुख-सुविधाहरू केयामतका दिन केवल निष्ठावानहरूलाई हुनेछ । (﴿خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾) (आयत संख्या-३२) यहाँ यसको अधिक स्पष्टीकरण स्वर्गवालाहरूको मुखबाट गराइएको छ ।

[3]हदीसमा वर्णित छ, कि केयामतका दिन अल्लाह तआला आफ्ना यसप्रकारका भक्तसित भन्नेछ, "के मैले तिमीलाई पत्नी तथा सन्तान प्रदान गरेको थिइन ? तिमीलाई मान सम्मानबाट विभूषित गरेको थिइन ? के ऊँट-घोडाहरू तिम्रो सेवाको लागि प्रदान गरेको थिइन ? तथा के तिमी नेतृत्व गर्दाखेरि

يَوْمِهِمْ هَٰذَا وَمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٥١﴾

जसरी उनीहरू यस दिनलाई बिर्सिदिए तथा हाम्रा आयतहरूलाई अस्वीकार गरिरहे ।

وَلَقَدْ جِئْنَاهُم بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

(५२) तथा हामीले उनको पासमा ज्ञानमा आधारित एक शास्त्र सविस्तार विवरणका साथ पठाइदिएका छौं,[१] जुन मार्गदर्शन एवं दया हो उनीहरूका लागि जो विश्वास गर्दछन्।

هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ ۚ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلُهُ يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِن قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ

(५३) के उनीहरू यसैको अन्तिम परिणामको प्रतीक्षा गरिराखेका छन् ?[२] जुन दिन यसको अन्तिम परिणाम आउने छ, त जसले यस

मानिसहरूबाट कर लिदैनथ्यौ ? त्यसले भन्नेछ, किन होइन ? हे अल्लाह ! यी सबै कुरा सत्य हुन् । अल्लाह तआला उसित सोध्नेछ, के तिमी मसित साक्षातकारको कुरोमा विश्वास गर्दथ्यौ ? त्यसले भन्नेछ होइन। अल्लाह तआलाको आदेश हुनेछ, "जुन प्रकार तिमीले मलाई बिर्सिरहयौ, तिमीलाई आज म बिर्सिदिन्छु ।" (सहीह मुस्लिम किताबुल जुहद) । कुर्आन करीमको यस आयतबाट यो पनि ज्ञान हुन्छ कि धर्मलाई खेलकूद बनाउने मानिस ती नै हुन्छन् जो सांसारिक छलमा लीन हुन्छन्। यस्ता मानिसहरूका हृदयबाट आखिरतको चिन्ता तथा अल्लाहको भय समाप्त हुन्छ । यसकारण उनी धर्ममा पनि आफ्नो तर्फबाट जे चाहन्छन्, थप्छन् तथा धर्मको जुन भागलाई चाहन्छन् कर्म शून्य गरिदिन्छन् अथवा तिनलाई खेलकूदको रूप दिन्छन्।

[१]यो अल्लाह तआला नरकवालाहरूको विषयमा नै भनिराखेको छ कि हामीले पूर्ण ज्ञानको आधारमा यस्तो किताब पठाएका थियौं, जसमा प्रत्येक कुरो स्पष्ट गरी वर्णन गरेका थियौं। उनीहरूले यसबाट लाभ लिन सकेनन् भने, त उनको दूर्भाग्य, नत्र जसले यसमा विश्वास गरे, तिनीहरू मार्गदर्शन तथा अल्लाहको कृपाबाट लाभान्वित भए । अर्थात् हामीले त

﴿ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا ﴾

"जबसम्म हामीले रसूल पठाएर सबै तर्क पूर्ण गर्दैनौं, तबसम्म हामी यातना दिदैनौं ।" (सूरः बनी इस्राईल-१५) का अनुसार प्रबन्ध गरिदिएका थियौं ।

[२]तावीलको अर्थ हो कुनै वस्तुको वास्तविकता तथा परिणाम । अर्थात् अल्लाहको किताबद्वारा वाचा तथा चेतावनी तथा स्वर्ग-नरक आदिको वर्णन गरिदिएका थियौं तर यिनीहरू त्यस संसारको परिणाम आफ्नो आँखाले हेर्ने कुरोको प्रतीक्षामा थिए, त अब त्यो परिणाम उनको समक्ष आइपुग्यो ।

رَبِّنَا بِالْحَقِّ ۚ فَهَلْ لَّنَا مِنْ شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلَ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ ۚ قَدْ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٥٣﴾

भन्दा पूर्व त्यसलाई बिर्सिसकेका थिए उनीहरू भन्नेछन् कि हाम्रो परमेश्वरका उपदेशक सत्य लिएर आएका थिए, तसर्थ के कोही हाम्रो सिफारिशी छ, जसले हाम्रो लागि सिफारिश गरिदेऊन, अथवा हामीलाई पुन: (संसारमा) पठाइन्थ्यौं भने त्यसका बाहेक कर्म गर्दथ्यौं जुन गरिराखेका थियौं ? उनीहरूले स्वयंलाई नोक्सानीमा पारिदिए तथा जुन झूठा कुरा रच्दथे, उनीबाट गुमिए।[1]

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي

(५४) नि:सन्देह तिम्रो पोषक अल्लाह नै हो जसले आकाशहरू तथा धर्तीलाई ६ दिनमा रचना गर्‍यो,[2] तथा पछि अर्श (सिंहासन) मा आसीन

[1]अर्थात् यिनी जुन परिणामका प्रतीक्षामा थिए, उनीहरूका समक्ष आइहाले पश्चात सत्यतालाई स्वीकार गर्ने अथवा पुन: संसारमा पठाइने इच्छा तथा अन्य कुनै सिफारिश गर्नेको खोज, यो सबै बेकार हुनेछ। ती ईष्टदेव पनि यिनीबाट लुप्त हुनेछन्, जसका उनीहरूले अल्लाहलाई छाडि उपासना गर्दथे। उनीहरू न तिनका सहायता गर्नसक्ने छन्, न सिफारिश तथा न नरकको यातनाबाट मुक्त गराउन सक्नेछन्।

[2]यी ६ दिन रविवार, सोमबार, मंगलबार, बुधबार, वृहस्पतिबार तथा शुक्रबार हुन्। शुक्रबारको दिननै आदरणीय आदमलाई पैदा गरियो। भनिन्छ कि शनिबारका दिन केही पनि पैदा गरिएन, यसैकारण यसलाई अरबी भाषामा योमुस सब्त भनिन्छ। किनभने सब्तको शब्दार्थ 'काट्नु' हो अर्थात त्यसदिन सृष्टिको कार्य समाप्त गरियो। अनि त्यसदिनसित के तात्पर्य छ ? हाम्रा संसारिक दिन, जुन सूर्योदयदेखि प्रारम्भ भएर सूर्यास्तमा समाप्त हुन्छ। अथवा यो दिन हजार वर्षहरूको समान छ ? जुनप्रकार अल्लाहकहाँ दिनको गणना छ, अथवा जुन प्रकारले केयामतको दिनको विषयमा चर्चा। स्वभाविक रूपले दोस्रो कुरो अधिक उचित प्रतीत हुन्छ। किनभने त्यस समयसम्म त सूर्य तथा चन्द्रमाको यो नियम नै थिएन, आकाश तथा धर्तीको सृष्टि पश्चात नै यो नियम प्रारम्भ भयो। अर्को कुरो यो कि परलोकको कुरा हो, जसको संसार अर्थात यस लोकसित कुनै सम्बन्ध छैन। यसकारण यस दिनको वास्तविकता त अल्लाह नै जान्दछ। हामी दृढतापूर्वक कुनै कुरो भन्न सक्तैनौं। किनभने यसको अतिरिक्त अल्लाह तआलालाई त अरबी भाषाको शब्द 'कुन' (كن) भन्नु नै पर्याप्त छ तथा त्यो भइहाल्छ, यसका अतिरिक्त उसले प्रत्येक वस्तुलाई विभिन्न प्रकारले उत्पन्न गरेको छ, यसको पनि वास्तविकता अल्लाह तआला नै जान्दछ, तैपनि केही आलिमहरूले त्यसको एउटा बुद्धिमत्ता मानिसहरूलाई सुविधा सम्मान तथा क्रमिकरूपले काम गर्ने शिक्षा दिनु भनेका छन्। (والله أعلم)

الَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيْثًا ۙ وَّالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُوْمَ مُسَخَّرٰتٍۭ بِاَمْرِهٖ ؕ اَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ ؕ تَبٰرَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٥٤﴾

भयो,[1] त्यसले रात्रिलाई दिनबाट यसरी लुकाइदिन्छ, कि त्यो त्यसलाई तीव्र गतिले आइपुग्छ[2] तथा सूर्य एवं चन्द्रमा तथा ताराहरूको रचना गऱ्यो ताकि तिनीहरू त्यसको आदेशमा काम लागुन्। सावधान रह, उसैको सृष्टि र उसैको आदेश छ। अल्लाह सर्वलोकको पोषक अति शुभ छ।

اُدْعُوْا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَّخُفْيَةً ؕ اِنَّهٗ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِيْنَ ﴿٥٥﴾

(५५) आफ्नो परमेश्वरलाई नम्रतापूर्वक एवं सुस्तरी पुकार, निश्चय नै त्यसले अतिक्रमण गर्नेहरूलाई माया गर्दैन।

وَلَا تُفْسِدُوْا فِى الْاَرْضِ بَعْدَ اِصْلَاحِهَا وَادْعُوْهُ خَوْفًا وَّطَمَعًا ؕ اِنَّ رَحْمَتَ اللّٰهِ

(५६) तथा धर्तीमा सुधार पश्चात बिगाड उत्पन्न नगर एवं भय तथा आशाका साथ



[1](استواء) (इस्तेवा) को अर्थ हो 'उच्च' तथा 'स्थिर' हुनु तथा सलफ़ (पूर्वज) ले बिना कुनै भौतिक संरचना तथा बिना कुनै तुलना यही अर्थ लिएका छन्। अर्थात् अल्लाह तआ़ला अर्शमा उच्च तथा स्थिर छ। तर कुन प्रकारले, कुन स्थितिमा, यसलाई हामी वर्णन गर्न सक्दैनौं न कुनै प्रकारको तुलना अथवा उपमा नै प्रस्तुत गर्न सक्दछौं नईम बिन हम्मादको कथन छ, "जसले पनि अल्लाहको तुलना अथवा उपमा कुनै सृष्टिसित गऱ्यो उसले पनि कुफ्र गऱ्यो तथा जसले अल्लाहको, आफ्नो विषयमा वर्णित कुरोलाई इन्कार गऱ्यो त्यसले पनि कुफ्र गऱ्यो।" तथा अल्लाहको विषयमा त्यसको अथवा त्यसका रसूल सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमद्वारा वर्णन गरिएको कुरोलाई वर्णन गर्नु उपमा होइन। यसकारण जुन कुरा अल्लाह तआ़लाका विषयमा धार्मिक नियमहरूमा वर्णन पाईन्छ तथा तिनको पुष्टि हुन्छ तिनीमाथि बिना कुनै तर्क तथा बिना कुनै स्थिति तथा बिना उपमा विश्वास गर्नु आवश्यक छ। (इब्ने क़सीर)

[2](حثيثا) (हषीषण) को अर्थ हो अति तीव्र गतिले। तथा अर्थ यो हो कि एकको पछाडि अर्को तुरून्त आइ पुग्छ। अर्थात् दिनको प्रकाश आउँछ त रातीको अँध्यारा शीघ्र नै समाप्त हुन्छ तथा रात्रि आउँछ त दिनको प्रकाश समाप्त हुन्छ तथा टाढा तथा निकट अँध्यारो छाईहाल्छ।

قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

त्यसको आराधना गर, निश्चय अल्लाहको दया सदाचारीहरूबाट निकट छ ।[1]

وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ ۖ حَتَّىٰ إِذَا أَقَلَّتْ سَحَابًا ثِقَالًا سُقْنَاهُ لِبَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَنزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ ۚ كَذَٰلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٧﴾

(५७) र त्यही अल्लाह हो जो आफ्नो दयाले पूर्व शुभ सूचना[2] का लागि बतासहरू पठाउँछ यहाँसम्मकि जब उनी गह्रुङ्गो बादलहरूलाई बोकेर ल्याउँछन्[3] त हामीले तिनलाई कुनै सुकेको धर्तीतिर संचालित गरिदिन्छौं अनि त्यसबाट पानी वर्षाउँछन् पछि त्यसबाट प्रत्येक प्रकारका फल निकाल्छौं ।[4] हामी यसैप्रकार मृतकहरूलाई निकाल्नेछौं ताकि तिमी विचार गर ।[5]

[1]यी आयतहरूमा चारवटा कुराहरूको शिक्षा दिइएको छ: (१) अल्लाह (परमेश्वर) सित रोएर एवं मसिनो स्वरमा विनय गरियोस् । जुन प्रकार हदीसमा वर्णित छ, “हे मानिसहरू ! आफ्नो ज्यानमाथि दया गर (अर्थात मसिनो स्वरमा विनय गर) जसलाई पुकारिराखेका छौ, त्यो न वधिर छ न अनुपस्थित, त्यो तिम्रा प्रार्थनाहरू सुन्न सक्तछ तथा तिम्रो निकट छ ।” (सहीह बुखारी प्रार्थना पुस्तक अध्याय घाटीमा उक्लिँदाको समय प्रार्थना, मुस्लिम स्वर्ग पुस्तक, मसिनो स्वरले जप गर्नुको प्रधानताको अध्याय) (२) प्रार्थनामा अधिकता नगरियोस् अर्थात् आफ्नो पद तथा शक्तिभन्दा अधिक प्रार्थना नगरियोस् । (३) सुधार पश्चात उपद्रव नफैलाइयोस् अर्थात् अल्लाहका आदेशहरूको अवहेलना गरेर उपद्रव फैलाउनमा भाग नलिइयोस् । (४) त्यसको प्रकोपको भय पनि हृदयमा होस् तथा त्यसको कृपाको आशा पनि । यसप्रकारले प्रार्थना गर्ने राम्रो व्यक्ति छन् भने कि अवश्य अल्लाहको कृपाको निकट छ ।

[2]यसमा अल्लाह आफू पूज्य एवं पोषक हुनुको अन्य तर्क दिदैछ, अनि यसबाट पूनर्जीवित गर्नुको प्रमाण दिराखेको छ । यहाँ दयाबाट तात्पर्य वर्षा हो अर्थात् वर्षाभन्दा पहिला त्यो शीतल वायु चलाउँछ जुनकि वर्षाको शुभ सूचक हुन्छ ।

[3]गह्रुङ्गो बादलबाट तात्पर्य जलले परिपूर्ण मेघ हो ।

[4]प्रत्येक प्रकारका फल, जो रङ्ग तथा स्वाद तथा सुगन्धहरूमा तथा रूपरेखामा भिन्न हुन्छन् ।

[5]जुन प्रकारले हामी वर्षा गरेर प्रायः मृत धर्तीमा जीवन उत्पन्न गरिदिन्छौं तथा त्यो विभिन्न प्रकारका अन्न तथा फल पैदा गर्दछ । त्यसैप्रकार केयामतको दिन सबै

وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهٗ بِاِذْنِ رَبِّهٖ ۚ وَالَّذِيْ خَبُثَ لَا يَخْرُجُ اِلَّا نَكِدًا ۗ كَذٰلِكَ نُصَرِّفُ الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّشْكُرُوْنَ ﴿٥٨﴾

(५८) तथा स्वच्छ धर्ती प्रचुरताले आफ्ना बिरूवाहरू उब्जाउँछ एवं नराम्रो (भूमि) अति कम उपज दिन्छ,[1] यसैप्रकार हामी लक्षणहरूलाई विभिन्न प्रकारले वर्णन गर्दछौं, ताकि तिमी कृतज्ञता प्रकट गर ।

لَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوْحًا اِلٰى قَوْمِهٖ فَقَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ ۗ اِنِّيْٓ

(५९) हामीले नूह (अलैहिस्सलाम) लाई उनका समुदातिर पठायौं तथा उनले भने हे मेरा समुदायका मानिसहरू ! अल्लाहको उपासना गर, त्यसबाहेक

मनुष्यहरूलाई जो माटोमा मिसिएर माटो भईसकेका हुनेछन्, हामी पूनर्जीवित गर्नेछौं तथा पछि उनको निर्णय गर्नेछौं ।

[1]यसको अतिरिक्त यो उदाहरण पनि हुनसक्छ । (البلد الطيب) सित तात्पर्य शीघ्र बुझ्नेहरू (البلد الخبيث) सित कुबुद्धि-भाषण तथा शिक्षा स्वीकार गर्ने हृदय तथा त्यसका विपरीत हृदय, निष्ठावानहरूको हृदय तथा अवसरवादीहरूको हृदय अथवा पवित्र मनुष्य तथा अपवित्र मनुष्य । ईमान भएका, पवित्र मनुष्य तथा भाषण एवं शिक्षा ग्रहण गर्ने हृदय वर्षालाई स्वीकार गर्ने धर्ती समान छन्, जो अल्लाहका मन्त्रहरूलाई सुनेर विश्वास गर्दछन् तथा पुण्य कार्य गर्नमा अझै दृढ हुन्छन् तथा अर्को हृदय यसको विपरीत जुन बाँझो भूमिको समान छ जुन वर्षाको पानी स्वीकार गर्दैन अथवा स्वीकार गर्दछ भने अलिकति त्यसबाट उब्जनीको कमी हुन्छ । यसलाई हदीसमा यसप्रकार वर्णन गरिएको छ जुन रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले वर्णन गर्नुभएको छ, "तपाई अल्लाह तआलाले जुन ज्ञान तथा निर्देशन दिएर पठाउनु भएको छ, त्यसको उदाहरण यस मुसलधारे वर्षाको समान छ जुन धर्तीमा पर्दछ । त्यसका जुन भाग उब्जाउ थिए, तिनीहरूले पानीलाई आफूमा सोसेर घाँसपात निकै उमार्‍यो (अर्थात् निकै उब्जनी दियो), त्यसका केही भाग कठोर थिए जसले पानी त रोके (भित्रसम्म सोसेन) त्यसबाट अन्यले लाभ उठाए, स्वयं पानी पिए तथा खेतहरूको सिंचाई पनि गरे तथा कृषि गरे । तथा धर्तीको केही भाग बिल्कुलै बाँझो थियो जसले न पानीलाई रोके तथा न केही उब्जाए । तसर्थ यो त्यस व्यक्तिको उदाहरण हो जसले अल्लाहको धर्ममा केही ज्ञान प्राप्त गर्‍यो तथा अल्लाहले मलाई जुन कुरोसँग पठायो, जसबाट त्यसले लाभ उठायो, तथा स्वयं पनि ज्ञान प्राप्त गर्‍यो तथा अरूहरूलाई पनि सिकायो तथा उदाहरण त्यस व्यक्तिको पनि हो जसले न त केही सिक्यो न त मार्गदर्शन नै स्वीकार गर्‍यो जेसित मलाई पठाइयो ।" (सहीह बुख़ारी किताबुल इल्म बाब फज़्ले मन अलेम व अल्लम)

أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾

कोही तिम्रो उपास्य छैन, निःसन्देह म तिमीमाथि एउटा ठूलो दिनको यातनाबाट तर्सन्छु ।

قَالَ الْمَلَأُ مِن قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٦٠﴾

(६०) उनका समुदायका प्रमुखहरूले भने हामी तपाईंलाई खुलारूपले मार्ग-विचलनमा परेको देखिराखेका छौं ।[1]

قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَٰكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾

(६१) उनले भने हे मेरा समुदायका मानिसहरू ! म विपथ होइन बरू विश्वको पोषकको प्रतिनिधि हूँ ।

أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

(६२) तिमीलाई तिम्रो स्वामीको सन्देश पुऱ्याउँछु तथा तिम्रो भलो गरिराखेको छु तथा अल्लाहको तर्फबाट त्यो ज्ञान राख्दछु जुन कुरोको ज्ञान तिमीलाई छैन ।

أَوَعَجِبْتُمْ أَن جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٣﴾

(६३) के तिमीलाई आश्चर्य छ कि तिम्रो पोषकको तर्फबाट तिम्रो समुदायको एउटा पुरूषमाथि कुनै आदेशको कुरा आएको छ ताकि तिमीलाई सचेत गरोस्, तथा तिमी संयम अपनाउ[2] तथा ताकि तिमीमाथि दया गरियोस् ।

[1]शिर्क (अर्थात् मिश्रणवाद) मानव विवेक विचारलाई यस्तो विकारग्रस्त गरिदिन्छ कि त्यसले सत्मार्गलाई कुमार्ग तथा कुमार्गलाई सत्मार्ग ठान्न थाल्छ । ईशदूत नूहको समुदायमा पनि यो भ्रम उत्पन्न भयो । ईशदूत नूह जो उनीहरूलाई एकेश्वरवादतिर आह्वान गरिराखेका थिए (परमेश्वरको शरण) त्यो तिनीहरूलाई विपथ देखिदैं थियो ।

[2]ईशदूत नूह (जल पलावन मनु) तथा आदम (आदिमनु) का बीच दस पुस्ताहरूको अन्तर छ । आदरणीय नूहदेखि केही पहिलासम्म सबै इस्लाम धर्मका अनुयायी भई आइराखेका थिए पछि, सर्वप्रथम एकेश्वरवादबाट विमुखता यस्तो आयो कि यस वर्गका पुनीत मानिसहरूको निधन भयो त उनका श्रद्धालुहरूले उनीमाथि पूजा स्थल वनाए तथा त्यहाँ तिनका चित्र पनि झुण्ड्याइदिए जसको उद्देश्य यो थियो कि यसप्रकार उनको स्मरणबाट उनीहरू पनि अल्लाहको उपासना गर्नेछन् । केही समय व्यतीत भए पश्चात उनीहरूले यी चित्रहरूका मूर्ति बनाए अनि केही समय पश्चात यी मूर्तिहरू पूज्यको रूपमा आइहाले तथा तिनको पूजा हुनथाल्यो । नूहका समुदाका यी पाँच पुनीत वद्द, स्वाअ, यगूस, यऊक तथा नस्र देवता बने । यस्तो अवस्थामा

فَكَذَّبُوْهُ فَاَنْجَيْنٰهُ وَ الَّذِيْنَ
مَعَهٗ فِي الْفُلْكِ وَاَغْرَقْنَا
الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا ۭ اِنَّهُمْ
كَانُوْا قَوْمًا عَمِيْنَ ﴿٦٤﴾

(६४) तर उनीहरूले तिनलाई झुठ्लाइदिए अनि हामीले नूह तथा उनका अनुयायीहरूलाई नौका (डुङ्गा) मा बचायौं तथा जो हाम्रा आयत (निशानीहरू) मानेनन् उनीहरूलाई डुबाइदियौं । निश्चय उनी एउटा अन्धा वर्ग थिए ।[1]

وَاِلٰى عَادٍ اَخَاهُمْ هُوْدًا ۭ قَالَ
يٰقَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ
مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ ۭ اَفَلَا تَتَّقُوْنَ ﴿٦٥﴾

(६५) तथा आदको पासमा उनका भाई (ईशदूत) हूदलाई पठायौं[2] उनले भने, हे मेरा समुदाय ! अल्लाहको आराधना गर, त्यसबाहेक तिम्रो कोही पूज्य छैन । त के तिमी तर्सन्नौ ?

قَالَ الْمَلَاُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ
قَوْمِهٖٓ اِنَّا لَنَرٰىكَ فِيْ سَفَاهَةٍ وَّاِنَّا
لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكٰذِبِيْنَ ﴿٦٦﴾

(६६) उनका समुदायका विश्वासहीन प्रमुखहरूले भने, हामीलाई तिमी मूर्ख लागिराखेका छौ,[3] वस्तुतः हामीले त तिमीलाई झूठा ठानिराखेका छौं ।

قَالَ يٰقَوْمِ لَيْسَ بِيْ سَفَاهَةٌ
وَّلٰكِنِّيْ رَسُوْلٌ مِّنْ
رَّبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٦٧﴾

(६७) उनले भने, हे मेरा वर्गका मानिसहरू ! म बुद्धिहीनताले ग्रस्त होइन परन्तु म विश्वको पोषकको सन्देशवाहक हूँ ।



अल्लाहले आदरणीय नूहलाई तिनको सन्देशवाहक बनाएर पठायो जसले साढे नौसय वर्षसम्म उनीहरूलाई आमन्त्रण दिए । तर केही मानिसहरू बाहेक कसैमाथि उहाँको शिक्षाको प्रभाव परेन । अन्ततः निष्ठा गर्नेहरू बाहेक सबै जल प्रलयमा डुबाइए । यस आयतमा भनिंदैछ कि नूहको वर्गले यस कुरामा आश्चर्य व्यक्त गर्‍यो कि यिनै मध्येबाट एउटा व्यक्ति ईशदूत बनेर आयो जो उनीहरूलाई अल्लाहको प्रकोपबाट तर्साइरहेको छ । अर्थात उनको विचारले मानव ईशदूत बनाउन योग्य छैन ।

[1]अर्थात् सत्यबाट, सत्यलाई देख्दैनथे, न अपनाउनको लागि तयार थिए ।

[2]यो आद वर्ग प्रथम आद थियो जसको निवास यमनका पहाडहरू माथि थियो तथा आफ्नो बल एवं शक्तिमा अनुपम थियो । यिनीतिर उनैको जातिको एउटा व्यक्ति आदरणीय "हूद" ईशदूत बनेर आए ।

[3]उनको विचारमा उनका पूर्वजहरूका पूज्यलाई त्याग गरी अद्वैत तथा एउटैको पूजाको कुरा मूर्खता थियो ।

أُبَلِّغُكُمْ رِسٰلٰتِ رَبِّيْ وَاَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ اَمِيْنٌ ﴿٦٨﴾

(६८) म तिमीलाई आफ्नो परमेश्वरको सन्देश पुऱ्याउँछु एवं तिम्रो ईमान्दार शुभचिन्तक हूँ ।

اَوَعَجِبْتُمْ اَنْ جَآءَكُمْ ذِكْرٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ عَلٰى رَجُلٍ مِّنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ ۗ وَاذْكُرُوْٓا اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَآءَ مِنْۢ بَعْدِ قَوْمِ نُوْحٍ وَّزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَصْۜطَةً ۚ فَاذْكُرُوْٓا اٰلَآءَ اللّٰهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿٦٩﴾

(६९) के तिमीलाई आश्चर्य छ कि तिम्रो पोषकतिरबाट कुनै उपदेशको कुरा तिमीमध्येबाटै एउटा पुरूषको पासमा आएको छ ताकि त्यसले तिमीलाई सचेत गरोस्, तिमी स्मरण गर जबकि (अल्लाह) ले तिमीलाई नूहको वर्गको पश्चात उनको स्थानमा गरिदियो तथा तिम्रो आकृतिलाई अधिक विस्तार दियो,[1] अतः तिमी अल्लाहका अनुकम्पाहरूलाई याद गर ताकि सफल होऊ ।

قَالُوْٓا اَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللّٰهَ وَحْدَهٗ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَآؤُنَا ۚ فَاْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿٧٠﴾

(७०) उनले भने कि के तिमी हाम्रो पासमा यसकारण आएका हौ कि हामी मात्र एक अल्लाहको पूजा गरौं तथा आफ्ना पूर्वजका पूज्यहरूलाई त्यागिदेऔं ।[2] अतः तिमी जुन कुराको धम्की दिन्छौ त्यसलाई ल्याउ यदि तिमी सत्यवादी हौ भने ।

[1]एक अन्य स्थानमा अल्लाह तआलाले यसको विषयमा वर्णन गरेको छ ।

﴿ الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ﴾

"यस जस्तो शक्ति भएको समुदाय कही पैदा गरिएन ।" (सूरः अल-फज्र-८)

आफ्नो यस शक्तिको घमण्डमा आएर यो भने कि ﴿ مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً ﴾ "हामीभन्दा अधिक शक्तिशाली को छ र ?" अल्लाह तआलाको आदेश भयो, "जसले उनीहरूलाई पैदा गरेको छ, त्यो उनीहरूभन्दा शक्तिशाली छ ।" (सूरः हा. मीम. सजदाः-१५)

[2]पूर्वजहरूको अनुकरण प्रत्येक समयमा पथ-विचलनको कारण रहिआएको छ । आदका समुदायका मानिसहरूले पनि यही तर्क प्रस्तुत गरे तथा मूर्तिपूजा छाडेर एकेश्वरवाद (तौहीद) को मार्ग अपनाउन तयार भएनन् । दूर्भाग्यले मुसलमानहरूमा आफ्ना पूर्वजहरूको अनुकरणको रोग सामान्य रूपमा छ ।

قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِّنْ رَّبِّكُمْ رِجْسٌ وَّغَضَبٌ ۭ اَتُجَادِلُوْنَنِيْ فِيْٓ اَسْمَاۗءٍ سَمَّيْتُمُوْهَآ اَنْتُمْ وَاٰبَاۗؤُكُمْ مَّا نَزَّلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطٰنٍ ۭ فَانْتَظِرُوْٓا اِنِّىْ مَعَكُمْ مِّنَ الْمُنْتَظِرِيْنَ ۝٧١

(७१) उनीहरूले भने कि तिम्रो पालनकर्ताबाट तिमीमाथि प्रकोप एवं क्रोध आइनैहाल्यो,[1] के तिमी म सित केही यस्ता नामहरूको विषयमा विवाद गर्दछौ[2] जुन तिमीले तथा तिम्रा पूर्वजहरूले राखेका छन्, जसको कुनै तर्क अल्लाहले पठाएको छैन । तिमी प्रतीक्षा गर हामी (पनि) तिमीसँग प्रतीक्षा गरिराखेका छौं ।

فَاَنْجَيْنٰهُ وَالَّذِيْنَ مَعَهٗ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا وَمَا كَانُوْا مُؤْمِنِيْنَ ۝٧٢

(७२) त हामीले उसलाई तथा उसका अनुयायीहरूलाई आफ्नो दयाले बचायौं तथा तिनीहरूको जरा काटिदियौं जसले हाम्रा आयतहरूलाई झुठ्लाए एवं उनीहरू निष्ठावान थिएनन् ।[3]

وَاِلٰي ثَمُوْدَ اَخَاهُمْ صٰلِحًا ۘ قَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ ۭ قَدْ جَاۗءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ ۭ هٰذِهٖ نَاقَةُ اللّٰهِ

(७३) तथा समुद्रतिर उनको भाई सालेहलाई (पठायौं) । उनले भने, हे मेरो वर्गका मानिसहरू ! अल्लाहको इबादत (पूजा) गर त्यसको अतिरिक्त तिम्रो कोही पूज्य छैन । तिम्रो पासमा तिम्रो पोषकको तर्फबाट प्रमाण आइपुग्यो । यो

[1](رجس) को अर्थ अपवित्रता हो, परन्तु यहाँ (रिज्स) (رجز) बाट परिवर्तित भएको हो जसको अर्थ प्रकोप हो, अनि यहाँ रिज्स खिन्नता तथा प्रकोपको अर्थमा छ । (इब्ने कसीर)

[2]यसवाट तात्पर्य ती नाम हुन् जुन उनीहरूले आफ्ना पूज्यहरूलाई नामकरण गरेका थिए जस्तै सदा, समूद, हबा आदि जस्तै नूहको कौमका पाँच देवताहरूको नामको चर्चा अल्लाहले पवित्र कुरआनमा गरेको छ । जस्तै अरबका मूर्तिपूजकहरूका मूर्तिहरूका नाम लात, उज्जा, मनात तथा हुबल आदि थिए, जस्तै आधुनिक मिश्रणवादी आस्था एवं कर्महरूमा लीन मानिसहरूका नाम राखेका छन्, उदाहरणार्थ "दाता गंज बख्श", "खाजा गरीब नवाज़," "बाबा फरीद शकर गंज," "मुश्किल कुशा" आदि जसका पूज्य अथवा मुश्किल कुशा (संकट मोचन) हुनुको कुनै प्रमाण उनीसित छैन । साथै उक्त आस्था राख्नु ठूलो शिर्क (बहुईश्वरवाद) पनि हो जसलाई अल्लाहले क्षमा गर्नुहुन्न ।

[3]यस समुदायमाथि वायुहरूको प्रकोप आयो जुन निरन्तर सात दिन आठ रात्रि चलिरहयो तथा आदका मानिसहरूका शव जसलाई आफ्नो शक्तिमा ठूलो गर्व थियो, खजूरका खोक्रा वृक्षहरू जस्तै धर्तीमा लडेको देखिंदै थिए ।

لَكُمْ اٰيَةً فَذَرُوْهَا تَاْكُلْ فِيْٓ اَرْضِ اللّٰهِ وَلَا تَمَسُّوْهَا بِسُوْٓءٍ فَيَاْخُذَكُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٧٣﴾

अल्लाहको ऊँटनी तिम्रो लागि प्रमाण हो । त्यसलाई अल्लाहको धर्तीमा खानलाई छाडिदेउ, यसलाई दु:ख दिन हात नलगाउनु अन्यथा तिमीलाई दु:खद यातनाले समातिहाल्नेछ ।

وَاذْكُرُوْٓا اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَآءَ مِنْۢ بَعْدِ عَادٍ وَّبَوَّاَكُمْ فِي الْاَرْضِ تَتَّخِذُوْنَ مِنْ سُهُوْلِهَا قُصُوْرًا وَّتَنْحِتُوْنَ الْجِبَالَ بُيُوْتًا ۚ فَاذْكُرُوْٓا اٰلَآءَ اللّٰهِ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ مُفْسِدِيْنَ ﴿٧٤﴾

(७४) तथा तिमी ती परिस्थितिहरूलाई स्मरण गर जब अल्लाहले तिमीलाई आद (वर्ग) पश्चात उत्तराधिकारी बनायो एवं धर्तीमा तिमीलाई निवास स्थान दियो, तिमी त्यसका समतल भूमिमा भवनहरूको निर्माण गर्दछौ ।[1] तथा पर्वतहरूलाई काटेर घर बनाउँछौ ।[2] त अल्लाहका अनुकम्पाहरूको स्मरण गर तथा धर्तीमा उपद्रव गर्दै नहिंड ।[3]

قَالَ الْمَلَاُ الَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْا مِنْ قَوْمِهٖ لِلَّذِيْنَ اسْتُضْعِفُوْا لِمَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ اَتَعْلَمُوْنَ اَنَّ صٰلِحًا مُّرْسَلٌ مِّنْ رَّبِّهٖ ۗ قَالُوْٓا اِنَّا بِمَآ اُرْسِلَ بِهٖ مُؤْمِنُوْنَ ﴿٧٥﴾

(७५) उनका समुदायका अहंकारी प्रमुखहरूले आफ्ना निर्बलहरूसित जसले विश्वास गरेका थिए, भन्नथाले कि के तिमीलाई विश्वास छ कि सालेह आफ्नो परमेश्वरद्वारा पठाइएका हुन्, उनले भने कि हामी त्यसप्रति विश्वास राख्दछौं जुन कुराका साथ उनलाई पठाइएको छ ।[4]

[1]यसको अर्थ हो कोमल धर्तीबाट माटो लिएर ईंटाहरू तयार गर्दछौ तथा ती ईंटाहरूबाट महल तयार गर्दछौ । जस्तै आज पनि भट्टाहरूमा यसैप्रकार माटोले ईंटाहरू तयार गरिन्छन् ।

[2]यो उनको शारीरिक शक्ति तथा शिल्पकारीको वर्णन हो ।

[3]अर्थात् यी उपकारमा अल्लाहप्रति कृतज्ञता व्यक्त गर तथा उसको आज्ञा पालनको मार्ग अपनाउ न कि उपकारको अवज्ञाको तथा नराम्रो कर्महरूलाई गरेर उपद्रव नफैलाउ ।

[4]अर्थात् जुन एकेश्वरको आमन्त्रण उनी लिएर आएका छन्, त्यो प्राकृतिक अभियाचना हो, हामी त त्यसमा विश्वास गरेका छौं । शेष रहयो यो कुरो कि सालेह वास्तवमा अल्लाहका रसूल हुन् ? जुन उनको प्रश्न थियो, त्यसबाट ती ईमानवालाहरूले इन्कार गरेनन् किनभने उनीहरू उनको अल्लाहको तर्फबाट

قَالَ الَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْٓا اِنَّا بِالَّذِيْٓ
اٰمَنْتُمْ بِهٖ كٰفِرُوْنَ ﴿٧٦﴾

(७६) अहंकारी प्रमुखहरूले भने कि तिमी जो प्रति विश्वास गर्दछौ हामी विश्वास गर्दैनौं ।[1]

فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَ عَتَوْا
عَنْ اَمْرِ رَبِّهِمْ وَ قَالُوْا يٰصٰلِحُ ائْتِنَا
بِمَا تَعِدُنَآ اِنْ كُنْتَ مِنَ
الْمُرْسَلِيْنَ ﴿٧٧﴾

(७७) अत: उनीहरूले ऊँटनीलाई वध गरिदिए एवं आफ्नो परमेश्वरको आदेशको अवहेलना गरे तथा भने कि हे सालेह, यदि तिमी ईशदूत हौ भने आफ्नो धम्की पूरा गर ।

فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَاَصْبَحُوْا فِيْ
دَارِهِمْ جٰثِمِيْنَ ﴿٧٨﴾

(७८) अनि उनलाई भूकम्पले आइ समात्यो[2] तथा उनी आफ्ना घरहरूमा घोप्टिएर परिरहे ।

فَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَ قَالَ يٰقَوْمِ لَقَدْ
اَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ رَبِّيْ وَ نَصَحْتُ
لَكُمْ وَلٰكِنْ لَّا تُحِبُّوْنَ
النّٰصِحِيْنَ ﴿٧٩﴾

(७९) उनी (सालेह) तिनीहरूबाट मुख फर्काइ हिंडिदिए, तथा भने[3] कि हे मेरा वर्गका मानिसहरू ! मैले तिमीहरूलाई आफ्नो परमेश्वरको आदेश पुऱ्याइदिएं तथा तिम्रो शुभ-चिन्तक रहें तर तिमी शुभ-चिन्तकहरूसित प्रेम गर्दैनौ ।

रसूल हुने कुरामा विवाद गर्न उचित ठान्दैनथे । तिनीहरूका निकट उनको रिसालत साक्षात वास्तविक एवं सत्य थियो, जस्तो कि वास्तवमा थियो ।

[1]यस उचित उत्तरका पश्चात उनीहरू घमण्डका कारण इन्कारमा अडिग रहे ।

[2]यहाँ (رجفة) (भूकम्प) को वर्णन छ । अन्य स्थानमा (صيحة) (गर्जन) को । यसबाट ज्ञात हुन्छ कि यी दुबै प्रकारका प्रकोप उनीमाथि आए । माथिबाट गर्जन तथा तलबाट भूकम्प । यी दुबै प्रकोपहरूले उनीहरूलाई नष्ट-विनष्ट गरिदियो ।

[3]यो नष्ट हुनुको पूर्वको सम्बोधन हो अथवा नष्ट हुनु पश्चात यसैप्रकारको सम्बोधन हो, जुन प्रकार रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले बद्रको युद्ध समाप्त भएपश्चात बद्रको स्थानमा मूर्तिपूजकहरूका लाशलाई सम्बोधन गर्दै भन्नुभएको थियो ।

وَ لُوْطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖۤ اَتَاْتُوْنَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِّنَ الْعٰلَمِيْنَ ۝٨٠

(८०) तथा हामीले लूतलाई पठायौं[1] जबकि उनले आफ्ना समुदायसित भने कि तिमी यस्ता कुकर्म गर्दछौ, जसलाई तिमीभन्दा पूर्व जगत्मा कसैले गरेन ।

اِنَّكُمْ لَتَاْتُوْنَ الرِّجَالَ شَهْوَةً

(८१) तिमी पुरूषहरूसँग सम्भोग गर्दछौ[2]

[1]आदरणीय लूत आदरणीय इब्राहीमका भतिजा थिए तथा आदरणीय इब्राहीममा विश्वास गर्नेहरू मध्यको थिए । अनि स्वयं उनलाई अल्लाहले एक क्षेत्रको नबी बनाएर पठायो । यो क्षेत्र जोर्डन तथा बैतुल मक्दिसको मध्येको क्षेत्र हो, जसलाई सदूम भनिन्छ, यो धर्ती हरियाली तथा उब्जाउ थियो तथा यहाँ हरप्रकारको फल तथा अनाजको उब्जनी हुन्थ्यो । कुर्आनले यस स्थानलाई (مؤتفكة) अथवा (مؤتفكات) का शब्दहरूमा वर्णन गरेको छ । आदरणीय लूतले सर्वप्रथम सम्भवत: अल्लाह एक हुने कुरोको आमन्त्रण दिनुभयो, जुन प्रत्येक नबीको आमन्त्रणको आधारशिला थियो तथा सर्वप्रथम उनी यसैको आमन्त्रण आफ्नो समुदायलाई गर्ने गर्थे । जस्तो कि पछिल्ला नबीहरूका घटनाहरूमा वर्णन भर्खरै भइसकेको छ, हेर्न सकिन्छ । दोस्रो अन्य ठूलो नराम्रो कुरो थियो पुरूषहरूसँग कुकर्म, जुन लूतको समुदायमा थियो, त्यसको अवगुण तथा कुकर्मको वर्णन गर्नुभयो । यसबाट यो ज्ञात हुन्छ कि यो एउटा यस्तो पाप हो जसलाई सर्वप्रथम यसै लूतका समुदायले गरे, यस पापको नाम अरबीमा लवातत् पर्‍यो । यसकारण उचित ठानियो कि यस समुदायलाई मूल अपराधका दुष्परिणामहरूसित सूचित गरियोस् । यसको अतिरिक्त आदरणीय इब्राहीमद्वारा एकेश्वरवादको आमन्त्रण यहाँ पुगिसकेको होला । बाल मैथुनको दण्डमा इमामहरूको बीच मतभेद छ । केही इमामहरूका निकट त्यही दण्ड छ, जुन व्यभिचारको दण्ड छ । अर्थात् अपराधी यदि विवाहित छ भने ढुङ्गोले हानेर मारियोस्, यदि अविवाहित छ भने सय कोर्रा । केही ज्ञाताहरूका निकट यसको दण्ड ढुङ्गाले हानि मारिहाल्नु हो, चाहे अपराधी जस्तोसुकै होस् । केहीका निकट यो पाप गर्ने दुबैलाई वध गरियोस् । तर इमाम अबू हनीफ़ा केवल निन्दा गर्नुको दण्डको पक्षमा हुनुहुन्छ, कोर्रा अथवा कुनै अन्य प्रकारको दण्ड होइन । (तोहफ़तुल अहवज़ी भाग-५, पृष्ठ १७)

[2]अर्थात् पुरूषहरूको पासमा तिमी यस असभ्य कार्यको लागि मात्र सम्भोगको उद्देश्यले आउँछौ, त्यसको अतिरिक्त तिम्रो अन्य कुनै उद्देश्य हुँदैन जुन बुद्धिको योग्य हुन्छ । यस आधारमा उनी पशुहरू समान थिए जो मात्र संभोगको लागि एक-अर्कामाथि चढ्दछन् ।

مِّن دُونِ النِّسَاءِ ۚ بَلْ أَنتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿٨١﴾

स्त्रीहरूलाई छाडेर ।[1] बरू तिमी त सीमाभन्दा पर गइसकेका छौ ।[2]

وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَن قَالُوا أَخْرِجُوهُم مِّن قَرْيَتِكُمْ ۖ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾

(८२) तथा उनका समुदायबाट कुनै उत्तर हुन सकेन यसबाहेक कि आपसमा भन्नथाले कि यिनीहरूलाई आफ्नो बस्तीबाट निकालिदेऊ । यिनीहरू ठूला पवित्र महात्मा बन्दछन् ।[3]

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٨٣﴾

(८३) अनि हामीले उसलाई (लूत) तथा उनका सम्बन्धिहरूलाई बचायौं उसकी पत्नीबाहेक किनकि त्यो तिनैमध्ये रह्यो जो (प्रकोपमा) परेका थिए ।[4]

---

[1]जुन सहवास तथा स्वादको उचित स्थान हो । यो उनको प्रकृति (भ्रष्ट हुने) कुरोतिर संकेत गर्दछ, अर्थात् अल्लाह तआलाले पुरूषको कामवासनाको तृप्तिको लागि स्त्रीको गुप्ताङ्गलाई स्थान तथा उचित भनेको छ परन्तु अत्याचारीहरूले यसलाई छाडेर पुरूषहरूको गुदालाई त्यसको लागि प्रयोग गर्न प्रारम्भ गरिदिए ।

[2]परन्तु अहिले यस अप्राकृतिक कर्म तथा अल्लाहको निर्धारित सीमाको उल्लंघनलाई आधुनिक मानिसहरूले अपनाएका छन् अनि यो मानव जातिको मौलिक अधिकार घोषित गरिदिएका छन् जसलाई रोक्ने कुनै अधिकार छैन । अब गुदा मैथुनलाई वैधानिक सुरक्षा प्राप्त छ तथा यो कुनै अपराध रहेन । (अल्लाहले हामीलाई यस पापबाट सुरक्षित राखून् ।

[3]यो त आदरणीय लूतलाई वस्तीबाट निकाल्नुको कारण हो । शेष उनको पवित्रताको प्रदर्शन या त वास्तविक रूपले छ तथा उनको उद्देश्य यो रह्यो कि यी मानिसहरू यस राम्रो कुराबाट बच्न चाहन्छन्, यसकारण राम्रो यही छ कि यिनी हाम्रो साथमा यस वस्तीमा नै रहून् । अथवा यो उपहास तथा मजाकको रूपमा उनले भनेका हुन् ।

[4](إنها كانت من الباقين في عذاب الله) अर्थात् त्यो उनीहरूमा शेष रहयो जसमाथि अल्लाहको प्रकोप आयो किनभने उनी पनि मुसलमान थिएनन् । त्यसको समर्थन पनि अपराधीहरूसित थियो । केही ज्ञाताहरूले यसको अनुवाद, "मर्नेहरू मध्येबाट" गरेका छन् । परन्तु यी पूरक अर्थ हुन्, वास्तविक अर्थ होइनन् ।

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِم مَّطَرًا ۖ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾

(८४) तथा हामीले उनीमाथि एउटा नयाँ प्रकारको वर्षा गऱ्यौं,[1] तसर्थ हेर कि ती अपराधिहरूको परिणाम के भयो ?[2]

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا ۗ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ قَدْ جَاءَتْكُم بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ ۖ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ

(८५) तथा हामीले मदयनतिर उनका भाई शोएबलाई पठायौं ।[3] उनले भने कि हे मेरा समुदायका मानिसहरू ! तिमी अल्लाहको (इबादत) पूजा गर त्यसबाहेक तिम्रो अन्य पूज्य छैन । तिम्रो प्रभुतिरबाट तिमीतिर स्पष्ट निशानी (लक्षण) आइसकेको छ, तसर्थ तिमी नाप-तौल

[1]यो विशेष प्रकारको वर्षा के थियो ? ढुङ्गाहरूको वर्षा, जुनप्रकारले अन्य स्थानमा हुकुम भएको छः

﴿وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ مَّنضُودٍ﴾

"हामीले उनीमाथि पत्रमाथि पत्र गरी ढुङ्गाहरूको वर्षा गऱ्यौं ।" (सूरः हूद-८२) यसभन्दा पूर्व अल्लाहको हुकुम भयो (جعلنا عاليها سافلها) "हामीले त्यस वस्तीलाई (पल्टाएर) तल पारिदियौं ।"

[2]अर्थात् हे मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) हेर्नुस् त, जो खुलारूपले अल्लाहका आदेशहरूको अवहेलना गर्दछन् तथा पैग़म्बरहरूलाई झुठ्लाउँछन्, उनको परिणाम के भयो ?

[3]मदयन आदरणीय इब्राहीमका पुत्र अथवा पौत्रको नाम थियो, अनि उनैको वंशसित सम्बन्धित समुदायको नाम पनि मदयन तथा जुन वस्तीमा उनी निवास गर्दथे उसको नाम पनि मदयन पऱ्यो । यसप्रकार यसलाई समुदाय तथा बस्ती दुबैको लागि भनिन्छ । यो वस्ती हिज़ाज क्षेत्रको मार्गमा मआनको निकट छ । यिनैलाई कुर्आनमा अन्य स्थानमा (أَصْحَاب الأَيْكَة) (वनका निवासी) पनि भनिएको छ । उनीतिर आदरणीय शोएब नबी बनाएर पठाइयो । हेर्नुस् (सूरः अल-शुअराअ-१६७)

**टिप्पणीः** प्रत्येक नबीलाई उनको समुदायको भाई भनिएको छ । जसको अर्थ त्यसै समुदाय तथा जातिको एउटा व्यक्ति हो, जसलाई केही स्थानमा (رسولا منهم) अथवा (من أنفسهم) पनि भनिएको छ । तथा अर्थ ती सबैको यही हो कि रसूल तथा नबी मनुष्यहरू मध्येबाट नै एउटा मनुष्य हुन्छ जसलाई अल्लाह तआला मानिसहरूको मार्गदर्शनको लागि रोज्दछ तथा प्रकाशना (वह्यी) द्वारा त्यसमाथि आफ्नो किताब तथा आदेश अवतरित गर्दछ ।

أَشْيَآءَهُمْ وَلَا تُفْسِدُوْا فِى الْأَرْضِ
بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ
إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿٨٥﴾

पूरा-पूरा गर्ने गर तथा मानिसहरूलाई तिनका वस्तुहरू कम नपारीदेउ ।[1] तथा सम्पूर्ण धर्तीमा सुधार गरिदिए पश्चात उपद्रव न फैलाउ । यो तिम्रो निम्ति लाभकारी छ यदि तिमी निष्ठावान हौ भने ।

وَلَا تَقْعُدُوْا بِكُلِّ صِرَاطٍ
تُوْعِدُوْنَ وَتَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ
اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِهٖ وَتَبْغُوْنَهَا
عِوَجًا ۚ وَاذْكُرُوْٓا إِذْ كُنْتُمْ
قَلِيْلًا فَكَثَّرَكُمْ ۠ وَانْظُرُوْا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِيْنَ ﴿٨٦﴾

(८६) तथा तिमी प्रत्येक मार्गमा यसकारण नबस कि धम्की देउ र त्यस व्यक्तिलाई अल्लाहको मार्गबाट रोक्न थाल जो त्यसमा ईमान राख्दछ र न त्यस मार्गलाई बाङ्गो बनाउनमा लाग ।[2] स्मरण गर त्यो समय जब तिमी थोरै थियौ, अनि उसले तिमीलाई अधिक गरिदियो र हेर बिगाड पैदा गर्नेहरूको कस्तो परिणाम भयो ।

[1]तौहीद (अद्वैत) को प्रचारको पश्चात त्यस वर्गमा नाप तौलको कमी एउटा ठूलो दोष थियो जसबाट रोकियो तथा पूरा-पूरा नाप तौल गर्नुको शिक्षा दिइयो, यो दोष पनि अति भयावह छ जसबाट त्यस समुदायको नैतिक पतनबारे थाहा हुन्छ जसमा यो दोष पाइन्छ । यो अति घोर अपभोग हो कि पैसा त पूरा-पूरा लिइयोस् तथा कुरा कम दिइयोस् । अतः सूरः मुतफ़्फ़ेफ़ीनमा यस्तै मानिसहरूका लागि विनाशको सूचना दिइएको छ ।

[2]अल्लाहको मार्गबाट रोक्नको लागि त्यसमा त्रुटिको खोजी गर्नु प्रत्येक युगका दूराचारीहरूको प्रिय व्यवहार रहिआएको छ, जसको उदाहरण वर्तमानमा धर्मका आधुनिकीकरणकारीहरू तथा पश्चिमी सभ्यताका प्रेमीहरूमा देखिन्छ । (अल्लाहले हामीलाई तिनीबाट सुरक्षित राखून) यसबाहेक अल्लाहको मार्गबाट रोक्नुको अरू पनि कैयन् अर्थ लगाइएका छन्, उदाहरणार्थ मानिसहरूलाई दुःख दिनको लागि मार्गहरूमा बस्नु जस्तो कि दूराचारीहरूको आचरण हो, अथवा आदरणीय शोएबतिर जाने मार्गहरूबाट रोक्नु ताकि जो मानिसहरू उता जान्छन् उनीहरूलाई रोक्न तथा भ्रममा पारियोस्, जस्तो मक्का नगरका कुरैश गर्दथे अथवा धर्मका मार्गहरूमा बस्नु तथा धर्मावलम्बीहरूलाई त्यसबाट रोक्नु अथवा लुटमारको लागि नाकाहरूमा बस्नु ताकि बटुवाहरूलाई लुटून्, अथवा केही विद्वानहरूका समीप कर तथा चुङ्गी लिनको लागि मार्गहरूमा बस्नु हो । इमाम शौकानीले भनेका छन् कि यी सबै अर्थ यस अन्तर्गत आउन सक्छन् किनभने यो सम्भव छ कि ती सबै उपरोक्त दुराचार गर्दैरहेका होउन् । (फ़तहुल क़दीर)

وَإِن كَانَ طَآئِفَةٌ مِّنكُمْ ءَامَنُوا۟ بِٱلَّذِىٓ أُرْسِلْتُ بِهِۦ وَطَآئِفَةٌ لَّمْ يُؤْمِنُوا۟ فَٱصْبِرُوا۟ حَتَّىٰ يَحْكُمَ ٱللَّهُ بَيْنَنَا ۚ وَهُوَ خَيْرُ ٱلْحَٰكِمِينَ ﴿٨٧﴾

(८७) तथा यदि तिमीमध्ये केही मानिसहरूले त्यस आदेशप्रति विश्वास गरे जोसित म पठाइएको छु तथा केहीले विश्वास गरेका छैनन् भने अलि धैर्य गर यहाँसम्मकि अल्लाह हाम्रो बीच निर्णय गरिदेओस् तथा त्यो सर्वोत्तम न्यायकारी छ ।[1]

[1]यो अधर्मलाई सहन गर्न आदेश होइन बरू उनको लागि धम्की तथा चेतावनी हो किनभने अल्लाहको निर्णय सदाचारीहरूमाथि दुराचारीहरूमा विजय तथा प्रभुत्व दिनको लागि नै हुन्छ । यो यस्तो नै छ जस्तो कि अर्को स्थानमा उसको कथन छ कि

(فتربصوا إنا معكم متربصون)

“तिमी प्रतीक्षा गर हामी पनि तिमीसँग प्रतीक्षा गरिराखेका छौं ।” (सूरः तौबा-५२)